

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÇEVİRİBİLİM ANABİLİM DALI
ÇEVİRİBİLİM DALI

Yüksek Lisans Tezi

ULUSLARARASI CEZA İSTİNABE
TALEPNAMELERİNİN ÖZELLİKLERİ VE
FRANSIZCAYA ÇEVİRİLERİ

Rumeysa ŞAHİN
2501151247

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Nesrin DELİKTAŞLI

İSTANBUL -2019

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS
TEZ ONAYI

ÖĞRENCİNİN;

Adı ve Soyadı : RUMEYSA ŞAHİN Numarası : 2501151247

Anabilim Dalı /
Anasanat Dalı / Programı : ÇEVİRİBİLİM ANABİLİM DALI Danışmanı : DOÇ.DR.NESRİN DELİKTAŞLI

Tez Savunma Tarihi : 25.06.2019 Saati : 14:30

Tez Başlığı
: "ULUSLARARASI CEZA İSTİNABE TALEPNAMELERİNİN ÖZELLİKLERİ VE
FRANSIZCAYA ÇEVİRİLERİ"

TEZ SAVUNMA SINAVI, İÜ Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 36. Maddesi uyarınca yapılmış,
sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin **KABULÜNE** OYBİRLİĞİ / **ÇOKLUĞUYLA** karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
PROF.DR.EMEL ERGUN		KABUL
DOÇ.DR.GÜLHANIM ÜNSAL		KABUL
DOÇ.DR.NESRİN DELİKTAŞLI		KABUL

YEDEK JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
PROF.DR.SUEDA ÖZBENT		
DR.ÖĞR.ÜYESİ TUBA AYIK AKÇA		

ÖZ
ULUSLARARASI CEZA İSTİNABE
TALEPNAMELERİNİNÖZELLİKLERİ VEFRANSIZCAYA
ÇEVİRİLERİ
RUMEYSA ŞAHİN

Uluslararası istinabe, bir ülkenin yetkili bir adli makamının başka bir ülkenin adli makamı yerine işlemler yerine getirmesidir. İstinabe işlemleri, ilgili ülkelerle aramızda yürürlükte bulunan ikili anlaşma ya da çok taraflı sözleşmeler, bunların bulunmaması halinde de, uluslararası teamül hukuku kuralları ve karşılıklılık ilkesi çerçevesinde yürütülmektedir.

Yabancı ülkede bulunan kişinin ifadesinin alınması, verilen kararların bu kişiye tebliğ edilmesi ya da bu kişiye ilişkin bilgi, belge elde edilmesi ya da malvarlığına el konulması işlemleri ile yabancı bir ülkeden delil elde edilmesi işlemleri diğer ülkelerin yardım ve işbirlikleriyle yerine getirilmektedir. Aynı şekilde yabancı ülkelerin de, ülkemizden benzer taleplerde bulunması söz konusu olmaktadır.

Tez çalışması kapsamında istinabe ve uluslararası istinabe kavramının geniş kapsamıyla tanımı yapılmıştır. Uluslararası istinabe talepnamelerinin genel hatlarıyla özelliklerinden bahsedilip işlevleri belirlenmiştir. Talepnameler hukuk metinleri kapsamında yer aldığı için hukuk çevirilerinde uygulanabilecek kuram ve stratejiler tespit edilmeye çalışılmıştır. Asıl tez konumuzu oluşturan ceza istinabe talepnamelerinin ise biçimsel ve biçimsel özellikleri ayrıntılı bir şekilde incelendikten sonra, hangi eklerden meydana geldiği ve bu metinlerin Fransızcaya çevirisinde uygulanması gereken stratejiler ele alınmıştır.

Anahtar sözcükler: İstinabe, Adli Yardımlaşma, Ceza İstinabe, Uluslararası İstinabe, Hukuk Metinleri Çevirisi

ABSTRACT
THE FEATURES OF THE INTERNATIONAL CRIMINAL
ROGATORY LETTERS AND THEIR TRANSLATION INTO
FRENCH LANGUAGE
RUMEYSA ŞAHİN

International rogatory is that a competent judicial authority of a State takes the actions on behalf of the judicial authority of another State. The rogatory proceedings are carried out within the scope of the bilateral agreements between us and the relevant states, or the multilateral conventions, in case these are not available, the international common law rules and principle of reciprocity.

The proceedings of taking the statement of a person who is in a foreign state, serving the rendered decisions to the concerned person or obtaining the information, documents regarding the concerned person or seizure of the property of the person and obtaining evidences from a foreign state are carried out by the assistance and cooperation of the other states. The foreign states make the similar requests from our country in the same way.

The concepts of rogatory and international rogatory are comprehensively defined within the scope of the thesis study. The Features of the International Rogatory Letters have been mentioned in general terms and their functions have been specified. As the rogatory letters are within the scope of the legal texts, the theories and the methods to be used in the legal translations have been tried to be determined. The criminal rogatory letters, which constitute the primary thesis subject, have been examined in terms of their stylistic features in a detailed way and then it has been discussed which annexes they consist of and the methods that are necessary to be used in the translation of these texts into French.

Key words: Rogatory, Judicial Assistance, Criminal Rogatory, International Rogatory, Translation of Legal Texts

ÖNSÖZ

Bu tez çalışmasında uluslararası ceza istinabe metnlerinin özelliklerinden genel olarak bahsedilip bu metnlerin kendi içinde sınıflandırılması yapılmıştır. Ayrıca ceza istinabe metnlerinin çevirisinde uygulanabilecek stratejiler ve karşılaşılan zorluklar ayrıntılı olarak incelenmiştir.

Adalet Bakanlığı'nda Fransızca Mütercim olarak hukuk metinleri çevirileri yapmaktayım. Bu nedenle tez konusunu seçerken hukuk metinleri ve çevirileri kapsamında uluslararası ceza istinabe metinleri ile ilgili bir çalışma yapmak istedim. Bu isteğimi göz önünde bulundurup yönlendirme ve bilgilendirmeleriyle çalışmamı bilimsel temeller ışığında şekillendiren ve bana her an destek olan tez danışmanım Sayın Doç.Dr. Nesrin DELİKTAŞLI'ya sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca ceza istinabe alanında engin bilgisine başvurduğum, çalışma sürecince zorlandığım zamanlarda değerli zamanını esirgemedi çalışmamla ilgilenen Sayın Hâkim Mustafa Necmettin ÖZTOP'a, bu zorlu tez sürecinde beni sürekli teşvik eden ve bana yardımcı olan kıymetli iş arkadaşım Meltem Seda DEMİRCİ'ye ve tezde kullanılan metnlerin Fransızcaya çevirisi konusunda öneriler sunan ve fikirlerini beyan eden değerli meslektaşım Gıyasi DUMAN'a teşekkür ve minnetimi özellikle belirtmek istiyorum.

Tüm eğitim hayatım boyunca benden maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen her zaman yanımda olan, üzerimde sonsuz emekleri bulunan sevgili aileme ve son olarak ise benden desteğini ve sabrını bir an bile esirgemeyip tez çalışmama yeterli zaman ayırmam için kızımız Gökçe ŞAHİN ile ilgilenen çok değerli eşim Volkan ŞAHİN ve ailesine sonsuz teşekkür ediyorum. Sizlere minnettarım.

İSTANBUL, 2019

RUMEYSA ŞAHİN

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖNSÖZ.....	v
KISALTMALAR LİSTESİ.....	viii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

İSTİNABE TERİMİNİN TANIMI VE ÖZELLİKLERİ

1.1. <i>İstinabe</i> Teriminin Tanımı	3
1.2. Uluslararası <i>İstinabe</i> Teriminin Tanımı	5
1.3. <i>İstinabe</i> nin Amacı.....	7
1.4. Uluslararası Ceza <i>İstinabe</i> Metinlerinin Oluşum Süreci.....	8
1.5. Uluslararası <i>İstinabe</i> nin Hukuki Niteliği	9
1.6. Uluslararası <i>İstinabe</i> Metinleri ve Türleri	11

İKİNCİ BÖLÜM

HUKUK METİNLERİ ÇEVİRİSİNDE UYGULANABİLECEK ÇEVİRİ KURAM VE STRATEJİLERİ

2.1 İşlevsel ve Erek Odaklı Yaklaşımlar	15
2.1.1. Skopos Kuramı	15
2.1.2. Betimleyici Çeviri Kuramı.....	17
2.1.3. Çeviriye ilişkin Eylem Kuramı.....	18
2.1.4. Christiane Nord'a göre Çeviride İşlevsellik ve Eşdeğerlik.....	19
2.1.5. Çeviride Eşdeğerlik Kavramı.....	20
2.2. Çeviri Stratejileri	21
2.2.1. Ödünçleme (L'emprunt):	23
2.2.2. Öykünme (Le calque).....	23
2.2.3. Sözcüğü Sözcüğüne (Traduction Littérale).....	23
2.2.4. Dönüştürme (La transposition).....	24
2.2.5. Değiştirme (La modulation)	24
2.2.6. Eşdeğerlik (L'équivalence)	24

2.2.7. Uyarlama (L’adaptation).....	25
-------------------------------------	----

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

CEZA İSTİNABE TALEPNAMELERİNİN METİNSEL ÖZELLİKLERİ VE FRANSIZCAYA ÇEVİRİLERİ

3.1. Ceza İstinabe Metinlerinin Hukuk Metinleri İçerisinde Sınıflandırılması	27
3.2. Ceza İstinabe Metinlerinin Genel Yapısal Özellikleri ve Çevirileri	28
3.2.1. Ceza İstinabe Metinlerinin Genel Yapısal Özellikleri	28
3.2.2. Giriş Bölümünün Özellikleri ve Çeviri Süreci.....	29
3.2.3. Gelişme Bölümünün Özellikleri ve Çeviri Süreci.....	34
3.2.4. Sonuç Bölümünün Özellikleri ve Çeviri Süreci.....	47
3.3. Ceza İstinabe Metinleri Kapsamında En Sık Kullanılan Eklerin Özellikleri ve Çeviri Süreci.....	49
3.3.1. İddianameler.....	50
3.3.2. Uygulanması Muhtemel Kanun Maddeleri	50
3.3.3. İfade Suretleri.....	52
3.3.4 Mahkeme Kararı, Yargıtay İlamı, Görevsizlik ve Yetkisizlik Kararları.....	52
3.3.5. Delil Niteliğindeki Belgeler	53
3.4. Türkçe Ceza İstinabe Metinlerinin Fransızcaya Çevirisinde Karşılaşılan Zorluklar	55
3.4.1 Çeviri Sürecinde Karşılaşılan Zorluklar.....	55
3.4.2. Terimlerden Kaynaklanan Sorunlar.....	57
3.4.3. Kısaltmalardan Kaynaklanan Sorunlar	58
3.4.4. Tümce Yapılarından Kaynaklanan Sorunlar.....	60
3.4.5. Eski Dil Kullanımı.....	61
3.4.6. Belirsiz Özne ve Edilgen Fiil Kullanımı	63
3.5. Çevirmende Bulunması Gereken Özellikler	64
SONUÇ.....	66
KAYNAKÇA.....	68
EKLER.....	76

KISALTMALAR LİSTESİ

Bkz.:	Bakınız
HUMK:	1086 Sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu
m.:	Madde
s. :	Sayfa
TCK :	Türk Ceza Kanunu
TDK:	Türk Dil Kurumu

GİRİŞ

Yaşadığımız yüzyılda ekonomik, teknolojik, sosyal ve hukuki alanda yaşanan gelişmeler nedeniyle ülkelerin karşılıklı bağımlılık ilişkisi oluşmaktadır. Bu nedenle ülkelerin uluslararası ilişkilerde bulunması ve diğer ülkelerle karşılıklı işbirliği geliştirmesi kaçınılmaz olmuştur. Günümüzde ülkelerarası ilişkilerde birçok konuda sınır ötesi işbirliği ve yardımlaşmaya ihtiyaç duyulmaktadır. Ceza alanında uluslararası istinabe de bu işbirliğinin en yoğun şekilde yaşandığı alanlardan birisidir.

İstinabe yoluna başvurma yöntemi, Türk mahkemesiyle yabancı bir mahkeme arasında, yargı yetkileri dışında kalan durumlarda olabilir. Bu şekilde mahkemeler birbirlerine karşılıklı olarak hukuki yardımda bulunurlar. İstinabe hem iç hukukta hem de uluslararası düzeyde kullanılmaktadır.

“Mahkemeler ancak kendi yargı çevreleri, yani bulundukları il veya ilçe sınırları içinde yargılama faaliyetinde bulunabilirler (469 sayılı Kanun madde 4). Yargı çevresi mahkemenin bulunduğu il ve ilçenin idari sınırları ile belirlenir. Mahkemelerin bir yargı çevresi vardır. Her mahkeme ancak kurulduğu yargı çevresi içinde yargılama yetkisine sahiptir. (...) Bir mahkeme, kendi yargı çevresi dışında yapılması gereken işlemlerin varlığında, kendi yargı sınırları dışına çıkamayacağından o işlemin yapılacağı mahkemeye hukuki yardıma (istinabe yoluna)¹ başvurabilir (Akcan, 2003:3-4)”.

Hukukun kapsamı geniş olduğu gibi uluslararası istinabe metnlerinin de kapsamı oldukça geniştir. Uluslararası istinabe metin türleri sayıca oldukça fazladır. Bir yüksek lisans tezi çalışmasında bütün metinlerin ayrıntılı olarak ele alınması mümkün değildir. Bu nedenle bu çalışmada ceza istinabe taleplerinin sadece bir bölümü incelenecektir. Konunun hassasiyetinden dolayı gerçek metinler üzerinde çalışılmış olmasına rağmen tezde kullanılan örneklerde özel isimler ve bir takım kavramlar değiştirilmiş, farklı şekillerde adlandırılmıştır.

Daha önce hukuk metinleri çevirileriyle ilgili birçok çalışma yapılmıştır. Fakat hukuk metinleri kapsamına giren istinabe metinleri çeviri bağlamında

¹ İstinabe terimine karşılık olarak Fransızca “Commission Rogatoire” ve “Entraide Judiciaire” terimleri kullanılmaktadır.

incelenmemiştir. İstinabe metnlerinin hukuk metnleri içerisinde özel bir alan oluşturması ve orijinal metnlere ulaşılmada zorluk yaşanılması nedeniyle bu metnlerin çevirileriyle ilgili şimdiye kadar akademik olarak kapsamlı bir çalışma yapılmadığı tespit edilmiştir.

Bu çalışmanın amacı, uluslararası istinabe taleplerinde sıklıkla kullanılan ceza istinabe metnlerini ve eklerini incelemek, bu metnlerin çevirilerinde karşılaşılan sorunları ele alıp nasıl çevrilmesi gerektiği hususunda olası çözüm nerileri sunmaktır.

Çalışma üç bölümde ele alınacaktır. İlk bölümde “istinabe” teriminin tanımı ve özelliklerinden, amacından, uluslararası ceza istinabe metnlerinin oluşum sürecinden ve hukuki niteliğinden ve istinabe metin türlerinden bahsedilecektir. “İstinabe” teriminin ne olduğu açıklanmadan konunun yeterince anlaşılamayacağı düşünüldüğü için bu bölüm ayrıntılı olarak ele alınacaktır.

İkinci bölümde hukuk metnleri çevirisinde uygulanabilecek eviri kuram ve stratejileri incelenecektir. Bu kuramlardan amaca yönelik olarak birkaç tanesi seçilmiş ve bunlar üzerinde ayrıntılı olarak durulmuştur. Hukuk metnleri çevirisinde işlevsellik ön plana çıktığı için işlevsel kuramlara ağırlık verilmiştir. İkinci aşamada genel olarak eviri stratejilerinden bahsedilmiş ve bu stratejilerin incelenecek metnlere uygunluğu tartışılmıştır.

Tez konumuzun ayrıntılı olarak ele alındığı üçüncü ve son bölümde ise ceza istinabe talepnamelelerinin metinsel özellikleri ve Fransızcaya evirileri incelenecektir. Bu bölümde ceza istinabe metnlerinin hukuk metnleri içerisinde sınıflandırılması, bu metnlerin yapısal özellikleri, nasıl çevrilmeleri gerektiği ve eviri süreci öncelikle ele alınacak ve örneklerle anlatılanlar desteklenecektir. Ayrıca, ceza istinabe metnlerinde ek olarak yer alan diğer metnlerden de bahsedilecek ve bu metnlerin çevirileri üzerinde de durulacaktır. Bu bölüm içerisinde bu incelemelere ek olarak Türkçe ceza istinabe metnlerinin Fransızcaya evirilerinde karşılaşılan zorluklar ele alınacak ve bu metnleri erek dile aktaracak olan Çevirmende bulunması gereken özellikler tartışılacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

İSTİNABE TERİMİNİN TANIMI VE ÖZELLİKLERİ

Bu bölümde istinabe kavramı ayrıntılı olarak ele alınacaktır. Hem istinabenin genel olarak tanımı yapılacak hem de iç hukukta kullanılan istinabeden ayırt edici özelliklere sahip olan uluslararası istinabenin özelliklerinden bahsedilecektir. Tez konusunu oluşturan uluslararası ceza istinabe hem metinsel özellikleriyle, hem de çeviri bağlamında daha geniş kapsamlı olarak ele alınacaktır.

1. 1. *İstinabe* Teriminin Tanımı

İstinabe (fr.commission rogatoire, entraide judiciaire)terimi farklı kaynaklarda farklı şekillerde tanımlanmıştır. Bunlardan birkaçı şu şekildedir:

İstinabe terimi etimolojik olarak incelendiğinde, “i. (Ar. niyâbet “birinin yerine geçmek”ten istinâbe) Bir dâvânın görülmekte olduğu yerde bulunmayan bir şâhidin ifâdesinin bu mahkemeye gönderilmek üzere bulunduğu yer mahkemesince alınması”¹ şeklinde tanımlanmıştır.

Bu terim Türk Dil Kurumu (TDK) sözlüğünde şu şekilde tanımlanmıştır: “İsim, hukuk (istina:be) eskimiş Arapça istinâbe. Davanın görülmekte olduğu mahkemeye gönderilmek için başka bir yerde bulunan bir tanığın oradaki mahkeme tarafından ifadesinin alınması.”²

İstinabe teriminin tanımı TDK sözlüğünde dar kapsamlı olarak ele alınmıştır. Oysaki bu terim aynı zamanda sanık ifadesini, bilirkişi raporlarını, adli sicil kayıtlarını, adli tıp raporlarını, vb. de kapsamaktadır.

Hukuk sözlüğünde *istinabe* (hukuki yardım) terimi şu şekilde tanımlanmaktadır:

¹Bkz. Ayverdi, İ.Misalli Büyük Türkçe Sözlük, 2016: 580

²Bkz. (Çevrimiçi) <http://www.tdk.gov.tr>, 11 Ekim 2018

“Mahkemenin yargı çevresi dışında yapılması gereken işlemleri (örneğin, başka bir şehirdeki tanığın dinlenmesi, keşif, tebliğ, yemin, sorgulama, malların yazımı), o mahkemenin kendisinin yapmasına olanak yoktur. Bunlar, söz konusu işlemin yapılacağı yer mahkemesinden hukukî yardım istenerek yerine getirilir. Yani, mahkeme tarafından işlemin yapılacağı yer mahkemesine yazılan istinabe isteği (talimatı) üzerine, işlem, kendisinden yardım istenen mahkemece yapılır ve sonuç, istinabe isteyen mahkemeye gönderilir. Hukukî yardım sadece Türk mahkemeleri arasında değil, Türk mahkemeleri ile yabancı mahkemeler arasında da olanaklıdır.”³

Bu tanımlar incelendiğinde istinabe ile ilgili şöyle bir tanım yapılabilir: Her mahkemenin yargı yetkisi kendi yargı alanı ile sınırlı olduğu için, bir mahkeme kendi yargı yetkisi dışında hukuki bir işlem gerçekleştirmek istediğinde, başka bir mahkemeden *istinabe* (hukuki yardım) talep eder. Mahkemeler arasındaki bu hukuki yardımlaşmaya istinabe denilmektedir. Bu işlemlere bilirkişi raporu, ifade alınması, keşif yapılması, bilgi ve belge teminini vb. örnek olarak gösterebiliriz.

Hukukta *istinabe* sözcüğü yerine farklı kavramların da kullanıldığı görülmektedir. Örneğin; Genelgelere⁴ bakıldığında hem “istinabe” hem de “adli yardımlaşma” sözcüklerinin kullanıldığı görülmektedir. Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu’nda⁵ ise “istinabe” sözcüğüne yer verilmiştir.

Bir başka kanunda⁶ ise istinabe sözcüğü ile beraber “adli muavenet” sözcüğü de kullanılmıştır. TDK Güncel Türkçe Sözlükte “muavenet” sözcüğü “Arapça kökenli ve eskimiş bir sözcük olarak tanımlanmış ve karşılık olarak da “yardım” sözcüğü verilmiştir.

Kuru “istinabe yerine “mahkemeler arası hukuki yardım (Rechtshilfe)” kavramının kullanılmasının daha uygun olacağını belirtmiştir. Çünkü kendisinden

³Bkz. Yılmaz, E. Hukuk Sözlüğü, 2014: 311

⁴Bkz. T.C. ADALET BAKANLIĞI, Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü’nün 16.11.2011 Tarihli B.03.0.UİG.0.00.00.06/010.06.02/1-2 Sayılı Hukuki Konularda Uluslararası İstinabe Taleplerine Uygulanacak Esaslar Konulu, 63/2 Numaralı Genelge, s.1/3

Bkz. T.C. ADALET BAKANLIĞI, Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü’nün 16.11.2011 Tarihli B.03.0.UİG.0.00.00.06/010.06.02/1-3 Sayılı Hukukî Alanda Uluslararası Adli Tebligat İşlemleri Konulu, 63/3 Numaralı Genelge, s.1

⁵ Bkz. 1086 Kanun Numaralı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu m.232, m.267, m.559

⁶ Bkz. 4 Temmuz 1934 Tarihli ve 2743 Sayılı Resmî Gazete’de yayınlanan 2534 Numaralı Kanun.VII Cezaî mevatta karşılıklı adli muavenete ait diğer vasıtalar. m.20, m 22

belirli bir işlem yapılması istenen (istinabe olunan) mahkeme, davayı gören (istinabe eden), mahkemeye yardım etmektedir.”⁷

Hukuk sözlüklerinde, “hukuki yardım” kavramı ile “istinabe” kavramı eş anlamda kullanılmaktadır.⁸ Bu nedenle, tezimizde bundan sonra Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu’nda belirtilen *istinabe* sözcüğü ile Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğünü’nün resmi sayfasında yer alan ceza istinabe ile ilgili genelgelerde ve 6706 numaralı Cezaî Konularda Uluslararası Adli İşbirliği Kanunu’nda kullanılan “adli yardımlaşma” kavramını kullanacağız.

İstinabe terimi Fransızca hukuk sözlüğünde şu şekilde tanımlanmıştır:

“İstinabe (hukuk/ceza usulü ve uluslararası özel hukuk): hâkimin bir soruşturma eylemini onun yerine gerçekleştirmesi için başka bir hâkim ya da adli polis memuruna yetkilerini devrettiği bir belgedir. Bu talep yabancı bir ülke tarafından Fransa’ya yapılabileceği gibi Fransa da yabancı bir ülkeden istinabe talep edebilir (Uluslararası istinabe).”⁹

1.2. Uluslararası İstinabe Teriminin Tanımı

İstinabe sadece iç hukukta kullanılan bir yöntem değildir, aynı ülkede bulunan mahkemeler arasındaki bir yardımlaşma yöntemi olmakla birlikte farklı ülkelerin mahkemeleri arasında da kullanılan bir yöntemdir. Bu yardımlaşma yöntemi iki şekilde yapılmaktadır. Yurt içinde bulunan bir mahkeme, yurt dışında bulunan bir mahkemeyi ya da yurt dışında bulunan bir mahkeme, yurt içinde bulunan bir mahkemeyi istinabe edebilir. Farklı ülkeler arasında gerçekleşen bu hukuki yardımlaşmaya “uluslararası istinabe” denir.

Ekşi, istinabenin sadece iç hukukta kullanılan bir yöntem olmadığını şu şekilde belirtmiştir:

⁷Bkz. Kuru B. Hukuk Muhakemeleri Usulü, 2001: 779

⁸Bkz. Şener E. Açıklamalı Madde Atıflı Hukuk Sözlüğü, 2001

Bkz. Yılmaz E. Hukuk Sözlüğü, 2014: 311

⁹Bkz. Guinchard S. Debard T. Lexique des Termes Juridiques, 2017-2018: 232

“İstinabe veya hukuki yardım sadece aynı ülkedeki mahkemeler arasında uygulanan bir yardımlaşma yöntemi değildir. Türk mahkemeleri, diğer devletlerin mahkemelerini veya bunun tersine diğer devletlerin mahkemeleri Türk mahkemelerini istinabe edebilir veya hukuki yardım talep edebilirler (2004: 340).”

Uluslararası Ceza İstinabe İşlemlerinde Adli Makamlarımızca Dikkat edilmesi Gereken Hususlar hakkındaki 69/2 numaralı Genelge’de *Uluslararası İstinabe kavramı*; “ bir devletin yetkili bir adli makamının diğer bir devletin adli makamı adına yerine getirdiği işlemler bütünüdür” şeklinde tanımlanmıştır.”

Uluslararası istinabe, yabancı bir ülkede bulunan delillerin temin edilmesinde başvuru yöntemlerinden biridir. Birbirinden farklı ülkelerin arasında gerçekleşen adli yardımlaşma ve işbirliği sayesinde deliller temin edilir.

“Genel olarak uluslararası usul hukukunda istinabe, mahkemenin görmekte olduğu birdavada nihaî karara varabilmek için fiilî ve hukuki engeller nedeniyle yapamayacağı tarafların veya tanıkların dinlenilmesi, bilirkişi incelemesi, keşif yapılması, adres tespitinin yapılması, belge ve bilgilerin istenmesi, kan alınması, DNA testinin yapılması, sağlık raporunun alınması, nüfus kayıt örneğinin istenmesi, ekonomik ve sosyal durumun araştırılması gibi usulî işlemlerin Devletlerarasında karşılıklı olarak adli yardımlaşma çerçevesinde yerine getirilmesidir.”¹⁰

Bir mahkeme Türkiye içerisindeki bir mahkemeyi istinabe edebileceği gibi yurt dışında bulunan bir mahkemeyi de istinabe edebilir. Ülke dışında başvuru istinabe yöntemi “Uluslararası Adli Yardımlaşma”¹¹ kapsamına girmektedir.

Uluslararası istinabeye birçok makale ve çalışmada “milletlerarası istinabe”¹² de denilmektedir. Biz bu çalışmamızda genelgelerde yer alan “Uluslararası İstinabe”¹³ kavramını kullanacağız.

¹⁰ Bkz. (çevrimiçi) http://uhdigm.adalet.gov.tr/adli_yardimlasma/adli_isbirligi_hukuk/hukuk_istinabe.html, 30 Eylül 2018

¹¹ Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü internet ana sayfasında başlık olarak bu şekilde belirtilmiştir.

¹² Bkz. Ekşi N. Milletlerarası İstinabe, 2004: 337-384

Bkz. Aygül M. Milletlerarası Ticari Tahkimde Delillerin Milletlerarası İstinabe Yoluyla Elde Edilmesi ve Karşılaşılabilecek Sorunlar, 2013: 361-290

Çalışmanın kapsamı uluslararası istinabeye ilişkin olduğu için çalışmanın adında ve bazı başlıklarda “Uluslararası İstinabe” kavramı kullanılmıştır. Buna karşılık anlatım akıcılığının sağlanması bakımından, bu kavram yerine metinde “istinabe” kavramı kullanılmıştır. Bu nedenle, bundan sonraki bölümlerde kullanılacak istinabe kavramı sadece uluslararası istinabeleri ifade edecektir.

1.3. İstinabenin Amacı

Türkiye’de ya da yabancı bir ülkede bulunan delillerin temini için istinabe talep edilir. Çünkü davanın görüldüğü yer ile delillerin bulunduğu yer aynı değildir. Delillerin temini için istinabe yoluna başvurulmazsa görevli hâkimin usûlî işlemleri bizzat kendisinin yönetmesi gerekir. Bu sebeple, “İstinabe, işlerin hızlı ve az giderle sonuçlandırılmasını sağlaması yönünden iç ve uluslararası hukuk alanında da yararlı olmaktadır (Arslantaş, 2010:6).”

Boşça istinabenin amacını, “Davaya bakan mahkemenin yargı çevresi dışında bulunan kişilerin veya şeyin mahkemeye getirilmesindeki zorlukların, zaman ve gider kaybının önlenmesi şeklinde belirtmek mümkündür (2008:9).” şeklinde açıklamıştır.

Arslantaş Yargıtay 2. Hukuk Dairesinin 13.03.1973 T.ve 1627/1564 sayılı kararını ve istinabenin amacını aşağıdaki şekilde belirtilmiştir:

“Dava sırasında bir takım işlemlerin başka bir mahkeme tarafından yerine getirilmesi istenebilir. Mahkemelerin kazaî bakımdan birbirlerine bu şekilde yardım etmelerine istinabe yolu ile işlem denilmektedir. Usulün çeşitli maddelerinde istinabeye yer verilmiştir. (HUMK m. 232, m. 257, m. 343 ve m. 559). Bu hükmün (hükümlerin) amacı, yargı çevresinin dışında oturanların masrafa, sıkıntıya katlanmalarını, zaman kaybına uğramalarını önlemektir.” (2010:5-6).

¹³ Bkz. T.C. ADALET BAKANLIĞI, Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü’nün 16.11.2011 Tarihli B.03.0.UİG.0.00.00.06/010.06.02/1-2 Sayılı Hukuki Konularda Uluslararası İstinabe Taleplerine Uygulanacak Esaslar Konulu, 63/2 Numaralı Genelge, s.1

Bkz. T.C. ADALET BAKANLIĞI, Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü’nün 16.11.2011 Tarihli 69/2 Sayılı Hukuki Konularda Uluslararası Ceza İstinabe İşlemlerinde Adli makamlarımızca Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar Konulu, 69/2 Numaralı Genelge, s.1

İstinabe, hem aynı ülke içerisindeki adli işlemi yapmakla yükümlü merciler arasında zaman ve gider kaybına uğramadan, uyuşmazlıkların çözümünde önemli bir rol oynamaktadır.

1.4. Uluslararası Ceza İstinabe Metinlerinin Oluşum Süreci

Uluslararası istinabe metinleri talepte bulunmaya yetkili yargı merci tarafından ilgili uluslararası ve ulusal mevzuat hükümleri uyarınca oluşturulur. Bu yetkili mercilere örnek olarak savcılıklar, mahkemeler, bölge adliye mahkemeleri/başsavcılıkları ya da Yargıtay gösterilebilir. Yabancı adli mercilerden talep edilen işlemler (ilgili beyanı alınması, bilgi/ belge temini vb) istinabe talepteniminde açıkça belirtilir. Yabancı adli mercilerce talebin yerine getirilmesi sırasında ihtiyaç duyulabilecek ve ülkemizde daha önce yapılmış gerekli tüm hukuki işlemler açıklanarak bu konudaki belgelerde taleptenim ekine ilişitirilir. İlgili adli makamın ıslak imza ve mührünün bulunduğu bir adli yardımlaşma taleptenimesi yazısı düzenlenir. Söz konusu taleptenim yazısıyla birlikte istinabenin içeriğine göre (hukuk ya da ceza istinabe) ek evrak da bulunmaktadır. İstinabe talebi tamamlandıktan sonra Merkezi Makam olan Adalet Bakanlığı'na gönderilir. Burada Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü istinabenin şekle ve esasa ilişkin koşulları taşıyıp taşımadığı, ikili ya da çok taraflı anlaşmanın olup olmadığı ve eğer anlaşma varsa bunların uygulanabilirlik şartları hakimler tarafından kontrol edilir. Bu kontrollerde usule ya da esasa ilişkin bir aykırılık varsa istinabe talebi, eksikliklerin giderilmesi için mahaline gönderilir. Aykırılık olmadığı durumlarda ilgili ülkenin ikili ya da çok taraflı anlaşmalarda belirttiğı bir merkezi makam varsa taleptenim ilgili merkezi makama (Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Başsavcılık..vb) üst yazıyla gönderilir. Merkezi makam belirlenmemişse ya da bu yönde ilgili ülkeyle aramızda bir anlaşma ve oturmuş bir mütekabiliyet uygulaması yoksa diplomatik yazışma ile (Büyükelçilik ya da Dışişleri Bakanlığı) ilgili yabancı makamlara iletilir.

İstinabe talebi ve ek evraklar kural olarak istinabe talebinde bulunan devletin dilinde düzenlenir ve taleptenimenin gönderileceğı ilgili ülkenin diline (kabul edeceği dile) çevrilmesi amacıyla bilirkişiyeye (tercüman) gönderilir.

Bilirkişi (tercüman) seçimi yetkili adli merci inisiyatifindedir. Yetkili adli merci bulunduğu yerdeki yeminli tercümana talepnamenin çevirisi için talimat verir ya da görev alanında ilgili dilde çeviri yapabilecek bilirkişi bulunmadığı takdirde farklı bir şehirdeki adli makamdan çeviri yaptırılması hususunda yardım talep edebilir. Talepnamenin çevirisi yapıldıktan sonra evraklar Adalet Bakanlığı Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü'ne gönderilir. Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü ise yetkili merkezi makama talepnameyi üst yazıyla gönderir.

Talebin iletildiği yabancı ülke merkezi makamı, istinabenin şekle ve esasa ilişkin koşulları taşıyıp taşıınmadığı, ikili ya da çok taraflı anlaşmanın olup olmadığı ve eğer anlaşma varsa bunların uygulanabilirlik şartlarını kontrol ettikten sonra aykırılık olmadığı durumlarda talepnameye konu işlemi gerçekleştirmeye yetkili ve görevli gördüğü adli makamlarına talepnameyi iletir. İstinabe talepnamesinde istenilen işlemler yerine getirildikten sonra düzenlenen tutanakla beraber talepname Türk adli makamlarına aynı yolla ulaştırılır.

1.5. Uluslararası İstinabenin Hukuki Niteliği

Açılmış bir davada yabancı ülkeyi ilgilendiren bir durum söz konusu olduğunda uluslararası istinabe yoluna başvurulur. Uluslararası istinabeye, iç hukukumuzda 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nda¹⁴ iki farklı maddede (m.343 ve m.527) yer verilmiştir.

Uluslararası istinabenin kaynakları ikili ya da çok taraflı sözleşmeler ile uluslararası teamül ve mütekabiliyet kurallarıdır. İki sözleşmelere örnek olarak Türkiye'nin muhatap ülkelerle akdettiği ceza istinabe konulu anlaşmalar; çok taraflı sözleşmelere örnek olarak da ceza istinabe konusunda adli yardımlaşma hükümleri içeren Avrupa Konseyi Sözleşmeleri, Birleşmiş Milletler Sözleşmeleri ve Lahey Sözleşmeleri verilebilir.

¹⁴Resmi Gazete. 2, 3, 4.7.1927-622, 623, 624, Yayımlandığı Düstur: Tertip 3, Cilt 8 s. 760

Özel hukuka ilişkin uluslararası istinabe hükümleri içeren birden fazla çok taraflı sözleşme mevcut olmakla birlikte, bu alandaki en temel iki sözleşme 1954 Tarihli Usûl Hukukuna Dair Lahey Sözleşmesi ve 1970 Tarihli Hukukî ve Ticarî Konularda Yabancı Ülkelerden Delil Teminine İlişkin Lahey Sözleşmesi'dir.

“Kural olarak, yabancı devletlerden istinabe talep edilmesi halinde öncelikle o devlet ile Türkiye arasında ikili anlaşma veya çok taraflı sözleşme olup olmadığına bakılır. Eğer bir anlaşma veya sözleşme varsa istinabe söz konusu anlaşma veya sözleşme hükümlerine göre yerine getirilir. İstinabe yapılacak devlet ile Türkiye arasında bu konuda bir anlaşma veya sözleşme yoksa istinabe karşılıklılık esasları çerçevesinde uluslararası adli yardımlaşma kurallarına göre yerine getirilir.”¹⁵

Ceza işlerinde adli yardımlaşma taleplerinin büyük bir kısmı ülkeler arasında ikili ya da çok taraflı anlaşmalar aracılığıyla yapılmaktadır. Bazı ülkeler tarafı olduğu çok taraflı sözleşmelerde, adli yardımlaşma talebinde, uluslararası dilleri tercih ederken ikili anlaşmalarında yerel dillerini kabul edebilirler. Ceza işlerinde uluslararası adli yardımlaşma alanında en geniş hükümler düzenleyen, en çok devletin taraf olduğu çok taraflı uluslararası anlaşma, Ceza İşlerinde Karşılıklı Adli Yardım Avrupa Sözleşmesi (CİKAYAS)¹⁶'dir. Bunun nedeni ise toplam 50 ülkenin CİKAYAS'a üye olmasıdır. CİKAYAS'a üye olan devletler, adli yardımlaşma talebinde, ya kendi ülkesinin resmi dilini ya da Avrupa Konseyi resmi dillerinden (Fransızca ve İngilizce) herhangi birini tercih etmektedirler.¹⁷

Adli yardımlaşmaya ilişkin sözleşmelerde yer alan usuller ve mevzuat doğrultusunda Adalet Bakanlığı, uluslararası adli yardımlaşma işlemlerinde merkezi makam olarak görev yapar. Adalet Bakanlığı birimlerinden olan Dış ilişkiler ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü ise bu görevi yürütmektedir.

İstinabeler, yabancı ülke yetkili makamlarından talep edilen konulara göre “Hukuk Alanında Adli İşbirliği ve Ceza Alanında Adli İşbirliği” olmak üzere iki

¹⁵Bkz.(çevrimiçi)http://uhdigm.adalet.gov.tr/adli_yardimlasma/adli_isbirligi_hukuk/hukuk_istinabe.html, 30 Eylül 2018

¹⁶ Fransızca: Convention Européenne d'Entraide Judiciaire en Matière Pénale.

¹⁷Bkz.<https://www.coe.int/fr/web/conventions/search-on-treaties/-/conventions/treaty/030/declarations>

gruba ayrılır. Hukuk ve Ceza istinabe taleplerinde uygulanacak esaslar iki ayrı genelgede¹⁸ ayrıntılı olarak belirtilmiştir.

“Hukuk Alanında Adli İşbirliği ve Ceza Alanında Adli İşbirliği” içerdikleri farklı hukuki konulara göre alt gruplara ayrılmaktadır. Bunlar;

- **Hukuk Alanında Adli İşbirliği:** Hukuk İstinabe, Hukuk Tebligat, Nafaka ve Çocuk Kaçırma Velayet.

- **Ceza Alanında Adli İşbirliği:** Ceza İstinabe, Ceza Tebligat, Suçluların İadesi, Kırmızı Bülten ve Hükümlü Nakli.

Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü internet sayfasında her bir madde için ayrı bir talepname yazısı düzenlenmiştir. Bu talepnemeler içeriklerine ve talep edilen konulara göre düzenlenmiştir ve örnek teşkil etmektedir. İstinabe metnini oluşturacak yetkili yargı mercii bu örneklere göre talepnemelerini oluşturmaktadır.

1.6. Uluslararası İstinabe Metinleri ve Türleri

İstinabe metinleri Hukuk Alanında Adli İşbirliği ve Ceza Alanında Adli İşbirliği olmak üzere iki gruba ayrılır.

1-) Hukuk Alanında Adli İşbirliği: Hukuk alanında adli işbirliği kendi içerisinde: Hukuk istinabe, hukuk tebligat, nafaka, çocuk kaçırma velayet olarak dört alt bölüme ayrılmaktadır.

a)Hukuk İstinabe (Commission Rogatoire Civile): Mahkemenin, açılmış bir davada, nihaî bir hüküm vermek için fiilî ve hukuki engeller nedeniyle yapamayacağı usuli işlemler bulunmaktadır. Bu işlemlere, tarafların ya da tanıkların dinlenilmesi,

¹⁸Bkz. T.C. ADALET BAKANLIĞI, Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü’nün 16.11.2011 Tarihli 69/2 Sayılı Uluslararası Ceza İstinabe İşlemlerinde Adli Makamlarımızca Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar Konulu, 69/2 Numaralı Genelge.

Bkz. T.C. ADALET BAKANLIĞI, Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü’nün 16.11.2011 Tarihli 63/2 Sayılı Hukuki Konularda Uluslararası İstinabe Taleplerine Uygulanacak Esaslar Konulu, 63/2 Numaralı Genelge.

bilirkişi incelemesi, keşif yapılması, adres tespitinin yapılması, belge ve bilgilerin istenmesi, kan alınması, DNA testinin yapılması, sağlık raporunun alınması, nüfus kayıt örneğinin istenmesi, ekonomik ve sosyal durumun araştırılması, (...) örnek olarak gösterilebilir. Genel olarak, bu usuli işlemlerin ülkeler arasında karşılıklı olarak adli yardımlaşma çerçevesinde yerine getirilmesine uluslararası usul hukukunda istinabe denilmektedir.

b) Hukuk Tebligat (Notification): Hukuk Mahkemeleri, İcra Müdürlükleri ve Noterliklerden gelen tebligat evrakının yurt dışında ikamet eden muhatabına tebliğ amacıyla ilgili makamlara gönderilmesidir.

c) Nafaka (Pension Alimentaire): Nafaka alacaklısı ya da borçlusunun ülke dışında bulunması durumunda, nafaka alacaklarının yabancı devletlerde tahsiline ilişkin işlemlerinin yerine getirilmesidir.

Nafaka alacaklılarının yabancı ülkelerde tahsiline yönelik genelgede Adli Müzaheret Belgesi, Vekâletname, Bakiye Nafaka Alacağı Listesi ve Banka Hesap Formu örnek olarak yer almaktadır.

d) Çocuk Kaçırma Velayet (Enlèvement d'Enfants, puissance paternelle): Bir çocuğun, velayet hakkı ihlal edilerek mutat mesken ülkesinden haksız olarak götürüldüğü ya da alıkonulduğu takdirde hukuki sözleşmelere bağlı olarak işlem yerine getirilmesidir.¹⁹

Uluslararası çocuk kaçırmanın Hukuki kapsamı ve uygulanmasına yönelik genelgede Talep ve yetki belgesi (vekâletname) formu örnek olarak yer almaktadır. Bu nedenle uluslararası çocuk kaçırma talep formu örnek olarak verilmiştir.

2-) Ceza Alanında Adli İşbirliği: Ceza Alanında Adli İşbirliği kendi içerisinde: Ceza İstinabe, Ceza Tebligat, Suçluların İadesi, Kırmızı Bülten ve Hükümlü Nakli olarak beş alt bölüme ayrılmaktadır.

¹⁹Bkz. (çevrimiçi) http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/adli_yardimlasma/adli_isbirligi_hukuk/cocuk_ve_velayet.html, 17 Ekim 2018

a) Ceza İstinabe (Commission Rogatoire Pénale): Yetkili bir adli makamın diğer bir devletin adli makamından şüpheli ya da sanıkların ifadelerinin alınması ya da sorgularının yapılması, mağdur, müşteki, katılan, tanık ya da bilirkişilerin dinlenmesi, bilgi ve belge temini,vb işlemlerin talep edilmesidir.

Uluslararası Ceza İstinabe İşlemlerine yönelik genelgede şüpheli-sanık savunmasının alınması, şüphelilerin-sanıkların nüfus/adli sicil/adres bilgilerinin temini, soruşturma ya da kovuşturma aşamasında bulunan müşteki-tanık beyanının alınması, bilgi belge temini için ceza istinabe taleplerleri örnek olarak yer almaktadır. Bu formlar kapsamında şüphelilerin nüfus, adres, adli sicil kayıtları teminine ilişkin talep formu örnek olarak verilmiştir. (Ek 1)

b) Ceza Tebligat (Notification): Yetkili bir adli makamın diğer bir devletin adli makamına adli kararların ya da usule ait işlemlerin tebliği için gönderdiği resmi yazıdır.

Cezai Konularda Uluslararası Tebligat İşlemlerine yönelik genelgede takipsizlik kararının ve mahkeme hükmünün tebliği için ceza tebligat taleptanesi örnek olarak yer almaktadır. Bu formlar kapsamında yabancılar için takipsizlik kararının tebliği formu örnek olarak verilmiştir. (Ek 2)

c) Suçluların İadesi (Extradition) : “Suçlu iadesi (geri verme), Adli yardımlaşma talep eden ülkenin adli makamlarınca yürütölen bir soruşturma, kovuşturma ya da söz konusu ölkede bulunan mahkemeler tarafından verilen kesinleşmiş bir mahkeme hükmü nedeniyle talep edilen ölkede bulunan şüpheli, sanık ya da hükümlünün talep eden devlete teslim edilmesidir.”²⁰

Suçluların İadesi ve Hükümlü Nakli Konularına yönelik genelgede Geri Verme Taleptanesi (hükümlü, şüpheli ya da sanık), Kırmızı Bülten Formu (hükümlü, şüpheli ya da sanık) ve Mavi Bülten Formu örnek olarak yer almaktadır. Bu formlar kapsamında mavi bülten formu örnek olarak verilmiştir. (Ek 3)

²⁰Bkz.(çevrimiçi)http://uhdigm.adalet.gov.tr/adli_yardimlasma/adli_isbirligi_ceza/suclularin_iadesi.html, 17 Ekim 2018

d) Kırmızı Bülten (Notice Rouge): Bir ülkenin adli makamlarınca aranan hükümlü, şüpheli ya da sanıkların görüldüğü yerde yakalanması için ilgili ülkeye geri verilmesi amacıyla hazırlanan resmi yazıdır. Kırmızı Bülten İnterpol Genel Sekreterliği'nce çıkartılır. Kırmızı Bülent içeriğinde bulunması gereken bilgiler şunlardır: Aranana şahısların açık kimliği, isnat edilen suça ilişkin adli bilgiler, ilgililerin bulunduğu yer tespit edildiğinde alınması gereken tedbirler ve mevcutsa fotoğraf ve parmak izi.²¹(Ek 4)

e) Hükümlü Nakli (Transfert du Condamné): Hükümlünün nakli (transferi) hükmü veren devlette hükümlü hakkındaki kesinleşmiş mahkûmiyet kararına istinaden infaz ettiği hürriyeti bağlayıcı cezanın kısmen ya da tamamen infaz devletinde yerine getirilmesi amacıyla her iki devletin anlaşması ve hükümlünün de rızası kapsamında gönderilmesidir.²² (Ek 5)

Bu bölümde öncelikle istinabe teriminin ulusal ve uluslararası düzeyde tanımına yer verilmiştir. Ayrıca istinabenin amacından uluslararası ceza istinabe metinlerinin oluşum sürecinden, hukuki niteliğinden ve istinabe metin türlerinden bahsedilmiştir. Hukuk ve ceza istinabe taleplerinden, kapsadıkları konulara göre genel bilgi ve örnekler verilmiştir.

²¹ Bkz.(çevrimiçi)http://uhdigm.adalet.gov.tr/adli_yardimlasma/adli_isbirligi_ceza/kbulten.html, 17 Ekim 2018

²² Bkz. (Çevrimiçi) http://uhdigm.adalet.gov.tr/adli_yardimlasma/adli_isbirligi_ceza/hnakli.html, 17 Ekim 2018

İKİNCİ BÖLÜM

HUKUK METİNLERİ ÇEVİRİSİNDE UYGULANABİLECEK ÇEVİRİ KURAM VE STRATEJİLERİ

Bilim insanlarının, dil ve çeviri bağlamlarından yola çıkarak metinlerle ilgili kendi düşünce ve görüşlerini ortaya koydukları çeviri edimine dair çalışmalar çeviri kuramları olarak nitelendirilmektedir. Tarihsel açıdan çeviri kuramlarına bakıldığında, çeviriyi betimlemeye ve anlamaya yönelik her dönemde farklı bir çeviri yaklaşımının olduğu görülmektedir. Çeviri edimine dair her farklı yaklaşımla beraber çeviri kuramları da çeşitlilik göstermiştir.

Çeviri kuramları, çeviri yapılırken karşılaşılan sorunların çözümünde önemli bir rol oynamaktadır. Çeviri metinlerinin sınıflandırılmasıyla beraber ise her bir metin türü için farklı bir çeviri kuramının uygulanabilir olduğu ve çeviriye ilişkin tek bir kuramın olmadığı görülmektedir.

Farklı çeviri kuramları olduğu gibi, çeviride farklı çeviri stratejileri de uygulanmaktadır. Bu stratejilerden hukuk metinleri çevirilerinde uygulanabilecek stratejiler bu çalışma bağlamında ele alınacaktır.

2.1. İşlevsel ve Erek Odaklı Yaklaşımlar

2.1.1. Skopos Kuramı

Skopos kuramı 1984 yılında Hans J. Vermeer ve Katherina Reiss tarafından geliştirilmiştir. Bu kuram adını Yunanca'da "hedef, amaç, niyet" anlamına gelen "Skopos" sözcüğünden almıştır. Bu sözcük üç farklı anlamda kullanılabilir. Vermeer'e göre bunlar şu şekilde sıralanmıştır: "Çeviri süreci ve bu sürecin amacı; çeviri ürünü ve bu ürünün işlevi ve çeviri yöntemi ve bu yöntemin amacı (...) (Berk, 2005:55)." Bu kuram çeviriye işlevsel olarak yaklaşan kuramlardan biridir. Çeviriyi kültürlerarası iletişimsel ve eylemsel bir alan olarak tanımlamaktadır.

Reiss ve Vermeer'in (1991:105) çeviride odaklandığı şey amaçtır. "Çeviri taşıdığı amacın işlevidir (Büyükknisan, 2009:74)." Çeviri hangi amaçla yapılacaksa erek metin o şekilde oluşturulur. Dolayısıyla, kaynak metnin incelenip yorumlanmasında ve erek metnin belirlenmesinde önemli bir rol oynar.

"Her çeviri eylemi için bir skopos vardır. Farklı skoposlar aynı kaynak-metnin farklı çevirilerine yol açar. Farklı skoposlar farklı türden çevirilere yol açar (Vermeer, 2007:12)."

Bu skopos (amaç) bazen "işveren" bazen de "çevirmen" tarafından belirlenir. Bu kurama göre, çevirmen "uzman" olarak düşünülür ve bir uzman olarak neyi, nasıl ve neden yaptığını açıklaması gerekmektedir. Bu da çevirmenin çeviri süreci boyunca hangi kararları aldığını göstermektedir.

"Bu kuram kültürel bağlamı temel etken olarak alır, öyle ki Skopos da gerek kaynak metnin, gerekse erek metnin içinde yer aldığı kültür bağlamı içinde değerlendirilir, çünkü çevirmen metni oluşturan kaynak kültürün para (toplumsal), dia (üye olduğu topluluğun kültürü) ve idio (kişisel kültür) (Vermeer, 1990:59) boyutlarını dikkate almak ve erek metne özgü para, dia ve idio kültürlerde yeniden oluşturmak durumundadır (Eruz, 2000:25)."

Skopos, çevirmenin eylemlerini yani kararlarını, seçimini ve sürecini belirler. Bu süreç, belirlenen amaçla birlikte çevirmenin erek metni oluşturmasını kapsar. Çevirinin amacını kaynak metin değil skopos belirler. Bu amaç her zaman kaynak metnin amacıyla aynı olmaz. Eşdeğerlik ilkesi, erek metindeki amaca yeterlilik bağlamında olanak verir (Lavault-Olléon, 2006:511).

Reiß ve Vermeer genel çeviri kuramını şu şekilde özetlemiştir:

"Bir çeviri Skopos'a bağlıdır. (...)

Bir çeviri, kaynak dilde ve kültürde bir bilgi önermesinden gelen, erek dilde ve kültürde bir bilgi önermesidir (...)

Bir aktarım, bir bilgi önermesini, geri çevrilemeyecek bir şekilde kesin olarak resmetmektedir. (...)

Bir çeviri kendi içinde bağlamalı olmalıdır. (...)

Bir çeviri, kaynak metniyle bağlantılı olmalıdır. (...)

Yukarıda belirtilmiş olan kurallar, verilmiş olan sırayla hiyerarşik ("zincirleme") bir ilişki içindedir (Stolze, 2013:211)."

Skopos kuramına göre çevirmen, çeviri ediminde uzman konumundadır. Kendisine verilen işi yerine getirmekle yükümlüdür. Çeviri ediminde kaynak metnin nasıl bir rol oynayacağını belirler. Bunu belirlerken çeviri ediminin hangi amaç doğrultusunda gerçekleştirileceğini düşünür. Bu amaç her zaman çevirmen tarafından belirlenmez. Bazen de işveren bu amacı belirler. Belirlenen bu amaç doğrultusunda çevirmen son aşama olan erek metne ulaşmak için bir dizi eylem gerçekleştirir. Bu süreçte çevirmenin kararları önemlidir.

2.1.2. Betimleyici Çeviri Kuramı

Gideon Toury, 1980 yılında yayınladığı *In Search of a Theory of Translation* isimli kitabında betimleyici çeviri kuramını anlatmaktadır. Bu kuram çeviride erek kültür odaklı kuramlardan biridir. Toury çevirinin amaca yönelik bir eylem olduğunu düşünerek kuramında betimleyici, deneysel ve açıklayıcı bir çözümleme yöntemi kullanmıştır.

“Toury kuramında betimleyici ve açıklayıcı olmak üzere temel iki yöntem kullanmıştır. Betimlemeye “çeviriler erek ekin ürünüdür” önseliyle başlaması, onun **tümdengelimli** yöntem kullandığını gösterir. Bununla birlikte kurama bütünsel olarak bakıldığında, özellikle önseli bulgulandırma ve gerekçelendirme sürecinde “tümevarımlı” yöntem kullanıldığı görülür. Bu iki yöntemin bir arada kullanılması araştırmanın tek yönlü değil, iki yönlü bir akış izlediğini ortaya çıkar (Yazıcı, 2005:131).”

Tümdengelim ve tümevarım yöntemlerinin bir arada kullanılması deneysel yaklaşımla örtüşmektedir.

Toury çeviri metinlerinin kültürel bir gerçek olduğunu savunur. Her metni bir başka metnin çevirisi olarak düşünür.

“... Bir metin öncelikle *kendi* kültüründe etki yaratır. Bir metnin başka bir kültüre de etki edip etmediği ise, ancak bir başka özgün araştırmanın nesnesi olarak saptanmalıdır. Ve bir çeviri, başka çevirilerin çıkış noktası olduğunda, başlangıçtaki erek kültür yeni bir kaynak kültür olarak artık bir aracı rolüne sahip olur (Stolze, 2013:185).”

Toury'e göre çeviri metni, kaynak metnin normlarına uygunsa bu çeviri kaynak metne göre *yeterlidir*. Aynı zamanda erek kültürün normlarına uygunsa kabul *edilebilir* bir metindir. Toury'e göre bu normlar kültür kapsamında oluşup çevirinin eşdeğerlik düzeyini ve türünü belirlemektedir. Yani farklı kültürlerde değişiklik gösterebilmektedir.

2.1.3. Çeviriye ilişkin Eylem Kuramı

Bu kuram 1980'li yıllarda Justa Holz-Mänttari tarafından geliştirilmiştir. Profesyonel çeviri ortamları için uygulanabilir bir model olarak oluşturulmuştur. İşlevsel çevirinin en önemli örneğidir.

“Bu kuram kapsamında çeviri, belirli olaylara ve mesleki bağlamlara uygun metinler üretmeyi amaçlayan kültürlerarası bir iletişim süreci olarak görülmektedir. Uzmanlar ve müşteriler arasında basit bir etkileşim aracı olarak düşünülmektedir (Guidère, 2010: 71-72). (Raková, 2014:163).”

Holz-Mänttari çeviriyi belirli bir amaç doğrultusunda oluşturulan bir eylem ve iletişim süreci olarak tanımlar.

“Çeviri eylemi, çeviriyi; amacı esas alan sonuç odaklı insan etkileşimi olarak görür. Kültürlerarası aktarımı kapsayan mesaj-iletici bileşimleri olarak çeviri sürecine odaklanır. Çeviri eylemi sözcükleri tümceleri ya da metinleri çevirmek değil işleve yönelik iletişime olanak sağlayan kültürel engeller hakkında istenen işbirliğini sağlamaktır. (Munday, 2008:77-78)”

Çeviri eyleminde çevirmen uzman olduğu için işlevsellik bakımından erek metnin nasıl oluşturulacağını yani erek metnin şeklini ve türünü kendisi belirler. Bu aşamada kaynak metin türü ve özellikleri dikkate alınmaz. Çevirmen kültürlerarası aktarımı amaçlanan işlev doğrultusunda gerçekleştirir.

Guidère'ye, (2010:71-72) göre Holz-Mänttari (1984:17) çeviri sürecinde; eylemi başlatan, para sağlayan, kaynak metin üreticisi, çevirmen, erek metin uygulayıcısı, nihai alıcı ve yayıncı olmak üzere en az yedi rol belirlemiştir (Raková, 2014:164-165).

“Çeviri eylemi sözcük ya da tümcelerın ya da karmaşık olmayan metınlerin çevrilmesi anlamına gelmez, ‘çeviri eylemi dendiğinde kesin olarak akla şu gelmelidir: Planlanan işbirliğinin kültür engelleri aşılarak gerektiği gibi düzenlenebilmesi için, iletişimin işlevsel bir şekilde gerçekleşmesine olanak kılınması (Holz-Mänttärı 1984:8;Aktaran: Eruz 2000:26).”

İşlevci ve betimleyici çeviri yaklaşımlarında, çeviri değerlendirilirken öncelikle erek kültürde işlevsel ve iletişimsel olarak bir bağlamda yer aldığına önem verilir. Kaynak metin ve kaynak metni oluşturan kişinin önemi ikinci sırada önem taşımaktadır. Kaynak metin sadece bilgiler bazında faydalanılacak bir çıkış noktasıdır. Çeviri kaynak dilin değil erek dilin beklentileri ve gereksinimleri çerçevesinde yapılmalıdır.

2.1.4. Christiane Nord’a göre Çeviride İşlevsellik ve Eşdeğerlik

Christiane Nord çevirinin bir iletişim olgusu olduğunu kabul edip iletişimsel çeviri kuramını benimsemiştir. İletişim olgusunda bir olay belirli bir zaman ve yerde geçer. Buna göre her olayın göndericisi ve bir de alıcısı vardır. Gönderici olayın aktaranı olarak kendi niyetini alıcıya en güzel şekilde iletmek ister. Bu niyetini bir amaç doğrultusunda gerçekleştirir.

Nord çeviride eşdeğerliği ise görece bir kavram olarak değerlendirip metnin işlevine göre değişebileceği düşüncesini savunmuştur. Çevirinin alıcı üzerindeki işlevini ve etkisini metin türünün belirlediğini düşünür. “Ona göre, metnin işlevi belirli bir durumdaki alıcının metne yüklediği edimsel işlevdir (Yazıcı, 2005:158).”

Christiane Nord (1997:28) çeviri sürecinde yer alan amaçları şu şekilde özetlemiştir:

“Çeviri sürecinde çevirmenin amaçladığı genel sonuç (örneğin para kazanmak), erek kültürde erek metnin iletişim açısından ulaşmak istediği amaç (örneğin bir konuda okuru bilgilendirmek) ve kullanılan çeviri yönteminin amaçladığı hedef (örneğin kaynak dilin yapısal özelliklerine dikkat çekmek için sözcüğü sözcüğüne çeviri yöntemine başvurmak) (Tahir Gürçağlar, 2016:123).”

2.1.5. Çeviride Eşdeğerlik Kavramı

Çeviride eşdeğerlik “kaynak metin ile çeviri metninin olabildiğince aynı değerde olmasıdır, yani kaynak dil metni ile hedef dil metni arasında sözcük, sözdizimsel, dilbilgisel, biçimsel ve anlamsal yönlerden yeterli ölçüde denklik kurma işidir (Yalçın, 2015:73).”Çeviride eşdeğerliğin tanımını Van den Broeck (1978:38) ise şöyle yapar: “Çeviri eşdeğerliği kaynak dil ve hedef dil metinlerinin ya da herhangi noktalarının konumsal varlıklarının karşılıklı olarak birbirlerine yakın özellikleriyle ilişkilendirilebilir olduğunda gerçekleşir (Aktaran, Aksoy, 2002:41).” Eşdeğerlik kavramı kaynak metnin türüne ve hangi amaçla çevrileceğine göre, biçimsel, edimsel, biçimsel ve anlamsal olarak çeşitlilik göstermektedir. Eşdeğerlikle ilgilenen araştırmacı ve teorisyenlerin çalışmaları göz önüne alındığında eşdeğerlik kavramının farklı türlere ayrıldığı ve tanımlandığı görülmektedir.

Eugene A. Nida ve Charles R. Taber (1969) çevirinin hangi eşdeğerlik bağlamında gerçekleşmesi gerektiğini şu şekilde açıklamaktadır:

“Kaynak dil iletilisine en yakın doğal karşılığın alıcı dilde öncelikle anlamın, sonra biçimin ön plana alınarak yeniden üretilmesiyle oluşur. (...) Buna göre çevirmen, metnin öncelikle içeriğini, sonra da biçimini ön plana alarak “biçimsel eşdeğerliği”, sonra da alıcıya yönelerek erek dilde iletinin “doğal”lığını (“devingen eşdeğerlik”) sağlamakla yükümlüdür (Berk, 2005:46).”

Toury (1980) ise eşdeğerlik kavramını kuramsal ve betimleyici olarak ikiye ayırır. Bunlar:

“Kuramsal bir terim olarak eşdeğerlilik ‘kaynak ve erek metinler arasında soyut, ideal bir ilişki ya da ilişkiler kategorisine işaret eder’;betimleyici bir terim olarak ise ‘doğrudan gözleme konu olan somut nesnelere – iki farklı dilde (ve yazında) erek metin ya da kaynak metin olarak kabul edilen gerçek sözcükler arasındaki gerçek ilişkilere- işaret eder’ (Berk, 2005:60).”

Werner Koller kaynak ve erek metin arasında eşdeğerliğin sağlanması için çeviri amaçlı metin çözümlemesinin gerekli olduğunu savunmaktadır. Bu

çözümlemeyi yaparken hangi stratejinin uygulanacağına çevirmenin karar vermesi gerektiğini düşünmektedir. Bu durum ise çevirmeni uzman konumunda göstermektedir. Çevirmen metinsel öğeleri hiyerarşik biçimde sıralar. Bu şekilde metinsel olarak eşdeğerlik sağlanmış olur.

Koller (1979a: 186-91 ve 1979b/89: 99-104) eşdeğerliği beş farklı biçimde sıralamıştır. Bunlar;

- Düzanlamsal Eşdeğerlik: Metinde yer alan dil dışı öğeler ile ilgili eşdeğerlik.
- Yananlamsal Eşdeğerlik: Metinde yer alan sözcüklerin seçimi ile ilgili ve biçimsel düzeyde eşdeğerlik.
- Metinsel Eşdeğerlik: Metin türleriyle ilgili eşdeğerlik.
- Edimsel Eşdeğerlik: İletişim ile ilgili eşdeğerlik.
- Biçimsel Eşdeğerlik: Bireylerin sözcük oyunlarını ve biçimsel özelliklerini göz önünde bulundurarak metnin biçimsel ve estetik açıdan oluşturduğu eşdeğerlik (Munday, 2008:47).

Catford ise (2000) metinsel eşdeğerlik kavramı üzerinde durmuştur.

“Bu eşdeğerlik, duruma bağlı olarak bir kaynak metne eşdeğer sayılan bir erek metindir. “Biçimsel denklik” ise iki dil arasında bire bir örtüşme olması durumudur. Catford’a göre bir erek metin, kaynak metinle biçimsel denklik taşıyor ise bir çeviri kayması oluşmuş demektir (Tahir Gürçağlar, 2016:116).”

Reiss ve Vermeer (1984:115) çeviride yeterlilik ve eşdeğerlik kavramlarını ön plana çıkarmaktadır. Bu şekilde kaynak dilden erek dile olan aktarım belirli bir amaç doğrultusunda gerçekleşir. Çevirinin eşdeğerlik ve yeterlilik bakımından sadece sözcük ve tümce düzeyinde değil metin düzeyinde olması gerekmektedir (Aktaran Haldan, 2016: 28).

2.2. Çeviri Stratejileri

Her milletin tarihsel gelişimi ve kültür oluşumu farklıdır. Hukuk dili de bu iki temel üzerine kurulmuştur. Her ülkenin kendine özgü bir hukuk dili vardır. Bundan dolayı ülkelerin hukuk dillerinde benzerlikler ve farklılıkların bulunması doğaldır.

Hukuk metinleri kendi içerisinde farklılıklar göstermektedir. Her bir metin türü için farklı bir çeviri stratejisi uygulanabilir. İstinabe metinleri bu metin türlerinden bir bölümünü oluşturmaktadır ve bu metinlerde kendi içerisinde farklılıklar göstermektedir. Bu nedenle bu metinler için de tek bir çeviri stratejisinden bahsetmek zordur.

Çeviriye dilbilimsel olarak yaklaşan Jean – Paul Vinay ve Jean Darbelnet İngilizce ve Fransızca dillerinde karşılaştırmalı olarak biçim analizi yapmışlardır. Bu analizi yaparken çeviride bazı stratejiler geliştirmişlerdir. Çeviri teknik ve stratejilerine ilişkin yedi adet önermeleri bulunmaktadır. Bu önermelerini iki grupta ele alırlar. Bunlar; doğrudan çeviri (la traduction directe ou littérale) ve dolaylı çeviri (la traduction oblique) çeviridir. Bu grupların alt başlıkları ise şu şekilde sıralanmıştır.

Doğrudan Çeviri Stratejileri

- Ödünçleme (l'emprunt),
- Öykünme (le calque),
- Sözcüğü Sözcüğüne (la traduction littérale),

Dolaylı Çeviri Stratejileri

- Dönüştürme (la transposition),
- Değiştirme (la modulation),
- Eşdeğerlik (l'équivalence),
- Uyarlama (l'adaptation)(Vinay&Darbelnet,1958:46-55).

Doğrudan çeviri stratejilerinde kaynak ve erek metin yapısal ve anlamsal olarak aynı düzeyde yer almaktadır. Bu sebeple kaynak metindeki ileti erek dile kolay bir şekilde aktarılır. Burada kaynak metin odaklı bir çeviri stratejisi uygulanır. Dolaylı çeviri stratejilerinde ise kaynak ve erek metin yapısal, anlamsal, kültürel vb. olarak aynı düzeyde yer almadığı için, anlam bütünlüğü sağlanarak çeviri işlemi gerçekleştirilir. Burada ise erek metin odaklı bir çeviri stratejisi uygulanır (Matthews,2003:143-144).

2.2.1. Ödünçleme (L'emprunt):

Bu çeviri stratejisi çeviri kuramları arasında sözcük, söz dizimi ve anlam düzeyinde en basit strateji olarak düşünülmektedir. Kaynak metinde bulunan bir sözcük ya da kavramı erek dile ödünç almak yoluyla kullanılan bir stratejidir. Kaynak dilde yer alan sözcükler aktarılırken erek dilin yazım kuralları dikkate alınır.

Altay, bu çeviri stratejisini uygulanacak başka bir çeviri stratejisi olmadığında başvurulacak bir aşama olarak düşünüp kültür etkisiyle oluşmuş teknik terimlerin çevirisinde uygulanabilecek bir strateji olduğunu belirtmektedir (2002:166-168).

2.2.2. Öykünme (Le calque)

Raková'ya (2014:96) göre öykünme, ödünçleme stratejisinin özel bir türüdür. Kaynak dildeki kavram ödünçlenir ve kavramı oluşturan öğeler sözcüğü sözcüğüne çevrilir. Öykünme ya erek dilin söz dizimsel yapısına uyan yeni bir ifade biçimi (anlatım öykünmesi) ya da erek dilde yeni yapı oluşturan (yapı öykünmesi) olabilir.

2.2.3. Sözcüğü Sözcüğüne (Traduction Littérale)

Kaynak dilde yer alan kavram ve sözcüklerin erek dile sözcüğü sözcüğüne aktarılmasıdır. Gémar bu stratejiyi biçimsel eşdeğerlik olarak da tanımlamaktadır. Vinay ve Darbelnet 'e göre çeviri sözcüğü sözcüğüne yapıldığında yeni oluşturulan sözcük ya da kavram erek dilde hiçbir şey ifade etmiyorsa bu kabul edilebilir bir çeviri stratejisi değildir (Aktaran: Matthews, 2003:147).

İstinabe metinlerinde sıklıkla kullanılan kavramları bu stratejiye örnek olarak gösterebiliriz.

Adalet Bakanlığı - Ministère de la Justice

Cumhuriyet Savcısı- Procureur de la République

Sözcüğü sözcüğüne çeviri stratejisi uygulanırken, kaynak dilde bulunan bir kavramın erek dilde işlevsel karşılığı yoksa çeviride belirsizlik oluşur. Bu belirsizlik

de anlam karmaşasına neden olur. Bu nedenle sözcüğü sözcüğüne çeviri stratejisi kullanırken kaynak metinde yer alan öğelerin erek dilde karşılığının olması önemlidir.

2.2.4. Dönüştürme (La transposition)

Bir söylemin, anlamı değiştirmeden başka bir söylemle karşılıklı olarak yer değiştirilmesidir. Bu strateji dil içinde uygulanabileceği gibi farklı diller arasında da uygulanabilir.

Kaynak ve erek metinde yer alan öğeler söz dizimi ve biçimsel olarak farklı olsa da anlam olarak aynı şeyi ifade etmelidir. Dönüştürüm iki farklı şekilde yapılmaktadır. Birincisi zorunlu ikincisi ise isteğe bağlı dönüştürümdür.

2.2.5. Değiştirme (La modulation)

Çeviri yapılırken, kaynak metne olan bakış açısının değiştirilmesiyle yapılır. Kaynak metinden erek metne yapılan aktarma sırasında ortaya çıkan zorlukların giderilmesi amaçlanır. Değiştirme stratejisi, dönüştürmede olduğu gibi zorunlu ya da isteğe bağlı olarak iki şekilde yapılmaktadır. Bu stratejiyle metin farklı bir açıdan değerlendirilip anlatım güçlükleri giderilir.

2.2.6. Eşdeğerlik (L'équivalence)

Kaynak ve erek dilde yer alan kavramların farklı biçimsel ve yapısal stratejiler kullanılarak aktarılmasıdır.

Berman'a (1984:235-238) göre eşdeğerlik sadece iki dil arasında olmaz. Mümkün olan en iyi şekilde kaynak metnin çeviri eşdeğerini bulmak gerekir. Çevirmenin üzerine düşen görev ise bu eşdeğerliliği doğal bir şekilde sağlamaktır. Morini'ye (2007:66-67) göre eşdeğerlik dinamik ve biçimsel olmak üzere ikiye ayrılır. Dinamik eşdeğerlikte temel olan şey iki dilde de anlam olarak eşdeğerlik etkisinin aynı olmasıdır. Çeviri metni, kaynak metnin kültürüne içerik ve biçimsel

olarak uygun olup aynı eşdeğerlik özelliklerine sahip olmalıdır. Bu şekilde erek metnin alıcısı kaynak metinde yer alan kültürel öğeleri anlamak için bir araştırma sürecine girmeyecektir. Biçimsel eşdeğerlik kaynak metnin mesajını, metnin içeriğini ve biçimsel özelliklerini koruyarak erek metne aktarmaktır. Çevirmen kaynak metnin içeriğine ve biçime ait dilsel öğelere mümkün olduğu ölçüde uyarak hedef metni oluşturur(Aktaran Raková, 2013:57-58).

2.2.7. Uyarlama (L’adaptation)

Kaynak kültürde var olan bir durumun erek kültürde karşılığının olmaması durumunda kültürel öğelerde değişiklik yapılarak uyarlama sağlanmasıdır.

“Vinay ve Darbelnet çeviri stratejilerini gruplandırmanın yanı sıra çevirmenlerin izleyeceği bir çeviri yöntemi de geliştirmiştir. Bu yöneme göre çevirmenler öncelikle çevirinin hangi birimlere ayrılarak çevrileceğine karar verecek, kaynak metni ayrıntısıyla inceleyecek ve her bir birimin içeriğini belirleyecek, metinde verilen iletinin dil dışı bağlamını ortaya koyacak, biçimsel etkileri inceleyecek ve son olarak da erek metni yukarıda belirtilen stratejilere göre üreterek gözden geçirecektir (Munday, 2001;Aktaran: Tahir Gürçağlar, 2016:114).”

Bu çeviri stratejileriyle çeviriye sistematik bir bakış açısı getirilmekle beraber çeviri sürecinin ayrıntılarından bahsedilmiştir. Çeviri edimini isteğe bağlı ya da zorunlu olarak ayırmaları da çevirmenin karar alma yetkisinin bulunabileceğini göstermiştir.

Hukuk metinleri çevirileri hakkında hukukçular tarafından önerilen stratejilere ilişkin bazı görüş birlikleri ortaya çıkmıştır. Örneğin G.L. Certomà ve S. Sarcevic en az dört strateji belirtmiştir. Bunlar: sözcüğü sözcüğüne çeviri (biçimsel eşdeğerlik de denilebilir), anlamına göre çeviri (işlevsel eşdeğerlik), ödünçleme ve yeni sözcük üretme’dir (Gémar, 1995:163).

Bu bölümde, hukuk metinleri çevirilerinde uygulanabilecek çeviri kuram ve stratejilerinden kısaca bahsedilmiş ve ceza istinabe metinleri çevirisine geçmeden önce genel bir bilgi verilmeye çalışılmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

CEZA İSTİNABE TALEPNAMELERİNİN METİNSEL ÖZELLİKLERİ VE FRANSIZCAYA ÇEVİRİLERİ

Hukuk metinleri çevirisinde metnin içeriğinin tam ve eksiksiz bir şekilde erek dile aktarılması gerekir. Bunu yaparken erek metnin dilsel ve kültürel öğelerini dikkate almak gerekmektedir. İstinabe metnlerinin çevirisinin amacı içeriği doğru bir şekilde erek kültür alıcısına aktarmaktır.

İstinabe metnlerini çevirirken amaç erek dilde anlaşılabilirliği sağlamak ve erek dilde en uygun ifade şeklini bulmaktır. En uygun ifade şekli de metinler arasında oluşturulan eşdeğerliktir. Her çevirinin bir amacı, yani skoposu vardır. Bu amaç doğrultusunda yapılan çeviride izlenecek yollar, kullanılacak stratejiler farklıdır.

İstinabe metnlerinin iletişimsel aynı zamanda bilgilendirici bir işlevi bulunmaktadır, hedef kitlesi hukukçulardır. İstinabe metnlerinin çeviri sürecine başlamadan önce dil içi çeviri yapılması gerekir. Öncelikle hukuk dili içerisinde yer alan eski terimlerin Türkçe karşılıkları araştırılmalı, bağlama göre terimin Fransızca eşdeğeri bulunmalıdır. Anlam olarak doğru sözcük bulunduğu çeviri süreci devam eder.

Ceza istinabe metinlerinde kaynak dilde ve kültürde var olup erek dilde bulunmayan sözcükler ve terimlerin çevirisinde sadece tek bir çeviri stratejisinin belirlenip uygulanması doğru değildir. Kullanılan sözcük ve terimlerin metin içerisinde aynı şekilde çevrilmesi metinde dilsel bütünlüğün sağlanması açısından önemlidir.

İstinabe (hukuk) metnlerinin çevirilerinde çevirmen sadece bir çeviri stratejisiyle hareket etmez. Çünkü çeviride karşımıza çıkan sorunlar çeşitlilik göstermektedir. Bu nedenle tek bir çeviri stratejisine bağlı kalmak yanlış bir tercih olacaktır. Çevirmen karşısına çıkan zorluklarla birlikte hangi çeviri stratejisini

uygulayacağına karar verecektir. Çeviri kuramları, çevirmenin karşısına çıkan sorunları çözmesi için bu süreçte çevirmene yardımcı olacaktır.

Bu bölümde ceza istinabe metinlerinden örnek olarak seçilen bölümler ve tümceler incelenip çeviri strateji ve kuramlarına göre çözümlenecektir.

Ceza istinabe metinleri ve ekleri çok fazla olduğundan, konuyu sınırlandırmak amacıyla, bu tezde ceza alanında adli işbirliği kapsamında en sık kullanılan metinler ve bu metinlerin özellikleri incelenecek ve söz konusu metinlerin Türkçeden Fransızcaya çevirileri üzerinde ayrıntılı olarak durulacaktır.

3.1. Ceza İstinabe Metinlerinin Hukuk Metinleri İçerisinde Sınıflandırılması

Ceza istinabe metinlerinin çevirisine başlamadan önce diğer metinlerde olduğu gibi öncelikle metin türünün belirlenmesi gerekmektedir. Metin türü belirlendikten sonra çevirmen metne hangi çeviri stratejisinin uygulanacağına karar verecektir. Hukuk metinleri kendi içerisinde farklılıklar göstermektedir. Bocquet bu metinleri üç ayrı grupta sınıflandırmaktadır. Bunlar buyurucu metinler, bu kararların uygulanmasını sağlayan karar metinleri ve hukuk kurallarının içeriğini gösteren metinlerdir. Hukuk dilini ise yasa, yargı ve anayasa söylemi olarak sınıflandırmaktadır.

- 1- Buyurucu metinler: anayasa, yasalar, kararnameler ve kararlardır.
- 2- Adli metinler: Mahkeme kararları, idari kararlar,
- 3- Hukuki konular hakkında görüş ve yargı içeren metinler: yönetmeliklerin ve yasaların yorumlanması (Bocquet, 2008:10-11).

Bocquet'nin bu sınıflandırması incelendiğinde ceza istinabe metinlerini ilk iki grupta sınıflandırmak mümkündür. İstinabe eklerinde yasa maddeleri, mahkeme kararları, iddianameleri, ifade suretleri vb. bulunmaktadır.

Çalışmamız kapsamında Adalet Bakanlığı Dış ilişkiler ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü resmi sayfasında¹ bulunan uluslararası ceza istinabe işlemleriyle ilgili 69/2 numaralı genelgede yer alan ve en sık kullanılan talepname örnekleri ve bunların ekleri incelenecektir.

3.2. Ceza İstinabe Metinlerinin Genel Yapısal Özellikleri ve Çevirileri

3.2.1. Ceza İstinabe Metinlerinin Genel Yapısal Özellikleri

Ceza istinabe metinleri yetkili adli makamlarca hazırlanmış matbu bir talep formudur. Bu metinler bir hukukçu (hâkim ya da savcı) tarafından yine bir hukukçuya yönelik yazılmaktadır. Dolayısıyla ceza istinabe metninin erek okur kitlesi yani hedef kitlesi hukukçudur. Bu nedenle ceza istinabe metinlerinde hukuk dili kullanılmaktadır. Çünkü ikisi de aynı alanda hizmet verdiği için hukuk dilini kullanmak anlaşmalarını kolaylaştıracaktır.

Ceza istinabe talepnemelerinin içeriği soruşturma ve kovuşturma aşamalarına göre farklılık göstermektedir. Aynı şekilde kendi içerisinde de metin türü açısından farklılıklar bulunmaktadır. Bunlara kanun maddeleri, iddianameler, şüpheli – sanık ifade tutanakları örnek olarak gösterilebilir.

69/2 numaralı genelgede yer alan ceza istinabe metninin üç bölümden oluştuğu görülmektedir. Bunlar giriş gelişme ve sonuç bölümleri olarak nitelendirilebilir. Her bölümün kendine özgü içeriği vardır ve her bölüm farklı başlıklardan oluşmaktadır. Bu başlıklar ve bölümlerin içeriği soruşturma ve kovuşturma aşamalarına göre farklılık göstermektedir.

Giriş bölümü olarak nitelendirilebilecek olan bölüm ceza istinabeyi hazırlayan yetkili adli makamın adıyla başlayıp, suçun işleniş şekline kadar yazılı olan bölümdür. Kovuşturma aşamasında bu başlıklar şu şekilde sıralanmıştır: Ceza istinabeyi hazırlayan yetkili adli makam, istinabe talep edilen adli makamın adı, giriş

¹ Bkz.(Çevrimiçi) <http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/genelgeler/genelgeler.html>, 10Şubat 2019

tümcesi, talebin konusu, davanın esas numarası, müştekiye/tanığa/sanığa ilişkin bilgiler, iddianameye ilişkin bilgiler ve yargılama konusu suça ilişkin bilgiler. Soruşturma aşamasında ise, bu başlıklardan davanın esas numarası yerine soruşturma numarası, yargılama konusu suça ilişkin bilgiler yerine ise suça ilişkin bilgiler başlığı yer almaktadır. İddianameye ilişkin bilgiler başlığı da bu aşamada bulunmamaktadır.

Gelişme bölümü olarak nitelendirilebilecek olan bölüm suçun işleniş şekli başlığından başlayıp, sonuç başlığına kadar olan bölümdür. Kovuşturma ve soruşturma aşamasında başlıklar ortaktır. Bu bölümde başlıklar şu şekilde sıralanmıştır: suçun işleniş şekli, talep edilen adli yardımlaşma, adli yardımlaşma talebinin dayanağı ve garantiler.

Sonuç bölümünde kovuşturma ve soruşturma aşamasında yer alan başlıklar ortaktır. Ceza istinabe taleptanesinin son bölümüdür.

Ceza istinabe metnlerinin bölümleri incelendikten sonra, ceza istinabe taleptane bölümlerinin özelliklerinden bahsedilecektir. Her bir bölüm kendi içerisinde değerlendirildikten sonra nasıl çevrilmesi gerektiği tartışılacaktır.

3.2.2. Giriş Bölümünün Özellikleri ve Çeviri Süreci

Taleptamenin ilk sayfasında en üstte istinabeyi talep eden yetkili adli makamın adı yazılır. Aynı satırda, metnin sağ tarafında, taleptamenin oluşturulduğu tarih yazılır. Tarihin altında, sayfanın orta kısmında, istinabe talep edilen yetkili adli makamın adı yazılır.

Ceza istinabeyi hazırlayan yetkili adli makamın adı ve hangi adli makama hitaben istinabe talep edildiği giriş bölümünün başlangıcıdır.

Bu konuyla ilgili örnek ve Fransızca çevirisi aşağıda verilmiştir.

Örnek 1:

Türkiye Cumhuriyeti

... / ... / ...

(...) Cumhuriyet Başsavcılığı

--- Yetkili Adli Makamına

Saygıdeğer meslektaşım,

Sizden aşağıda belirtilen hususlarda adli yardımlaşma talep etmekteyim.

Cher collègue,

J'ai l'honneur de vous demander l'entraide judiciaire concernant les faits précisés ci-dessous.

İstinabe talepname yazısı bir dilekçedir. Bir hukukçunun kaleme aldığı ve meslektaşına hitaben yazdığı bir dilekçe metnidir. Bu dilekçe metninde bir nezaket ifadesi vardır. Bunu da istinabe metninin başlangıç kısmında yer alan “Saygıdeğer meslektaşım, (...)” ifadesinden açıkça anlamaktayız. Bu tümcede hukukçu “ben” ifadesini kullanarak özneliğini korumaktadır.

Bu ifadenin devamında “Sizden aşağıda belirtilen hususlarda adli yardımlaşma talep etmekteyim.” tümcesi yer almaktadır. Bu tümceyle talepteniminden neden hazırlandığına dair bilgi verilmiştir ve tümcede öznel bir ifade yer almaktadır. Çeviride ise bu ifadenin korunması ve Fransızcaya çevirirken göz önünde bulundurulması gerekir.

Giriş tümcesinden sonra **Talebin Konusu** yer almaktadır. Bu başlık altında talep edilen adli yardımlaşmanın hangi amaçla oluşturulduğu kısa ve öz şekilde belirtilir. Bu başlık bütün taleptenimelerde ortaktır.

Örnek 2:

Talebin konusu:

“Şüpheli/sanık X’in ifadesinin/beyanının/savunmasının alınması”.

“Bilgi belge temini/talebi”.

Objet de la demande d’entraide judiciaire :

Prendre la déposition du suspect /prévenu X

Demande de renseignement et de document.

Bu tümcede istenilen Şey açık ve nettir. Başlıklar koyu (bold) yazılmıştır. Çeviride ise bu özelliğin ve anlatım tarzının korunması ve erek dile aynı Şekilde aktarılması gerekmektedir.

İkinci başlık olarak **Davanın Esas Numarası** yer almaktadır. Bu başlık altında mahkemede görülmekte olan davanın esas numarası yazılır. Fakat soruŐtırma aşamasında adli yardımlaşma talebi yapılacaksa soruŐtırma numarası yazılır. Dolayısıyla bu başlık “SoruŐtırma Numarası” olarak deĐiŐmektedir.

rnek 3:

SoruŐtırma/Davanın Esas Numarası: 2015/11..

*Numrod’Instruction/Numro de Fond de l’Affaire:*2015/11..

nc başlık olarak **MŐtekiye İlişkin Bilgiler** yer almaktadır. Bu bölümde müştekinin adı ve soyadı, anne baba adı, doğum yeri ve tarihi ve yurt dışında bulunan ikamet adresi bilgileri yazılır. Fakat Şüpheli, sanık ve tanık için oluşturulan taleplamelerde bu başlık “Şüpheli, sanık ya da tanık kimliğine ilişkin bilgiler” olarak deĐiŐmektedir. Başlık altında bulunan kişinin kimliğine ilişkin bilgiler kısmı bütün taleplamelerde ortaktır.

rnek 4:

Şüpheliye ilişkin bilgiler:

Adı-soyadı : Mehmet X

Anne-baba adı : Ayşe - X

Doğum yeri / tarihi : Ankara / 01.01.19..

Yurtdışı adresi : 102 RueduGnral... Fransa

Bu bölümde eviri açısından dikkat edilmesi gereken Şey Şahsa ait kimlik bilgilerinin aynen yazılmasıdır. Adres bölümünde ise ilgili ülkenin yazım kuralları dikkate alınarak adres yazılmalıdır. rnekte olduğu gibi “Gnral” aynı harflerle yazılmalıdır. “e” harflerinde var olan iŐaretler erek dil olan Fransızca’ya özgü karakterlerdir. Bu özelliğin aynen korunması gerekmektedir. Adresin sonunda yer alan ülke ismi de anlam karıŐıklıĐına yol amaması için ilgili ülkenin diline çevrilmelidir. Ayrıca bu başlıklarda sözcüğü sözcüğüne eviri stratejisi

kullanılmalıdır. Bu strateji uygulanırken sözcüğün erek dilde işlevsel olarak karşılık bulması çok önemlidir.

Dördüncü başlık olarak, **İddianameye İlişkin Bilgiler** yer almaktadır. Bu bölümde iddianameyi düzenleyen savcılığın adı ile tarih ve numarası yazılır. Bu bölüm sadece kovuşturma aşamasında yer almaktadır.

Örnek 5:

İddianameye ilişkin bilgiler:

İddianameyi düzenleyen Savcılık: X Cumhuriyet Savcılığı

Tarih ve Numarası: 06/04/20.. tarihli 20../197 Esas numaralı iddianame

Informations concernant l'acte d'accusation :

Parquet Général qui prépare l'acte d'accusation: Parquet Général de X.

Date et numéro : 06/04/20.. Acte d'accusation au numéro de fond : 20../197

Bu bölümde de yer alan başlıklar koyu (bold) yazılmıştır. Çeviride ise bu özelliğin ve anlatım tarzının korunması gerekmektedir. Aynı zamanda kaynak metinde yer alan terimlerin de erek dilde karşılığının tam olarak verilmesi gerekir. Fransızcaya çevirirken buna göre çevrilir. Kaynak metnin içeriğinin ve biçiminin korunması gerekir.

Beşinci başlık olarak, **Yargılama Konusu Suça İlişkin Bilgiler** yer almaktadır. Bu bölümde suç tarihi, suçun tanımı ve ilgili ceza hükümleri yazılır. Suçun tanımı yazılırken, suçun tam olarak Türk Ceza Kanunu (TCK)'ndaki karşılığına göre suç tanımı yapılır.

İlgili ceza hükümlerinde ise o suça karşılık gelen TCK'nin ilgili ceza maddesi yer alır. Bu başlık soruşturma aşamasında “Suça İlişkin Bilgiler” olarak yer almaktadır.

Örnek 6:

Yargılama konusu suça ilişkin bilgiler:

Suç Tarihi: 01/01/19..

Suçun tanımı: Kasten Yaralama

İlgili Ceza Hükümleri: 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Maddeleri 86, -- , --

Suçun tanımı ile ilgili kısımda suç tanımı TCK ya göre yapılmıştır. Bu tanımın çevirisi yapılırken ilgili ülkede hangi suça karşılık geldiğini tam olarak belirlemek gerekir. Çünkü erek dilde yani erek hukuk dilinde suç tanımı doğru yapılmaz ise yanlış değerlendirmelere neden olabilir. Dolayısıyla koşut metinlere yani koşut kanun maddelerine ihtiyaç duyulmaktadır.

Türkçe - Fransızca hukuk sözlüğünde²“Kasten” sözcüğüne “sciemment, intentionnellement, de son plein gré, de propos délibéré, délibérément, volontaire” olarak karşılık verilmektedir. Ceza istinabe metinlerinde hangi sözcüğün kullanılacağına karar vermek için ilgili suçun yani yaralama suçunun kasıtlı olarak işlenmesi halinde bir kanun metninde nasıl ifade edildiğini araştırmak gerekmektedir. İlgili metin Fransa’ya hitaben yazıldığı için bu ülkenin kanun metinlerine bakılması gerekmektedir. Fransız Ceza Kanunu’nda (Code Pénal Français) “kasıtlı” sözcüğüne karşılık olarak “volontaire”³sözcüğünün verildiğini görüyoruz. Bu bilgiler ışığında bu bölümün Fransızca çevirisini şu şekilde yapabiliriz:

Örnek 6 Fransızca Çevirisi:

Informations concernant le jugement :

Date de délit:01/01/19..

Délit:Blessure volontaire

Dispositions du Code Pénal Turc :Articles86, ..., ... du Code Pénal Turc au Numéro : 5237

Bu bölümde ceza istinabe taleplerine bir giriş yapılmaktadır. Söz konusu istinabenin genel özelliklerinden bahsedilir ve istinabe ile ilgili belirli bilgiler verilir. Bazı başlıklarda sözcüğü sözcüğüne çeviri stratejisi kullanılmalıdır. Bu stratejiyle kaynak metnin biçimsel özelliklerine bağlı kalınır ve erek metnin dil bilgisine uygun olacak şekilde aktarım yapılır. Her ne kadar başlıklarda bu strateji uygulansa da genel olarak metnin erek kültürde karşılığı olacak şekilde yani erek kültür odaklı bir çeviri yapılmalıdır. İstinabe metinleri çevirisinde, erek metin, kaynak metindeki gibi

²Bkz. Dayınlarlı, K. Türkçe-Fransızca Hukuk Terimleri Sözlüğü, 2004: 499

³Bkz.(çevrimiçi)<https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?idArticle=LEGIARTI000006417561&idSectionTA=LEGISCTA000006165276&cidTexte=LEGITEXT000006070719&dateTexte=20190228>, 28 Şubat 2019

aynı işlevsel ve iletişimsel etkiyi gösteriyorsa bu metinler arasında eşdeğerlik ilişkisinden bahsedilebilir. Bu nedenle ceza istinabe metinlerinde iki hukuk sistemi arasında eşdeğerliğin sağlanması çok önemlidir. Bu eşdeğerlik sağlandığında kaynak metindeki ileti ve bunun işlevi erek metinde de sağlanacaktır.

Koller çeviri eşdeğerliğinin iletişimsel bağlama göre oluşturulması gerektiğini düşünür ve bu eşdeğerliği kendi aralarında birbiriyle de ilişkili olabilecek şekilde hiyerarşik olarak sınıflandırır. Bunlar: Düzanlamsal eşdeğerlik, Yananlamsal eşdeğerlik, Metin türüne bağlı eşdeğerlik, Dil-kullanımsal eşdeğerlik ve Biçimsel eşdeğerliktir. Bu bağlama göre çevirmen söz konusu hiyerarşiyi belirler. Bunun için ise çevirmenin, çeviri amaçlı bir metin çözümlemesi yapması gerekir (Göktürk, 1998:60).

3.2.3. Gelişme Bölümünün Özellikleri ve Çeviri Süreci

Bu bölümde taleptamenin oluşturulma amacı daha detaylı olarak yazılır ve yerine getirilecek işlemlerden bahsedilir.

Birinci başlık olarak, **Suçun İşleniş Şekli** yer almaktadır. Bu başlık altında suç unsurunun nasıl oluştuğu kısa ve öz bir şekilde anlatılır. İstinabe talebini oluşturan hâkim ya da savcı suç unsurunun nasıl oluştuğunu meslektaşına anlatırken farklı anlatım teknikleri kullanır. Kovuşturma aşamasında iddianame anlatımına atıf yapılmasına rağmen soruşturma aşamasına ilişkin adli yardımlaşma taleplerinde direk olarak suçun işleniş şekli anlatılır. Bu başlık bütün taleptemelerde ortaktır.

Kovuşturma aşamasında, ilk tümce bütün ceza metinlerde aynıdır ve şu şekilde başlamaktadır:

Örnek 1:

Yukarıda belirtilen iddianame ile sanık X hakkında Mahkememize kamu davası açılmıştır. Sanığın üzerine atılı suçu aşağıdaki şekilde işlediği iddia edilmektedir:

Bu giriş tümcesinde altı çizili olan fiiller edilgen yapılarak anlatımda nesnellik sağlanmıştır. Soruşturma aşamasında böyle bir giriş tümcesi bulunmamaktadır.

Örnek 1’de bulunan tümcede terim sayısının fazla olması dikkat çekmektedir. İstinabe metnlerinin çevirisine başlamadan önce terim çalışması yapılarak terimlerin anlamlarının araştırılması gerekir. Terim çalışması yapıldıktan sonra sözcük ve terim seçimi hukuk metnlerine uygun şekilde yapılmalıdır. Bu sayede ortaya nitelikli ve işlevsel bir çeviri çıkabilir.

Bu bilgiler ışığında bu bölümün Fransızca çevirisini şu şekilde yapabiliriz:

A la suite de l’acte d’accusation mentionné ci-dessus une action publique a été intentée à l’encontre de l’accusé X : Il est prétendu que l’accusé a commis le crime de la façon suivante :

Bu giriş tümcesinden sonra suçun işleniş şekli anlatılmaktadır. Bu kısımda talepnameyi oluşturan adli makamın olayı anlatırken tümceleri nasıl aktardığı, hangi yapıları kullandığı ve metnlerin çevirisi üzerinde durulacaktır.

Örnek 2:

“Şüpheli X’in ikametinde 10.01.20.. tarihinde yapılan ikametindeki arama sonucunda toplamda 20 adet kaçak içkinin ele geçirildiği, şüpheli X’in ise ifadesinde Y’nin bu içkilerden kendisine getirdiğini beyan etmiştir.”

“... Olay tarihinde müşteki X kantinde işyerinde temizlik yaparken Y ve Z’nin müştekinin yanına geldikleri ve müştekinin iddiasına göre “sen neden aileme beni şikayet ediyorsun, sen gününü görürsün” denildiği ve sonrasında Z’nin” X fazla uzatma sonra gelir ona gününü gösteririz “ diyerek tehditte bulundukları...”

“Şüpheli er X’in askerlik yaptığı Y Komutanlığına bağlı birlikte iken lav edilen Z bölümünde görev yaparken 01.01.19..tarihinde firar ederek bugüne kadar bölümüne gelmediği... nedeniyle atılı firar suçunu işlemiş olduğu ... yakalama kararının bugüne kadar infaz edilmediği, bu nedenle savunmasının alınmadığı....şüpheyi delalet eden somut delilin elde edildiği...”

Örneklerde görüldüğü gibi olay hâkim ya da savcı tarafından genellikle dolaylı olarak anlatılmıştır. Burada konuşan kişi başkasının sözlerini kullanarak kendi söylemiyle birlikte yazıya aktarmaktadır. Ceza istinabe metnlerinin bu

kısımında genellikle dolaylı bir dille aktarma gerçekleştiği gözlemlenmiştir. Bu nedenle “doğrudan” ve “dolaylı aktarım” ifadelerini açıklamak yerinde olacaktır.

TDK sözlüğünde dolaylı anlatım, “Bir sözün olduğu gibi kelimesi kelimesine değil de konuşan veya yazan tarafından kip ve şahıs değişikliğine uğratarak dolaylı şekilde ve bir rapor tekniği içinde aktarılması” olarak tanımlanmıştır. Dolaysız (doğrudan) anlatım ise “Bir sözün, dolaylı anlatımda olduğu gibi herhangi bir değişikliğe uğratılmadan, söylendiği gibi verilmesi”⁴ şeklinde tanımlamıştır.

Bu tanımlamalardan yola çıkarak, dolaysız anlatımda konuşan kişi başkasına ait sözcükleri eksiksiz olarak ve tekrarlayarak aktarmaktadır. Bu tümceler tırnak içinde belirtilir. Dolaylı anlatımda ise bir şahıstan alınan bilgi ya da söz, içerikte değişikliğe uğratmadan başka bir kişi tarafından yeniden ifade edilir. Bunu yaparken şahıs kendi sözcükleriyle tümceyi yeniden kurar.

Tümce yapıları yönünden bu bölümü inceleyecek olursak; Paragraflar bazen çok uzun ve edilgen tümcelerden oluşmaktadır. Bazen de kısa ve kurallı bir tümceyle olayın meydana gelme şekli anlatılmaktadır. Farklı tümce yapılarının oluşma nedeni ise talepnameyi yazan hâkim ya da savcının kullandığı hukuk dilinin farklılığından kaynaklanmaktadır. Bu da çeviri yapılırken kaynak metnin net olarak anlaşılmasına ve anlam kayıplarına neden olmaktadır. Bu nedenle de talepnemelerin içeriği tam olarak anlaşamadığı için yabancı ülkeler tarafından geri gönderilmektedir. Bu konuyla ilgili olarak Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü’nün “Suçun işlenişine ilişkin olgular” bölümünde yer alan açıklama tümcesi dikkat çekmektedir.

“SUÇUN İŞLENİŞİNE İLİŞKİN OLGULAR :

Açıklama: Tercümede meydana gelen kayıplar ve anlam kaymaları nedeniyle çok uzun veya devrik cümleler yabancı adli makamlar tarafından anlaşılamamaktadır. Özellikle iddianamelerden kopyalanarak talepnamelere eklenen paragraflarda yer alan sıralı cümle yapısı ve devrik cümleler tercüme sırasında anlam değişikliğine uğramaktadır. Bu nedenle

⁴ Bkz.(Çevrimiçi)<http://www.tdk.gov.tr>,28 Şubat 2019

kısa ve düz cümlelerin kullanıldığı bir anlatım tercih edilmeli, talepteninin Türkçesinden çok tercümesinin alacağı şeklin önemli olduğu dikkate alınmalıdır.”⁵

Bu bölümle ilgili dikkat çeken başka bir yapı ise, fiiller isimleştirilip ortağı yapılar ile tümceler çok uzun paragraflara dönüşmektedir. Bunlar ise çevirmen açısından zorluk oluşturmaktadır. Bazen çeviriye nereden başlanacağı konusunda sıkıntı yaşanır. Böyle bir durumda tümceler bölünerek ve anlamı karmaşık olan tümceler basitleştirilerek çeviri yapılır.

İstinabe metinlerinde çeviri açısından en fazla zorluk yaratacak bölüm bu bölümdür. Bu nedenle çevirmenin çeviri sürecinde izleyeceği strateji ve uygulayacağı teknik önemlidir. Kvedyte’nin (2005:25) belirttiği gibi çeviride yaşanacak sorunların üstesinden gelmek için çeviri stratejisi belirlenmelidir. Karşılaşılan zorluklara göre farklı çeviri stratejileri uygulanabilir. Aynı zamanda her bir çevirmen kendine ait bir çeviri stratejisi de kullanabilir. Belirli yaklaşımlar, stratejiler ve planlar doğrultusunda çevirmen farklı stratejilere başvurur ve erek metni oluşturur(Aktaran Odacıoğlu&Barut, 2018:1367).

Bu bölümde her türlü tümce yapısını görmek mümkündür. Hem hukuk dili hem de günlük dil kullanımı vardır. Suç olgusunun nasıl meydana geldiği anlatılırken genellikle uzun tümceler kullanılır. Bunları erek metne aktarırken anlam bütünlüğü korumak çok önemlidir. Örnek 2’de yer alan ifadelerde yer alan hukukçu söyleminin de alıcı hukuk dilinin korunarak çevrilmesi gerekmektedir. Çevirmenin bir hukukçu gibi davranması gerekmektedir. Çevirmenin hukuk dili gözeterek çeviri yapması gerekmektedir.

Çevirinin amacı kaynak metni daha anlaşılır hale getirerek erek kitle üzerinde bir etki uyandırmak olmalıdır. Bu nedenle erek odaklı çeviri kuramlarından yararlanmak gerekmektedir. Bu bölümde daha çok hukuk dilinin hakim olduğu bir anlatım mevcuttur. Bu anlatımı aynı şekilde erek dil okuyucusuna yani hukukçuya yansıtmak için hukuk dili korunarak çevrilmelidir. Kaynak metinde yer alan ifadeleri

⁵ Bkz. Ek 5

söz dizimsel, dilbilgisel, biçimsel, anlamsal ve terminolojik olarak titizlikle yorumlamak gerekir. Bu şekilde işlevsel eşdeğerlik sağlanmış olur.

İşlevsel eşdeğerlikte, kaynak metnin ruhunu erek metine geçirmek için sadece dilden değil bu alanla ilgili dil kaynaklarından da faydalanmak gerekebilir. Bunun için metni daha detaylı bir şekilde yorumlamak gerekir. Bu yorumlama beş farklı inceleme yoluyla gerçekleştirilebilir. Bunlar: anlamsal, dilbilgisel, söz dizimsel, terminolojik ve biçimseldir (Gémar, 1995:165).

Talep Edilen Adli Yardımlaşma gelişme bölümünün ikinci başlığıdır. Bu başlıkta istinabeyi talep eden adli makam taleptenimin oluşturulma nedenini açık bir şekilde belirtir. Aynı zamanda istinabe talep edilen makamdaki yerine getirilecek işlemler maddeler halinde ve alt alta yazılır. İlgili adli makamdaki talep edilen işlemler kısa ve öz şekilde sade bir dille yazılır. Bu başlık bütün taleptenimlerde ortaktır. Fakat ceza istinabelerinin oluşturulma nedenleri farklı olduğu için bu başlık içerisinde yer alan bazı sözcükler ve tümceler, örneğin *şüpheli savunmasının ya da müşteki ifadesinin alınması* birbirinden farklıdır. Bununla beraber, kovuşturma ve soruşturma aşamasında yerine getirilecek işlemlerde kullanılan tümceler de birbirinden farklıdır.

Örnek 3:

Talep Edilen Adli Yardımlaşma:

Yukarıda kimliği belirtilen müştekinin ülkenizde, yukarıdaki adreste bulunduğu anlaşılmıştır. Kovuşturmanın/soruşturmanın tamamlanabilmesi için müştekinin ifadesinin alınmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

La demandé'entraidejudiciaire :

Le plaignant dont l'identité précisé ci-dessus réside dans votre pays à l'adresse précisée ci-dessus. Afin de nous permettre de clôturer cette affaire, il a lieu de recueillir la déposition du plaignant.

Yukarıdaki örnekte görüldüğü gibi bölümün giriş tümcesi genellikle iki tümceden oluşur. Bu tümceler edilgen fiil ile oluşturulmuştur. Kimliği belirtilen kişi, istinabe taleptenimlerinin konusuna göre farklılık gösterir. Örneğin müşteki yerine sanık, şüpheli, tanık ifadeleri yer alabilir.

Bu başlığın Fransızcaya çevirisinde dikkat edilmesi gereken hususlar ise şu şekildedir. Türkçede edilgen yapılarla oluşturulan tümce Fransızcada farklı yapılar kullanılarak karşılanabilir. Anlamsal eşdeğerliğin sağlanması için koşut metinlerden faydalanmak gerekmektedir. Bu metinlere başvurmadan önce ise ilgili konu hakkında ayrıntılı bir araştırma yapılmalıdır. Hukuk çevirilerinde yapılan belge araştırması tek bir dili olan hukuk belgeleri araştırmasından farklıdır. Bunlar;

- Kullanılan dillerin sayısı (en az iki dil vardır: kaynak ve erek dil)
- Disiplinler arası özelliği, dilsel (terminoloji, vb) ve konu ile ilgili dil dışı özellikleri de kapsamaktadır.
- Çevirisi yapılacak metnin ele aldığı konuyla ilgili detaylı araştırma (Lenzen, 2013:127).

İstinabe talepnamesi ile ilgili koşut metin araştırırken öncelikle Avrupa Konseyi'nin resmi sayfasında yer alan talepnamenin içeriği ve şekline ilişkin örnek talepname formu⁶ dikkat çekmektedir. Talepnamenin giriş sayfasında Avrupa Konseyi üye ülkelerinin kendi yasalarına ve uygulamalarına göre talepnamenin içeriği ile ilgili değişiklik yapılabileceği belirtilmiştir. Her ülkenin kendine ait bir hukuk sistemi olduğu için talepnemeler hem şekil hem de içerik olarak farklılık göstermektedir.

Burada koşut metin olarak Fransa'nın Türkiye'den talep ettiği, talepname konusunun rüşvet alma ve rüşvet verme olduğu, istinabeyi örnek olarak gösterebiliriz.

« Objet de la Demande et Assistance Demandée

Il est demandé aux autorités judiciaires compétentes de Turquie de bien vouloir :

- 1) Procéder, en qualité de témoin, à l'audition de X sur son rôle dans ce dossier et lui poser en particulier les questions suivantes :

- Confirme-t-il les déclarations sus visées de X ?
- Dans quelles circonstances est-il intervenu dans les tractations menées entre (...) ?
- A-t-il été contacté par le docteur (...) pour rencontrer (...) ? A quelles fins ?

⁶Bkz. (çevrimiçi) <https://rm.coe.int/168059ac4d>, 28 Nisan 2019

- D'une façon générale, dispose-t-il d'autres informations sur ce dossier ? A-t-il conservé des e-mails ? Dans l'affirmative, peut-il les communiquer ?
(...)

Bu koşut metinde, Türkçe istinabe talepnamesinde olduğu gibi, öncelikle talebin konusu ve talep edilen adli yardımlaşma bölümü yer almaktadır. Bu bölümün devamında ise istinabe talep edilen makama yerine getirmesi gereken işlemlerle ilgili bilgi verilmektedir. İlgili şahsa sorulacak sorular maddeler halinde sıralanır. Bu maddelerin ardından ise talepname ile ilgili evrakların kime gönderileceği hususunda bilgi verilir. Bu bilgiler ile ilgili örnek tümce aşağıda yer almaktadır:

(...)

Transmission des pices d'excution

Tout ce qui sera obtenu en rponse  cette demande devra ötre envoy au juge soussign  l'adresse suivante :

Cabinet de (...)

Premier Vice-Prsident charg de l'instruction

Tribunal de Grande Instance de (...)

Giriş tümcesinin ardından talep edilen işlemler alt alta sıralanır.

rnek 4:

Bu nedenle lütfen aşağıdaki işlemleri yerine getiriniz:

- Sanığı davet ediniz,
- Davet zerine gelmezse(mevzuatınız izin veriyorsa)yetkili adli makamınıza zorla getirtiniz,
- Kimlik bilgilerini kayda geçiriniz,
- İddianameyi okuyarak isnat edilen suçu kendisine anlatınız,
- Açılan dava hakkında kendisine bilgi veriniz,
- Ekte tercümesi bulunan Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 234.maddesindeki yasal haklarını kendisine anlatınız,
- Hiçbir şey söylememe (susma), delil ileri sürme ve bunların toplanmasını isteme, müdafii tayini isteme hakları olduğunu kendisine anlatınız,
- Sanıktan yukarıda belirtilen suçlama konusunda savunmasını yapmasını isteyiniz,

Ayrıca sanıktan aşağıdaki hususları sorunuz:

- Sanığa ekte yer alan daha önceki ifadesini okuyunuz. şimdiki ifadesi ile önceki ifadesi arasında çelişki varsa çelişkinin nedenini kendisine sorunuz.

Bu başlık içerisinde yer alan yapılması gereken işlemler bölümü istinabenin kovuşturma ve soruşturma aşamasına göre değişiklik göstermektedir. Yukarıda verilen örnek ceza istinabe talepnameinde kovuşturma aşamasında yer alan yapılması gereken işlemler bölümüne aittir.

Kovuşturma aşamasından farklı olarak ise soruşturma aşamasında yer alan yapılması gereken işlemler bölümünde *“Olayın oluş şekline ilişkin bilgisini ve delillerini sorunuz, Sanıktan şikâyetçi olup olmadığını sorunuz,”* gibi tümceler bulunmaktadır.

Ceza istinabenin bu bölümünde emir tümcelerinin kullanımı dikkat çekmektedir. Bu tümcelerın çevirisinde ise bu emir kiplerinin korunarak aktarılması gerekmektedir. Bu metindeki ifadeler açık ve nettir. Yorumu açık değildir. Bu nedenle çevirisinde yapının aynen korunması gerekmektedir.

Ceza istinabe metnlerinin çevirisi yapılırken, kaynak metindeki sözcüklerin ve tümcelerın sadece hukuki olarak karşılıklarının bulunmasının yanında, bu istinabe metniyle nasıl bir hukuki işlem yapılacağıının bilinmesi gerekmektedir. Uygulamada hukuki süreç olarak nasıl bir yol izlenmesi gerektiği bilindiğinde, soru kısımlarının ne kadar önemli olduğunun farkına varılır. Karşı taraftan ne istenildiği açık ve net bir şekilde ifade edilmelidir. Yani kaynak metnin amacının iyi belirlenmesi ve erek metnin de bu amaç doğrultusunda çevrilmesi gerekir. Eğer çevirmen kaynak metnin ne için çevrileceğini bilirse erek metnin işlevini de belirlemiş olur. Bu nedenle çevirmen skopos kuramından yararlanarak çeviri eylemini gerçekleştirebilir.

Skopos kuramında her eylemin bir amacı vardır ve çeviri bu amaç doğrultusunda gerçekleşir. Kaynak dildeki amacın ve erek dildeki işlevin vurgulanması sebebiyle skopos kuramının çeviriye işlevsel bir bakış açısıyla yaklaştığı düşünülmektedir (Munday, 2008:79).

Bu metnlerin iletişimsel ve işlevsel bir rolü de bulunmaktadır. Çevirmen kültürlerarası aktarımı amaçlanan işlev doğrultusunda gerçekleştirir.

Grice’a göre, çevirinin işlevsel olabilmesi yani iletişimin sürdürülmesi için çevirmen aşağıda belirtilen hususlara sadık kalmalıdır.

- “ 1. İşbirliği ilkesi: Konunun akışını bozmama ilkesidir.
2. Nicelik: Gereğinden fazla ya da eksik bilgi vermememe (vermeme) ilkesidir.
3. Nitelik: Doğru bilgi verme ilkesidir.
4. Bağntı: Konuyla ilgili olma, konunun dışına çıkmama ilkesidir.
5. Açıklık: Karmaşık ifadelerden kaçınma kısa ve öz bir dil kullanma ve mantıksal zinciri veya sıralamayı koruma (Hatim&Mason 1990:62-64 Aktaran: Yazıcı, 2007: 39).”

Bu bilgiler ışığında bu bölümün Fransızca çevirisi şu şekilde yapılabilir:

De ces causes, nous vous prions de bien vouloir procéder à faire exécuter les opérations qui se trouvent précisés ci-dessous ;

- De bien vouloir inviter l'accusé,
- S'il ne se présente pas suite à votre signification de l'assigner par contrainte de la force publique par vos autorités compétentes,
- Contrôler les informations d'identité et de les inscrire,
- Lui faire la lecture de l'acte d'accusation et expliquer le.
- Procéder à lui faire la lecture de ses droits cités dans l'article 234 du Code de Procédure Pénal Turc, dont la traduction se trouve en annexe.
- Lui faire la lecture et lui expliquer l'acte d'accusation,
- Lui rappeler qu'elle a le droit de ne rien dire (tenir le silence), de fournir des preuves et de demander le recueille de ces preuves, de désigner un mandataire,
- Demander de l'accusé de rendre sa déposition concernant les accusations qui se trouvent précisées ci-dessus.

D'autre, nous vous prions de bien vouloir procéder à poser les questions suivantes à l'accusé:

- Procéder à faire la lecture de la déposition de l'accusé et de contrôler s'il se trouve des faits différents avec sa déposition actuelle et s'il a lieu de procéder à demander de l'accusé d'éclaircir cela.

Bu başlık altında bir de “hükmün açıklanmasının geri bırakılması” ile ilgili bir açıklama metni vardır. Sanığa, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasını kabul edip etmediği sorulur. Bu kararla ilgili olarak ise, hangi kanun metninde yer aldığını ve neleri kapsadığı ile ilgili detaylı bilgi verilir. Bu bölüm ceza istinabenin kovuşturma aşamasının bir kısmında yer almaktadır.

Örnek 5:

Ayrıca, sanığa **hükmün açıklanmasının geri bırakılması** konusundaki aşağıdaki açıklamaları okuyunuz. Sanığa **hükmün açıklanmasının geri bırakılmasını** kabul edip etmediğini sorarak cevabını zapta geçiriniz.

Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 231. maddesi gereğince; yargılama sonucunda sanığa verilen ceza iki yıl veya daha az süreli hapis veya adli para cezası ise Mahkeme **hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına** karar verebilir. Bu durumda Mahkeme sanık hakkında bir hüküm verir ancak bu hükmü hemen yürürlüğe koymaz.

Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verildiğinde sanık beş yıl süreyle (çocuklarda bu süre 3 yıldır) denetime tabi tutulur. Denetim süresi içinde Mahkeme sanığa bir yılı aşmamak kaydıyla belli yerlere gitmeme veya eğitim programlarına katılma gibi yükümlülükler yükleyebilir.

Denetim süresi içinde sanık kasten yeni bir suç işlemezse ve yükümlülüklerini yerine getirirse davanın düşmesi kararı verilir. Sanık bu süre içinde yeni bir suç işlerse veya yükümlülüklerini yerine getirmezse Mahkeme hükmü açıklar. Bu aşamadan sonra kararın kesinleştirilmesi ve infazı aşamasına geçilir.

Bu bölümün çevirisinde karşılaşılabilecek sorun, “hükmün açıklanmasının geri bırakılması” ifadesinin erek dile nasıl aktarılabileceği üzerinde tartışmak olacaktır. İlgili paragrafta Türkçe olarak açıklaması mevcuttur. Yani içeriğin daha iyi anlaşılması için dil içi bir çeviriye gerek duyulmayacaktır. Bu ifadenin erek dildeki karşılığını bulmak için ilgili ülkenin hukuk metinlerini araştırmak doğru bir yol olacaktır. Bu durumda terminolojik olarak eşdeğer bir kavramı bulmak için koşut metinlere ihtiyaç duyulmaktadır.

Çevirmen koşut metinlere başvurarak hem erek hem de kaynak dilde var olan dilsel yapıları tümce ve metin düzeyinde inceleyebilir. Bu şekilde iki dil arasındaki dilsel ve kültürel özellikleri yani biçimsel ve sözdizimsel yapıları karşılaştırarak çevirisini gerçekleştirir.

Fransızca istinabe metinleri incelendiğinde “hükmün açıklanmasının geri bırakılması” ifadesine karşılık olarak “le report du prononcé du jugement, révocation de la décision, l’omission de la déclaration du jugement, le sursis à l’exécution des peines qu’ona été jugé” gibi ifadelerin kullanıldığını görüyoruz”. Bu ifadelerden

birini tercih etmemiz gerektiğinde anlamsal olarak en uygun olanın “le report du prononcé du jugement” olduğunu söyleyebiliriz. Bu bilgiler göz önünde bulundurulduğunda metnin Fransızca çevirisi şu şekilde yapılabilir:

Örnek 5 Fransızca Çevirisi:

D'autre, procéder à faire la lecture des dispositions judiciaires concernant le report du prononcé du jugement précisé ci-dessous. Demander si l'accusé acceptera le report du prononcé du jugement et de préciser se fait dans le procès-verbal qui sera rédigé.

Conformément aux dispositions de l'article 231 du Code de Procédure Pénal Turc ; si fin du jugement la peine d'emprisonnement rendue est de deux ans ou moins de deux ans d'emprisonnement ou une peine d'amende judiciaire ; il sera jugé au le report du prononcé du jugement. Dans ce cas le tribunal rendra un jugement contre l'accusé mais il ne sera pas mis en exécution.

Quand il est jugé au le report du prononcé du jugement, l'accusé sera tenu sous contrôle judiciaire pour un délai de cinq ans (pour les enfants ce délai est 3 ans). Dans la période de contrôle, la cour pourra aussi juger à envoyer l'accusé suivre des formations ou de l'interdire d'aller dans certain lieu.

Dans la période de contrôle judiciaire, si l'accusé ne commet pas un crime volontaire et qu'il procède à accomplir ces responsabilités, il sera jugé à ce que l'affaire sera classée. Si l'accusé commet un nouveau crime dans cette période ou qu'il ne respecte pas ces responsabilités, la cour procédera à déclarer son jugement. Suite à cette étape, il sera attendu que l'arrêt passe en force de chose jugée et qu'il soit exécuté.

Hukuk alanında kullanılan koşut metinler ve bu metinlerle ilgili yöntemler çevirmenin kaynak metni analiz edip çözümlemesine ve erek metni oluştururken kavramların dış dünyaya ait bağlamlarını da anlamlandırmasını sağlar (Eruz, 2000:97).

Çevirmen hedef metin odaklı ve işlevsel bir bakış açısıyla aktarma yapmalıdır. Kaynak dilde var olan anlamı ve üslubu erek dilde de koruyarak benzer etkiyi yaratmalıdır. Bu şekilde çeviri metin erek dil hukukunda eşdeğerlik kazanmaktadır. Vinay ve Darbelnet içerik olarak aynı olup yapı ve biçim bakımından birbirinden tamamen farklı olan ifadeleri anlatmak için eşdeğerliği kullanır. Kaynak

dilde var olan duygu, düşünce ve durumun erek dile erek kültür öğelerini kullanarak aktarmanın önemli olduğunu savunur (Odacıoğlu & Barut, 2018:1387-1388).

“**Adli Yardımlaşma Talebinin Dayanağı**” gelişme bölümünün üçüncü başlığını oluşturmaktadır. Bu bölümde isteme dayanak teşkil eden sözleşmenin adı ve eğer varsa uluslararası kodu yazılır. Bu başlık bütün taleplernelerde ortaktır. Türkiye’nin taraf olduğu çok taraflı, ikili sözleşmeler ya da mütakabiliyet uygulaması dayanak olarak gösterilmektedir.

Örnek 6:

Adli Yardımlaşma Talebinin Dayanağı:

Türkiye ve Fransa’nın taraf oldukları Ceza İşlerinde Karşılıklı Adli Yardım Avrupa Sözleşmesi (CİKAYAS) (ETS 30)

Référence pour la demande d’entraide judiciaire:

La Convention Européenne d’Entraide Judiciaire en Matière Pénale (CEEJ) (STE 30) dont les parties sont la Turquie et la France.

Bu başlığın ve içeriğinin çevirisi yapılırken dikkat edilmesi gereken husus kaynak metinde yer alan CİKAYAS kısaltmasının erek metne aktarılmamasıdır. Çünkü CİKAYAS, terimi “Ceza İşlerinde Karşılıklı Adli Yardım Avrupa Sözleşmesi” sözcüklerinin baş harflerinin kullanılmasıyla oluşturulmuştur. Dolayısıyla kaynak metinde ifade edilen kısaltma erek metinde bir şey ifade etmemektedir. Bu kısaltmanın erek kültürde de anlaşılabilirliğini sağlamak için erek kültürde aynı sözleşmenin kısaltması varsa kullanmak gerekmektedir. CİKAYAS’ın erek dilde karşılığı “CEEJ”dir. Bu terim “La Convention Européenne d’Entraide Judiciaire en Matière Pénale” de yer alan sözcüklerin bazılarının baş harfleriyle oluşturulmuştur. Bu tümcede yer alan başka bir kısaltma da “ETS 30”dir. ETS, ingilizce “European Treaty Series” sözcüklerinden oluşur. Bu kısaltma ve numarası söz konusu anlaşmanın uluslararası kodudur. Fransızca da bu terimin karşılığı “STE” olarak yazılmaktadır. Açılımı ise “Séries des Traités Européens”dır. Metnin Fransızcaya çevirisinde de bunu dikkate almak gerekmektedir. Bu şekilde kaynak ve erek metin arasında işlevsel olarak bir eşdeğerlik sağlanmış olur.

Eşdeğerlik kavramı, bir verinin başka bir veriyle önemli bir fark yaratmayacak şekilde yer değiştirerek oluşturduğu simetrik bir ilişkidir (Matthews, 2003:52). Eşdeğerliğin sağlanmasıyla kaynak ve erek metnin kendilerine özgü dilsel, biçimsel ve işlevsel özellikleri korunmuş olur.

“Garantiler” gelişme bölümünün dördüncü başlığını oluşturmaktadır. Bu başlıkta talebin ne ile ilişkili olduğu (soruşturma ya da kovuşturma aşaması) yazılır. Bu taleple kişilerin haklarının korunduğuna dair iki madde yazılır. Bu başlık bütün taleplernelerde ortaktır. Çünkü kişilerin hakkı bütün taleplernelerde korunmaktadır.

Örnek 7:

Garantiler:

Bu talep ceza kovuşturması/soruşturması ile ilgilidir.

Elde edilecek bilgiler yasal sınırlar içinde kullanılacak ilgili kişilerin yasal hakları ihlal edilmeyecektir.

Bu talep, kişiler hakkında politik görüş, din, dil, ırk, cinsiyet, milliyet gibi konularda ayrımcılık yapılmasına ilişkin bir amaç içermez ve bu yönde sonuçlar doğuracak şekilde kullanılmaz.

Garanties:

Cette demande est faite en relation d'une poursuite/instruction pénale.

Les informations qui seront transmises vont être utilisées dans les limites légales, les droits judiciaires des personnes en question ne seront pas violés.

Cette demande ne vise pas des buts de discrimination de cause d'idéologie politique, de religion, de langue, de race, de sexe ou de nationalité de la personne en question et elle ne peut pas s'utiliser de façon à créer pour ce but.

Yukarıdaki örnekte normatif (buyurucu) bir dil kullanılmıştır. Kesin yargı ifade eden eylemler ve zamanlar bulunmaktadır (ilgilidir, edilmeyecektir, kullanılmaz). Çeviride de bu yapılar korunmuştur.

Çeviri ediminin hangi amaç doğrultusunda gerçekleştirileceğinin belirlenmesi aslında hangi çeviri stratejilerinin uygulanacağı konusunda fikir vermektedir. Ceza istinabe metinleri çevirisinde tek bir çeviri stratejisinin var olduğunu söylemek doğru

değildir. Burada amaç, ceza istinabe metinleri çevirilerinin erek dilde işlevsel bir karşılığının olmasıdır.

“İşlevsel çeviri kuramları çerçevesinde kaynak metnin dokunulmazlığı, kaynak metne dilsel anlamda bir sadakat ya da eşdeğerlik gibi düşünceler kabul görmez; bu kuramlara göre çeviri ancak kaynak ve erek dizgeleri arasında iletişimi sağlayabildiği ve erek kültürde yaşayabildiği zaman işlevseldir(Berk, 2005:58).”

Erek metni işlevsel açıdan yeterli bir sonuca ulaştırmak için çeviri stratejileri uygulanmaktadır. Çevrinin hangi amaçla oluşturulduğu çok önemlidir. Çevirmen belirlenen bu amaca (skopos) bağlı olarak çeviri edimini gerçekleştirir.

Skopos kuramında “işlevsellik” ön plandadır. Fakat bu işlevsellik kaynak metnin hangi işlev doğrultusunda oluştuğu değil aksine erek metnin işlevi ile ilgilidir. Başka bir ifadeyle kendi ihtiyaçları ve iletişim yöntemi doğrultusunda çevirmene bir amaç belirleyen müşteridir (Rialle, 2013:24).

Ceza istinabe metinlerinde bu amaç işveren tarafından yani Adalet Bakanlığı tarafından belirlenir, bu durumda çeviri sürecini başlatan taraf bir kurumdur. Bu durumda ceza istinabe metinleri çevirmeninden hukuk terminolojisine vakıf olması ve çeviriyi bu alt yapıyla gerçekleştirmesi beklenmektedir. Metnin içeriğinin tam, kısaltmalara yer vermeden ve eksiksiz bir şekilde erek metne aktarılması talep edilmektedir.

3.2.4. Sonuç Bölümünün Özellikleri ve Çeviri Süreci

“Sonuç” bölümü üçüncü bölümün tek başlığıdır. Sonuç bölümünde istinabe talebinin yerine getirilmesi için ricada bulunulur ve adli yardımlaşma talep edilen makama saygılar sunulur.

Örnek 8:

Sonuç:

Yukarıda belirtilen adli yardım talebinin yerine getirilmesini rica eder ve bu vesileyle yardımlarınız için şimdiden teşekkür eder, en derin saygılarımı sunarım.

Conclusion :

Je vous prie de bien vouloir procéder à l'exécution de la demande d'entraide judiciaire précisée ci-dessus et je saisis cette occasion pour renouveler l'expression de ma haute considération.

İlk bölümün giriş tñmcesinde olduğu gibi sonuç bölümünde de hukukçu “ben” ifadesini kullanarak öznelliğini korumaktadır.

Sonuç bölümünde yer alan tñmcenin işlevi muhataba yardımlarından dolayı nezaket ifadesiyle teşekkür etmektir. Çeviri sürecinde ise kaynak metinde yer alan bu işlevin erek metne kazandırılması gerekmektedir.

Bu bölümle ilgili koşut metinler incelendiğinde talebin yerine getirilmesi ve muhataba teşekkür kısmının talepnamenin orta sayfalarında yer aldığı gör÷lmektedir. Yerine getirilecek işlemler bu bölümden sonra yer almaktadır. Koşut metinlerde yer alan ifadeler aşığıdaki gibidir.

“Nous avons l'honneur de prier les autorités compétentes de Turquie de bien vouloir procéder, dès que possible, aux opérations indiquées ci-après, et de nous renvoyer la présente demande d'entraide internationale accompagnée des pièces relatives à son exécution.

Nous remercions les autorités judiciaires de Turquie de leur coopération, leur présentons nos offres de réciprocité et les prions d'agréer l'expression de notre considération très distinguée.”

Talepnamenin sonu bölümü de yazıldıktan sonra istinabeyi talep eden hâkim ya da savcının adı soyadı, sicil numarası, unvanı ve imzası sayfanın sağ tarafına yazılır.

Sayfanın en alt kısmında ise talepnamede yer alan ek listesi maddeler halinde yazılı olur. Her talepnamenin ek listesi farklıdır. Çünkü talep edilen adli yardımlaşmanın konusu ve içeriği farklı olduğu için ekleri de birbirinden farklılık göstermektedir.

3.3. Ceza İstinabe Metinleri Kapsamında En Sık Kullanılan Eklerin Özellikleri ve Çeviri Süreci

Bu bölümde Adalet Bakanlığı Dış ilişkiler ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü resmi sayfasında⁷ bulunan uluslararası ceza istinabe işlemleriyle ilgili 69/2 numaralı genelgede yer alan en sık kullanılan talepname örneklerinin ekleri incelenecektir.

Kovuşturma ve soruşturma aşamasına göre Ceza istinabe metnlerinin oluşturulma şekli ve içerikleri farklı olduğu için ekleri de birbirinden farklılık göstermektedir. İstinabe talebi kapsamında yapılan işlemlere ilişkin tüm belgeler istinabe talepnameinin ekinde bulunabilir.

Yukarıda belirtilen 69/2 numaralı genelgeye göre ceza istinabe evrakı aşağıda belirtilen belgeleri ihtiva etmelidir:

- Talepname,
- İddianame (kovuşturma aşamasında),
- Uygulanması muhtemel kanun maddeleri,
- İfade suretleri (talep konusuyla ilgili olduğu ölçüde ve ilgili kişilere ait olmak koşuluyla),
- Gerektiğinde mahkeme kararı, Yargıtay ilamı, görevsizlik ve yetkisizlik kararları,
- Delil niteliğindeki belgeler (örn. internet yoluyla işlenen suçlarda internet sayfasının çıktısı, taksirli suçlarda kusur raporu, sahtecilik suçlarında bilirkişi raporu vb.),
- Taleple ilgili olduğu düşünülen diğer gerekli belgeler,
- Talepnamenin ve ekli evrakın tercümesi.

Bu bilgiler doğrultusunda ceza istinabelerin ek metnlerinin özelliklerinden genel olarak bahsedilip bu metinlerin nasıl çevrilmesi gerektiği konusunda bilgi verilecektir.

⁷Bkz. (çevrimiçi)<http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/genelgeler/genelgeler.html>,10 Şubat 2019

3.3.1. İddianameler

İddianameler kovuşturma aşamasında istinabe talepnamesinin ekinde yer alan metinlerdir. Soruşturma aşamasında toplanan delillerden suç işlendiği kanaatine varan Cumhuriyet savcısı şüpheli hakkında kamu davası açmak üzere düzenlediği belgedir. İddianamelerde ilgili olay nedeniyle şüpheliye yüklenen suç ve uygulanması gereken kanun maddeleri, suç yeri ve tarihi, şikayetin yapıldığı tarih, elde edilen deliller, şüpheli, mağdur, müşteki ve suçtan zarar görenlerinin kimlik bilgileri, mağdurun ya da suçtan zarar görenin vekili ya da kanuni temsilcisi, şüphelinin tutuklu olup olmadığı gibi bilgiler yer alır.

İddianameler yargılayıcı söylem metinleri türüne girmektedir. Bir ya da daha fazla sayfadan oluşmaktadır. Bahse konu olayları anlatan ve aktaran savcı/lardır. Savcının iddianamedeki söylemi görevli ya da yetkili mahkemeye yöneliktir. Bir sözceyi gönderen “biz” ve sözceyi alan kişi/ler (yargıç) “siz” bulunmaktadır. Dolayısıyla sözceleme durumu vardır. Savcının sözcelemleri kesin bir yargı ifade eder. (Deliktaşlı,2016:41)

İddianamelerin çeviri sürecinde, “soruşturma evrakı incelendi:” başlığından sonra yer alan ifadelerdeki hukukçu söyleminin çevirisinde erek kültürdeki hukuk dilinin korunarak çevrilmesine dikkat edilmelidir. Çevirmenin bir hukukçu gibi davranıp hukuk dilini gözeterek çeviri yapması gerekmektedir. İddianameler günlük dilde nadiren karşılaşılan tümce yapılarına sahiptir. Tümceler noktalı virgülle devam edip fiiller isimleştirildiği ve ortaçlı yapılar ile tümceler çok uzun paragraflara dönüştüğü için çeviri sürecinde zorluk oluşturmaktadır. Böyle bir durumda erek okurun metni anlamada zorluk yaşamaması için tümcelerin bölünerek ve anlamı karmaşık olan tümceleri basitleştirilerek çeviri yapılması gerekmektedir.

3.3.2. Uygulanması Muhtemel Kanun Maddeleri

Uygulanması Muhtemel Kanun Maddeleri istinabe talepnamesinin hem kovuşturma hem de soruşturma aşamasında ek olarak yer alan metinlerdir. İstinabede

suç tanımı, suçun tam olarak Türk Ceza Kanunu'ndaki karşılığına göre yapılır. Uygulanması gereken kanun maddelerinde ise o suça karşılık gelen TCK'nin ilgili ceza maddesi yer alır.

Kanunlar farklı dilbilgisel ve tümce yapılarının kullanıldığı genel ve soyut nitelikteki hukuk kurallarıdır. Buna örnek olarak 5237 sayılı TCK'nın 107/1 maddesini örnek olarak gösterebiliriz.

“ Hakkı olan veya yükümlü olduğu bir şeyi yapacağından veya yapmayacağından bahisle, bir kimseyi kanuna aykırı veya yükümlü olmadığı bir şeyi yapmaya veya yapmamaya ya da haksız çıkar sağlamaya zorlayan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.”

Suçun *yağma* olarak tanımlandığı bir istinabe metninin ekler bölümünde yer alan ilgili kanun içerisinde kullanılan bağlaçların (örneğin “veya” ve “ya da”) çok olması, tümcenin uzun ve anlam bakımından karmaşık olmasına neden olmaktadır. Bu konuya örnek olarak 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 148- (1). maddesini gösterebiliriz.

“Bir başkasını, kendisinin veya yakınının hayatına, vücut veya cinsel dokunulmazlığına yönelik bir saldırı gerçekleştireceğinden ya da malvarlığı itibarıyla büyük bir zarara uğratacağından bahisle tehdit ederek veya cebir kullanarak, bir malı teslim veya malın alınmasına karşı koymamaya mecbur kılan kişi, altı yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.”

Altay'ın belirttiği gibi “Yasa koyucu söylemek istediği her şeyi söylemek, bütün olasılıkları sıralamak istemiş böylece uzun tümcelerle bezenen hukuk dilinin ortaya çıkması kaçınılmaz olmuştur (2002:17).”

Kanun maddelerinin çevirisinde öncelikle dil içi çeviriye ihtiyaç duyulmaktadır. Bunun nedeni ise metinlerde kullanılan sözcükler, tümce yapıları ve alanla ilgili bilgi eksikliğidir. Kanun maddelerinin birçoğu yoruma açıktır. Bu sebeple metnin anlamsal açıdan çözümlenmesi ve kaynak metne sadık kalarak

anlamın aktarılması gerekmektedir. Maddelerde vurgulanmak istenen sözcükler erek dile aktarılırken dikkatli ve özenli olunmalıdır (Deliktaşlı, 2007:296).

3.3.3. İfade Suretleri

İfade suretleri istinabe talepnamesinin hem kovuşturma, hem de soruşturma aşamasında, metnin içeriğine göre, ek olarak yer alan metinlerdir. İfade suretleri tutanak şeklinde hazırlanır. Bu tutanaklar ilgili olayın içeriğine göre savcılıklarda, kolluk kuvvetlerinde ve mahkeme huzurunda hazırlanmaktadır. Tutanaklarda ilgili kurumun adı, ilgili şahsın hangi sıfatla ifade verdiği, şahsın kimlik, aile ve iletişim bilgileri maddeler halinde yazılır. Sonrasında ilgili olay bağlamında şahsın hakları anlatılır. Şahsa ilgili olay kapsamında soru sorulur. Şahsın cevabı konuştuğu şekilde yani doğrudan aktarılır. Sayfanın sonunda ilgili şahsın ve ifade esnasında orada bulunan ilgili kişilerin imzaları bulunur.

İfade suretleri çeviri bakımından incelendiğinde birçok stratejinin uygulanabileceği görülmektedir. Çünkü metin kendi içerisinde farklı bölümlerden oluştuğu için örneğin haklar kısmında kanun metni yer alırken hukuk dili kullanılır, fakat ifade kısmında günlük dil kullanımı mevcuttur. Çeviri eylemi bir süreçtir.

Çeviri stratejileri sayesinde kaynak dilde var olan sözcüklerin erek dilde en uygun karşılıklarının bulunmasıyla kaynak metnin işlevi erek metne kazandırılır.

3.3.4. Mahkeme Kararı, Yargıtay İlamı, Görevsizlik ve Yetkisizlik Kararları

Ceza istinabe talepnamelerinin içeriğine göre ilgili istinabeye mahkeme kararı, Yargıtay ilamı vb. metinler eklenebilir. Bunlar arasında mahkeme kararının metinsel özellikleri hakkında genel bilgi verilip bu metinlerin nasıl çevrilmesi gerektiği hususunda durulacaktır.

Mahkeme kararı, açılan dava sonucunda mahkemece verilmiş ve açıklanmış olan hükümdür. Mahkeme kararları incelendiğinde, metnin ilk sayfasında davanın

künyesi olarak nitelendirebileceğimiz sanık, davacı, vekili, suç ve karar tarihi gibi bilgiler yer alırken, devamındaki sayfalarda davanın gerekçelendirildiği “Gereği düşünüldü” bölümü yer alır ve son sayfalarda mahkumiyete esas kanun maddeleri bulunmaktadır.

Biçimsel eşdeğerlilik göz önünde bulundurulduğunda istinabe metnlerinin belirli bir biçimi olduğu gözlemlenebilir. Bunlara mahkeme kararı örnek olarak gösterilebilir. Bu metinlerdeki biçimsel eşdeğerliliğin korunması, yani mahkeme formatına uygun bir şekilde erek metne aktarılması, hukuki makamlar tarafından kabul edilebilir bir metin olmasını sağlayacaktır.

3.3.5. Delil Niteliğindeki Belgeler

Ceza muhakemesinin soruşturma ve kovuşturma evresinin sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi için meydana gelen olayla ilgili delil elde edilmelidir. Şenocak (1997:27) delil kavramını “ anlaşmazlık konusu olan bir fiilin, hukukî bir olayın veya hareketin, suç olup olmadığı konusunda hâkimin bir kanaate varmasını sağlayan ve usul hukukunun kullanılmasına izin verdiği her türlü ispat vasıtası” şeklinde tanımlamıştır.

Delil niteliğindeki belgelere örnek olarak internet yoluyla işlenen suçlarda internet sayfasının çıktısı, taksirli suçlarda kusur raporu, sahtecilik suçlarında bilirkişi raporu vb. gösterilebilir.

Bu kapsamda, kovuşturma aşamasında kullanmak için uyuşturucu ya da uyarıcı madde satın almak, kabul etmek, bulundurmak ve kullanmak suçundan sanık savunmasının alınmasıyla ilgili istinabe taleplerinde delil olarak kullanılan uzmanlık raporu belgesi örnek olarak incelenecektir.

Kriminal Polis Laboratuvarı Müdürlüğünce hazırlanan uzmanlık raporunun başlangıç kısmında gönderen makam, evrak tarih ve sayısı, evrak kabul tarihi, uzmanlık birimi, inceleme metodu gibi bilgiler yer almaktadır. Sonraki kısımda

uygulanan analiz ve incelemeler maddeler halinde sıralanmaktadır. İnceleme sonucu yazılır ve sonrasında imzalar kısmıyla rapor sonlandırılır.

Söz konusu raporun dili özel bir alanda sınırlı bir kullanımına sahip olduğu için uzmanlık diline örnek olarak gösterilmektedir. Çünkü uzmanlık metnlerinin kendine ait sözdizimleri, terimleri, dilbilgisel özellikleri vardır. Uzmanlık metnlerine örnek olarak tıp, hukuk, iktisat, siyaset, vb. alanları örnek olarak gösterebiliriz. Bu alanların uzmanlık alanı olarak tanımlanmasının nedenleri arasında, günlük dilden farklı dilsel kullanımlara sahip olmalarıyla beraber, kendilerine ait terminolojilerinin ve sözdizimlerinin olmasıdır. Uzmanlık metinleri özel bir amaç için kullanılmaktadır. Her uzmanlık metninin iletişim sebebi, hedef kitlesi ve işlevi birbirinden farklılık göstermektedir. Bir hukuk metninde yer alan uzmanlık raporu, iki uzmanlık alanının iç içe geçtiğini göstermektedir. Bu da hukukun disiplinler arası bir alan olduğunu göstermektedir.

Uzmanlık raporuna genel olarak bakıldığında metin içerisinde çok fazla teknik terimin kullanıldığı görülmektedir. Bu raporun çevirisine başlamadan önce raporda yer alan terimlerin erek dilde nasıl ifade edildiğinin iyi araştırılması gerekir. Kaynak metinde yer alan terimlerin karşılığı bulunduktan sonra çeviri süreci başlamaktadır.

Uzmanlık metinlerinde yer alan kavramı bulma ile ilgili genellikle sorun yaşanmaz. Çünkü evrensel bir kullanım söz konusudur. Kavram tüm dünyada benzer bir karşılığa denk gelmektedir (Mejri, 2008:13).

Uzmanlık metnlerinin her bir alanı için birbirinden farklı çeviri stratejilerinden faydalanılabilir. Bu metin türünde öykünme stratejisi kullanılabilir. Vinay ve Darbelnet'nin (1995:32) geliştirdiği öykünme stratejisinde, bir dilde yer alan öğeler başka bir dile ödünçleme yoluyla sözcüğü sözcüğüne çevrilerek aktarılır (Odacıoğlu & Çoban, 2017:552-552). Bu nedenle kaynak metinde yer alan bazı sözcükler (örneğin, kromatografi, spektroskopi, reaktif, benzodiazepin vb.) erek dile ait olan sözcüklerle (örneğin chromatographie, spectroscopie, reaktif, benzodiazépine) karşılanmıştır. Bu raporda kullanılan terimler evrensel bir nitelik

taşımaktadır. Dolayısıyla bu metin türünde öykünme stratejisi kullanıldığında erek dil okuyucusu metni anlamada zorluk yaşamayacaktır.

3.4. Türkçe Ceza İstinabe Metinlerinin Fransızcaya Çevirisinde Karşılaşılan Zorluklar

Ceza istinabe metinleri hukuk metinleri kapsamında yer aldığı için, dili hukuk alanında yetkili olan ve bu dilin terimlerine hakim olan kişiler tarafından kullanılır. Ceza istinabe metinlerinin kendine özgü oluşumu, anlatım tarzı, sözdizimi ve terimleri vardır.

“Hukuk dilinin farklı dillerin karışımından oluşması hukuk metinlerinin anlaşılmasını zorlaştırmakta ve karmaşık hale getirmektedir. Hukuk dilinde, günlük dilde kullanılmayan pek çok sözcük kullanılmaktadır (Deliktaşlı, 2005:77).”

Yukarıda belirtilen nedenlerden dolayı ceza istinabe metinlerinde terimlerden, kısaltmalardan, tümce yapılarından, eski dil kullanımından kaynaklı sorunlar bulunmaktadır. Bu belirtilen özellikler maddeler halinde incelenip, örnekler verilecektir.

3.4.1. Çeviri Sürecinde Karşılaşılan Zorluklar

Hukuk toplum kurallarını sistematik bir şekilde barındıran yasalar bütünüdür. Hukuk dili hukuk alanında yetkili olan kişiler tarafından kendi aralarında kullanılan özel amaçlı bir dildir.

Hukuk bilgisi olmayan ya da hukuk alt yapısına sahip olmayan bir çevirmenle profesyonel bir hukuk çevirmeni karşılaştırıldığında, profesyonel çevirmenin araştırma yöntemlerini bilmesi ve bu yöntemleri nerede, nasıl kullanacağı hakkında fikir sahibi olması çevirinin kalitesi açısından fark edilir bir durum yaratacaktır. Aynı zamanda hukuk alanında uzman olan bir çevirmenin arka plan bilgisi onun metni yeniden yaratmasını, oluşturmasını kolaylaştıracaktır. Çünkü onun metin türü ve o metin türünün işleviyle ilgili bilgisi vardır. Sözcük ve terim seçimini hukuk

metinlerine uygun şekilde yapar. Bu sayede ortaya nitelikli bir çeviri çıkar. Profesyonel bir hukuk çevirmeni üstdilsel bir iletişim edincine sahip olmalıdır. Uzman bir çevirmenin, çeviri esnasında alacağı kararlar da bilgi birikimiyle doğru orantılıdır. Vermeer'in (1996) de belirttiği gibi; "Teknik alan çevirisinde çevirmenin uzman konumuna çıkmasının, hem onun arka plan bilgisini genişletmesine (konu alanı bilgisini), hem de yöntemlerini geliştirmesine bağlıdır (Yazıcı, 2007: 103)."

Çevirinin belirli bir süre zarfında bitirilip teslim edilmesi konusunda, profesyonel bir hukuk çevirmeni araştırma yöntemlerini kullanabilme ve bu yöntemlerin nasıl yönlendirilmesi gerektiği hakkında bilgi sahibi olduğu için zaman sıkıntısı yaşamayacaktır. Çünkü daha önce bu konuda eğitim almış ve bu durumu profesyonel olarak deneyimlemiştir.

Çevirmenin zaman ve iş yükü göz önüne alındığında, metinde anlayamadığı ifadeleri başka kaynaklardan araştırarak bu anlaşılmazlığı gidermesi gerekir. Bu kaynaklar sağlam ve güvenilir olmalıdır. Kaynakların yanında bazen de konunun uzmanıyla ya da yazarla iletişim kurması gerekebilir. Bu durum bazen zaman kaybına neden olabileceği için çevirmen elektronik ortamda bilgi arayışına girer ya da en kolay ulaşabileceği kaynağı elde etme yoluna bakar. Alanında uzman bir çevirmenin belirli bir sürede ve yetkinlikte çevirisini tamamlaması, onun alanındaki çeviri deneyiminin yanında bilgi kaynaklarını tanıması ve bu kaynakları doğru kullanmasına bağlıdır (Yazıcı, 2007: 104-105).

Gémar hukuk çevirisinde en çok karşılaşılan sorunları şu şekilde özetlemiştir: hukuk metnlerinin zorlayıcı ve buyurucu bir yapıda olması çevirmenin, dilbilimsel açıdan kullanacağı kavramlarda, belirli bir çerçevede hareket etmesine neden olacaktır. Hukuk metnlerinin kendine ait jargonu, terimi, söylemi ve hukukun kendine özel düzeni oldukça geniş kapsamlıdır. Var olan hukuk sistemleri sosyopolitik açıdan çok çeşitli ve birbirinden farklıdır. Toplumların sosyoekonomik ve sosyokültürel bakımdan farklı olması hukuk metnlerinde kullanılan terimlerin anlam bakımından çeşitli olmasına ve bir dilden diğer dile aktarırken zorluk oluşmasına neden olmaktadır. Hukuk; ekonomi, sosyoloji, tarih ve felsefeyle de

bağılantılı bir alandır. Hukukun disiplinler arası bir yaklaşımı vardır. Bir hukuk çevirmeni hem bir dilbilimci olmalı hem de hukuk eğitimi almalıdır. (1979:35-43)

3.4.2. Terimlerden Kaynaklı Sorunlar

Ceza istinabe metinleri bir hukuk metni olduğu için bu alana özel birçok terim bulunmaktadır. Her ülkenin kendine özgü kültür ve tarihinin olması hukuk sistemlerinin ve hukuk dillerinin farklı olmasına neden olmaktadır. Bu nedenle ceza istinabe metinlerinde kullanılan terimler ülkeler arasında farklılık göstermektedir. Bu durum çeviri açısından sorun oluşturmaktadır. Terral'e göre hukuk metinleri çevirisinde karşılaşılan en büyük problem; sadece dil düzeyindeki aktarım değil hukuk sisteminin de aktarılmasıdır. Bu eylem gerçekleşirken terminoloji düzeyinde sorun yaşanmaktadır (2004:876). Kaynak dilde kullanılan terimlerin erek dilde en uygun karşılığının bulunması için kaynak metin üzerinde ayrıntılı çalışılmalıdır. Bazen kaynak dilde bir sözcükle ifade edilen bir kavramın erek dilde birden çok karşılığı bulunabilir. Hukukçular kullandıkları sözcüklere dikkat etmektedirler, çeviride sorun yaşanmaması için çevirmenlerin de erek dilde uygun terimi seçerken oldukça dikkatli olmaları gerekir.

Terimlerin erek dilde birden çok karşılığının olması durumunda sözlüklere başvurulmaktadır. Fakat sözlüklerde, bir terime ait bütün karşılıklar yer almayabilir ya da metin bağlamında kullanılan terime tam karşılık bulunmayabilir. Bu duruma örnek olarak ceza istinabe metinlerinde kaynak metinde tek bir karşılığı olmasına rağmen erek metinde birden çok karşılığı olan terimleri gösterebiliriz.

Örnek:

Müşteki: poursuivant, plaignant, demandeur

Sanık: accusé, prévenu

İddianame: requisitoire, acted' accusation

Taksir: involontairement, par imprudence

Suç: crime, délit, infraction, contravention

Her ülkenin kendine özgü bir hukuk sistemi ve kanunu vardır. Çevirmen, doğru sözcüğü seçmek için çok özenli davranmalıdır. Bu seçim özellikle hâkimlerin ve onların adli görevlerindeki hiyerarşik düzen açısından önemlidir. Aynı zamanda yargılama şartlarında suç tanımı, ilgili ülkelerde tamamen farklı olabilir. Bu durum özellikle Batı Avrupa ve İngilizce konuşan ülkelerdeki hukuk sisteminde farklılık göstermektedir (Rivezzi, 2000:2-3).

3.4.3. Kısaltmalardan Kaynaklı Sorunlar

Ceza istinabe metinlerinin çeviri sürecinde, kaynak metinde var olan anlatım bozukluğu harf eksikliği ve kullanılan kısaltmalar çevirmenin metni anlamasını zorlaştırarak çeviri sürecini büyük oranda etkilemektedir. Çevirmenin, kısaltılmış olarak kullanılan sözcük/lerin çözümlemesini yapmadan ve bu sözcük/lerin açılımını araştırmadan çevirisini yapabilmesi neredeyse olanaksızdır. Bu nedenle çevirmen, çeviriye başlamadan önce kısaltılmış kullanımı araştırmalı ve erek dile nasıl aktaracağı hususunu belirlemelidir. Ceza istinabe metinlerinde karşılaşılan kısaltmalar ile ilgili örnekler aşağıda yer almaktadır.

*Şüpheliye ekte yer alan **HTS** dökümü gösterilerek bilirkişi raporuna itirazı olup olmadığını sorunuz.*

HTS kavramı İngilizce diline ait “Historical Traffic Search” sözcüklerinin baş harflerinin kullanılmasıyla oluşturulmuştur. Hukuk diline bu şekilde geçmiştir. İçeriği ise şu şekildedir: Cumhuriyet savcısı ya da hâkim kararı gereğince Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumuna yapılan talep çerçevesinde, kişilerin sahip oldukları telefonlarının, iletişim bilgilerinin tespit edilerek, dinlenmesi ve kayda alınmasını kapsayan raporlardır.

*Şüphelinin müştekiyi tutup yere fırlatmak suretiyle **BTM** ile giderilebilecek şekilde yaraladığı, müşteki beyanı, doktor raporu ile şüphelinin üzerine atılı suçun sabit olduğu anlaşılma; ...*

BTM kavramı “Basit Tıbbi Müdahale” sözcüklerinin baş harflerinin kullanılmasıyla oluşturulmuştur. Bu kısaltma TCK’da ceza itibarı ile en hafif yaralanma grubunu kapsamaktadır. Yasada “Yaralama fiilinin kişi üzerindeki etkisinin basit bir tıbbi müdahale ile giderilebilecek ölçüde hafif olması hâlinde...”⁸ şeklinde yer verilmiştir.

... Böylece SSÇ X’in üzerine atılı suçu işlediğine dair kamu davası açılmasını gerektirir şüphe bulunduğu anlaşıldığından yargulamalarının mahkemenizce yapılarak eylemlerine uyan sevk maddeleri uyarınca cezalandırılmalarına...

SSÇ kavramı “Suça Sürüklenen Çocuk” sözcüklerinin baş harflerinin kullanılmasıyla oluşturulmuştur. SSÇ kısaltması yasada “Kanunlarda suç olarak tanımlanan bir fiili işlediği iddiası ile hakkında soruşturma ya da kovuşturma yapılan ya da işlediği fiilden dolayı hakkında güvenlik tedbirine karar verilen çocuk...”⁹ olarak ifade edilmiştir.

... Adli yardımlaşma talebinin dayanağı: CİKAYAS

CİKAYAS kısaltması “Ceza İşlerinde Karşılıklı Adli yardım Avrupa Sözleşmesi” sözcüklerinin baş harflerinin kullanılmasıyla oluşturulmuştur. Çeviri sürecinde kısaltmayı olduğu gibi bırakmak erek kültür okuyucusu için bir şey ifade etmeyecektir. Yabancı adli makamlar tarafından bu kısaltma anlaşılmayacaktır. Bu nedenle, önceden bu kısaltmanın açılımını araştırmak gerekmektedir. Bunun için çeviriyi yapacak kişinin hukuk alanında bilgiye sahip olması gerekmektedir. Çünkü alanda uzman kişi neyi nerede nasıl arayacağını bilir. Dolayısıyla çeviri sürecinde de gereksiz zaman kaybı olmaz.

Hukuk metinlerinde kullanılan kısaltmalar doğru araştırılıp çözümlenmediği takdirde çeviri sorunlarına neden olur. Bu sorunu ortadan kaldırmak için öncelikle çevirmen kısaltmanın kullanıldığı metin türünü belirleyip çeviri sürecini başlatmalıdır. Çevirmenin söz konusu kısaltmanın kaynak metinde neye karşılık

⁸ Bkz. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 86/2 Maddesi

⁹ Bkz. 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu’nun 3/a.2

geldiğini belirlemesi gerekir. Bunu belirlemek için ise kaynak metnin hukuki sistemine ve yapısına hakim olması gerekir. Hukuki alt yapıya sahip bir çevirmenin metni tam ve eksiksiz bir şekilde kaynak metne de sadık kalarak çevirisini gerçekleştirmesi beklenir. Aksi takdirde çeviri ile ilgili sorunların ortaya çıkması kaçınılmazdır. Hukuki metinlerde kullanılan kısaltmalar çevirmenin gereğinden fazla zaman kaybetmesine neden olmaktadır. (Deliktaşlı, 2017:148)

3.4.4. Tümce Yapılarından Kaynaklı Sorunlar

Ceza istinabe metinlerinde “Suçun İşleniş Şekli” başlığı altında yer alan ve suç unsurunun nasıl oluştuğunu anlatan kısımda tümcelerin uzun ve karmaşık olması anlamsal açıdan zorluk oluşturmaktadır. Bu tümceleri erek dile aktarırken yapısal ve anlamsal olarak bozukluklar ortaya çıkmaktadır. Bu yapıya örnek olarak aşağıdaki tümceyi verebiliriz.

“Olay tarihinde mağdurun şüphelinin güvenlik görevlisi olarak çalışmış olduğu X adresinde bulunan Y isimli otelde saat 05:00 sıralarında otel müşterisi olmamasına rağmen kız arkadaşı ile birlikte girmek istediği, şüphelinin mağduru otele almaması üzerine mağdurun bu kez duvardan atlayarak otele girmeye çalıştığı, şüpheli ile aralarında çıkan tartışma sırasında şüphelinin mağdurun yüzüne kafa attığı, neticesinde mağdurun vücudunda hayat fonksiyonlarını ikinci derece etkileyecek şekilde kemik kırığı oluştugu ve yüzünde sabit eser meydana geldiği anlaşılmıştır.”

“Müşteki X’in bir kantin işlettiği ve bir süre önce kantinde hırsızlık meydana geldiği ve failin tespit edilemediği, müştekinin ise bu olayla ilgili Y’den şüphelendiği ve bu olayla ilgili Y’nin ailesi ile görüşerek uyardığı,.... Böylece Y’nin üzerine atılı suçu işlediğine dair kamu davası açılmasını gerektirir şüphe bulunduğu anlaşıldığından yargılamalarının mahkemenizce yapılarak eylemlerine uyan sevk maddeleri uyarınca cezalandırılmalarına karar verilmesi kamu adına talep ve iddia olunmuştur.”

Bu metinlerde altı çizili olarak gösterilen sözcüklerin sıralı halde olması tümcelerin uzamasına neden olmuştur. Tümceler çok uzun olduğu için çevirisinde güçlük oluşturmaktadır. Bu metin anlam kaybına yol açmadan net bir şekilde erek dile aktarılmalıdır. Bunun için öncelikle çevirmenin her iki dilin yapısını iyi bilmesi gerekmektedir. Bu tür metinlerde, tümceleri anlam bütünlüğü oluşturacak şekilde

ayırılmalı ve çevirisi buna göre yapılmalıdır. Bu tümceleri ayırırken metinde var olan gerçek anlamdan uzaklaşılmalıdır. Bu nedenle erek metin, kaynak metinde olduğu gibi aynı iletişimsel etkiye sahip olmalı ve hukukçular arasındaki iletişimde aynı işlevi görmelidir. Talepname içeriğinin doğru, düzgün ve eksiksiz bir şekilde erek kültüre aktarılması gerekmektedir.

3.4.5. Eski Dil Kullanımı

İstinabe metinlerinde hukuk dilinin kullanılması ve hukuk dilinde de yabancı kökenli sözcüklerin çok olması dilin anlaşılmasında zorluk oluşturmaktadır. Hukukçu olmayan ya da hukuk bilgisine sahip olmayan bir kişinin metni anlaması için öncelikle ilgili sözlükten sözcüğün Türkçe karşılığına bakması gerekmektedir. Sözcüklerin Türkçe karşılığı bulunduktan sonra tümce anlaşılabilir. Sözcüklerin Türkçe karşılığı bulunduktan sonra tümce anlaşılabilir.

Bu konuyla ilgili olarak istinabe metinlerinde ek olarak yer alan gerekçeli karar metninden örnek verilecektir.

Örnek 1:

“ Sanık hakkında, TCK’nın 53/1, maddesinde belirtilen ...kendi alt soyu üzerindeki **velayet**, **vesayet** ve **kayyumluk** yetkileri dışındaki haklardan sanığın mahkum olduğu hapis cezasının infazı tamamlanıncaya kadar... koşullu salıverilme tarihine kadar yoksun bırakılmasına (...)”

Metinde yer alan yabancı sözcükler Arapça kökenlidir. Türkçe karşılıkları ise şöyledir:

Velayet: Ana ve/veya babanın, reşit olmamış çocukları üzerindeki (kanundan doğan) eğitim ve terbiye hak ve yetkisi;

Vesayet: Küçük veya kısıtlıların haklarının korunması amacıyla özel hukuk tarafından düzenlenen ve bir kamu hizmeti niteliğini taşıyan kurum;

Kayyum: Belirli bir işin görülmesi ya da bir malın veya malvarlığının yönetilmesi için sulh mahkemesince atanan kişidir.

Eski dil kullanıma başka bir örnek olarak istinabe metinlerinde ek olarak yer alan iddianameden örnek verilebilir.

Örnek 2:

(...) Müşteki X alınan ifadesinde gıyabında kendisine(...)diyen Y'den şikayetçi olmuştur. Sanığın alınan savunmasında X'e arkasından (...) dediğini ikrar etmiştir.

Metinde yer alan *ikrar* sözcüğü Arapça kökenlidir. Bu sözcüğün Türkçe karşılığı ise “saklamayıp doğruca söyleme, açıkça söylemedir.”

Türk hukuk dili genellikle Arapça ve Farsça kökenli yabancı sözcüklerden oluşmaktadır. Bunun sebebi ise hukuk sistemi kurulurken devletin dilinin Osmanlıca olmasıdır. Osmanlıca dili ise Arapça ve Farsça sözcüklerden oluşmaktadır.

“Türkiye Cumhuriyeti, kuruluş yıllarında, Osmanlı'nın dil kalıtını (miras) doğal olarak benimsemek durumunda kalmıştır. Bu nedenle hukuk devrimini gerçekleştiren yasalar, çoğu Osmanlıca sözcük ve terimlerle yazılmıştır. Atatürk'ün başlattığı dil devriminin yerleşmesi, yaygınlaşması uzun süre aldığından, dilde arılaşmanın (özleşme) hukuk ve yargıya yansımaları kolay olmamıştır” (Aşçıoğlu, 2002: 47).

Türk hukuk sistemi oluşturulurken yabancı kanunlardan yani batıdan örnek alınması, yine bu dilde batı dillerine ait sözcüklerin de yer almasına neden olmuştur. O günden bugüne dilde sadeleştirme çabalarına karşın Türk hukuk dilinde yabancı sözcükler halen varlığını sürdürmektedir.

Bu duruma istinabe metinlerinde yer alan savcılık sorgulama tutanağında bulunan tümceleri örnek gösterebiliriz.

Örnek 3:

“(…) İfade verene **isnat** olunan suç anlatıldı, **müdafi** seçme hakkının bulunduğu ve onun hukuki yardımından yararlanabileceği, (...) şüpheden kurtulması için somut delillerinin toplanmasını isteyebileceği kendisine hatırlatılıp açıklandı.

Şüphelinin görünüş itibarıyla kendisini savunamayacak derecede **malül** olduğu kanaatine varıldığından X Barosu Avukatlarından Av. AB **resen müdafi** tayin edildi, (...)”

Yukarıdaki örnekte yer alan sözcüklerin Türkçe karşılıkları şu şekildedir:

İsnat: Bir düşüncüyü, bir konuyu bir kişi veya sebebe dayandırma, yükleme, atfetme;

Müdafî: Savunucu, savunan; **Malûl (ma'lul):** Hastalıklı, sakat, bozuk veya eksik;

Resen: Kendiliğinden, herhangi bir isteğe gerek olmadan; otomatikman.¹⁰

Örneklerde de görüldüğü gibi, sözcüklerin anlamlarını sözlüklerden araştırmaksızın metni anlamak oldukça güçtür.

3.4.6. Belirsiz Özne ve Edilgen Fiil Kullanımı

Hukuk metnlerinin dilsel özellikleri arasında, ceza istinabe metnlerinde de karşılaştığımız gibi, öznesi belli olmayan, kişisiz tümcelerin kullanımı vardır. Bu kalıplara “herkes, her kim, vb.” örnek olarak gösterilebilir. Suçun taksirle yaralama olarak tanımlandığı bir istinabe metninin ekler bölümünde yer alan ilgili kanun içerisindeki tümcelerde özne belirsizdir. Bu belirsizlik ya özne olarak “her kim, herkes (...)vb. gibi kalıplar kullanarak ya da tümce edilgen yapılarak sağlanır. Bu kullanımın amacı ise yasanın ya da kanununun tek bir kişiye yönelik değil, herkesi kapsıyor olmasıdır. Bu konuya örnek olarak 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 22. maddesini verebiliriz.

“Taksir

Madde 22- (1) Taksirle işlenen fiiller, kanunun açıkça belirttiği hallerde **cezalandırılır**.

(5) Birden fazla kişinin taksirle işlediği suçlarda, **herkes** kendi kusurundan dolayı sorumlu olur. Her failin cezası kusuruna göre ayrı ayrı **belirlenir**.”

Örnekte görüldüğü üzere, Madde 22- (1)’de yer alan tümcede edilgen fiil kullanımı vardır. Kimin cezalandırılacağı belli değildir.

Madde 22- (5)’de yer alan tümcede ise **herkes** sözcüğünün kullanımı özneyi belirsizleştirmiştir.

Edilgen fiil kullanıma, istinabe metnlerinin içerisinde bulunan suçun işleniş şekli başlığından alınan cümleleri örnek olarak gösterebiliriz.

¹⁰ Bkz.(çevrimiçi)<http://www.sozluk.adalet.gov.tr>, 03 Ekim 2018

(...) şüpheli hakkında Cumhuriyet Başsavcılığımız tarafından “uyuşturucu veya uyarıcı maddeleri imal, ithal veya ihraç” suçundan soruşturma **başlatılmıştır**.

(...) şüphelinin “uyuşturucu madde ticareti” suçundan tutuklanarak X cezaevine konulduğu, 10.10.20.. tarihinde X tutukevinden tahliye edildiği **bildirilmiştir**.

(...) ve yüzünde sabit eser meydana geldiği **anlaşılmıştır**.

Türkçe ceza istinabe metnlerinin Fransızcaya çevirisinde karşılaşılan zorluklar ile ilgili incelemeler sonucunda ceza istinabe metnlerinde terim kullanımının çok olduğu, tümce yapılarından, kısaltmalardan kaynaklanan sorunların olduğu, bu metnlerinde eski dil kullanımının yaygın olduğu ve belirsiz özne ve edilgen yapıların sıklıkla kullanıldığı gözlemlenmiştir. Bu durumu Dönmez (2009:27) şu şekilde özetlemiştir:

“Hukuk dilinin en belirgin özellikleri, uzun ve karmaşık tümcelerden oluşması, normal olmayan, kişisiz (herkes, her kim vb.) ve edilgen tümce yapılarına sahip olması, belirsiz ve eski sözcük kullanılması, sözcüklerin bilinen anlamlarının dışında kullanılması, eş anlamlı sözcüklerin birlikte kullanılması, teknik terim ağırlıklı ve resmiyet arz eden üsluba dayanması şeklinde sıralanabilir.”

3.5. Çevirmende Bulunması Gereken Özellikler

Hukuk çevirisi yapacak çevirmenin öncelikle hukuk alanında bilgili yani uzman olması beklenir. İyi bir hukuk çevirisi yapmak için kaynak metni doğru anlamak gerekmektedir. Kaynak metin ne kadar iyi analiz edilip anlaşılırsa çeviri de o ölçüde tatmin edici olur. Bu şekilde çevirmen kaynak metin üreticisinin metni hangi amaçla oluşturduğunu anlar ve aktarım yapılırken yeni bir hukuk metni üreticisi olarak görev yapar.

Hukuk çevirmeni iki dil arasında dilbilimsel olarak eşdeğerliği sağlayıp her iki dil ve kültürde beklenen aynı iletişimsel etkiyi yaratmalıdır. Bu etkiyi yaratırken, uygulamada aynı hukuki geçerliliği sağlayan metinler üretmelidir. Bunu yapabilmek için ise kaynak ve erek kültür ile ilgili bir öğrenme ve araştırma sürecine

girmelidir. Çevirmenin hem kaynak ve erek kültüre ait hukuk düzenine hakim olması hem de hukukla ilgili terminolojik bilgiye sahip olması gerekmektedir.

Hukuk metinlerinde teknik terim kullanımı oldukça fazladır. Kaynak metinde yer alan bir hukuk terimi için erek metinde de tek bir karşılık bulunup bütün metinde aynı kavram kullanılmalıdır.

Hukuk çevirilerinde çevirmen sadece diller arasındaki denklığı değil aynı zamanda ülkeler arasındaki hukuk denklığını de bulmaya çalışır. Çeviri sürecinde bu denklığı oluşturmaya çalışırken gerekirse yeni kavramlar ortaya çıkarmaktadır. Bu süreçte bir strateji belirleyerek mesajın içeriğine ve biçimine dikkat ederek aktarma işlemini gerçekleştirir. Aktarma işlemi sırasında çevirmen belirli stratejiler izlemelidir. Bu stratejiler çeviri ediminde ortaya çıkacak muhtemel sorunların üstesinden gelmede önemli rol oynamaktadır.

Aslında çevirmen bir dile ne kadar hakim olursa olsun, söz konusu hukuk metinleri olduğunda çevirmenin teknik ve kültürel alanda da yeteneklerinin olması gerekir.

Bu sebeple hukuk çevirisini üstlenecek bir çevirmen, hukuk metinlerine özgü metinsellik bilgisine, islam-osmanlı-türk kültür ve mantığına, metin türü ile birlikte Türk hukuk kültürü ve mantığı bilgisine ve koşut metinlerle çalışmaları içeren araştırma yöntemlerine ilişkin çeviri edincine yeterince sahip olursa işlevsel olarak bir çeviri gerçekleştirebilecektir. (Eruz, 2000:76-77)

İstinabe talepnameisinin çevirisini yapacak çevirmenin hangi özelliklere sahip olması gerektiği, Uluslararası ceza istinabe işlemleriyle ilgili 69/2 numaralı genelgenin beşinci maddesinde “ İstinabe Talepnemelerinin düzenlenmesinde dikkat edilmesi gereken hususlar” başlığı *i* bendinde yer alan ifadede çeviri işlemlerinin hukuk diline vakıf bir tercüman tarafından yapılması gerektiği, aksi takdirde istinabe taleplerinin sonuçsuz kalacağı belirtilmiştir.

SONUÇ

Çeviri eylemi kültürlerarasında gerçekleşir. Kaynak metinde anlatılmak isteneni erek dile en uygun şekilde iletmek çevirmenin görevidir. Bunu yaparken çevirmen çeviri sürecinde birçok sorunla karşılaşır. Bu sorunlara çözüm üretme hedefiyle farklı çeviri stratejileri geliştirir. Bu stratejileri belirlerken kaynak ve erek dilin dilbilgisi, biçim ve yapı özelliklerini dikkate alır ve belirlenen strateji doğrultusunda çeviri eylemini gerçekleştirir.

İstinabe metnlerinin çevirisinde hedef kitle hukukçulardır. Erek kültür alıcısı çevrilen metinleri kendi gereksinimlerine ve beklentilerine göre anlar. Metnin bağlamına göre farklı şekillerde değerlendirir. Erek metin kendi içinde tutarlı ve erek okur için anlaşılır olmalıdır. Metinlerarası ilişkide de birbiriyle bağlantılı olmalıdır. Kaynak metne de sadık kalınmalıdır.

Ceza istinabe metnlerini oluştururken yazarın metinle ne yapmak istediği ve neyi amaçladığı çeviri stratejilerini geliştirmede çok önemlidir. İstinabe metninin göndericisi ve alıcısı ast-üst ilişkisi türünden eşit düzeydedir. Bu nedenle aralarında bilgi düzeyi açısından bir fark bulunmamaktadır. Dolayısıyla metnin akışı sırasında metnin yazarının belirli kavramları açıklamasına ya da olayla ilgili art alan bilgisi sunmasına gerek yoktur. Bu durumda yazar, metnin işlevsel yapısını önemli ölçüde etkileyecek dil dışı öğeleri dikkate almak zorunda kalmaz.

Bu çalışmada, uluslararası istinabe taleplerinde sıklıkla kullanılan ceza istinabe metinleri ve ekleri incelenmiş, bu metinlerin çevirilerinde karşılaşılan sorunlar ele alınıp nasıl çevrilmesi gerektiği konusunda olası çözüm önerileri sunulmaya çalışılmıştır.

Çalışma üç bölümde ele alınmıştır. İlk bölümde “istinabe” teriminin tanımı ve özelliklerinden, amacından, uluslararası ceza istinabe metnlerinin oluşum sürecinden ve hukuki niteliğinden ve istinabe metin türlerinden bahsedilmiştir. “İstinabe” teriminin ne olduğu açıklanmış, konunun alan dışından kişiler tarafından yeterince anlaşılamayacağı düşünüldüğü için bu bölüm ayrıntılı olarak ele alınmıştır.

İkinci bölümde hukuk metinleri çevirisinde uygulanabilecek çeviri kuram ve stratejileri incelenmiştir. Bu kuramlardan amaca yönelik olarak birkaç tanesi seçilmiş ve bunlar üzerinde ayrıntılı olarak durulmuştur. Hukuk metinleri çevirisinde işlevsellik ön plana çıktığı için işlevsel kuramlara ağırlık verilmiştir. İkinci aşamada genel olarak çeviri kuram ve stratejilerinden bahsedilmiş ve bu kuram ve stratejiler incelenecek metinlere uygulanmıştır. Genel olarak bu metinlerin çevirisinde işlevsel ve erek odaklı yaklaşımlar ön plana çıkmış ve strateji olarak da sözcüğü sözcüğüne çeviri ve eşdeğerliğe sıklıkla başvurulması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Tez konumuzun ayrıntılı olarak ele alındığı üçüncü ve son bölümde ise ceza istinabe taleplerinin metinsel özellikleri ve Fransızcaya çevirileri incelenmiştir. Ceza istinabe metinlerinin hukuk metinleri içerisinde sınıflandırılması, bu metinlerin yapısal özellikleri, nasıl çevrilmeleri gerektiği ve çeviri süreci ele alınmış ve örneklerle anlatılanlar desteklenmiştir. Metinlerin biçimsel ve anlamsal olarak incelenmesinin ve çözümlenmesinin çeviri sürecinde çevirmenin işini kolaylaştıracağı sonucuna ulaşılmıştır. Bu bölümde ayrıca, ceza istinabe metinlerinde ek olarak yer alan diğer metinlerden de bahsedilmiş ve bu metinlerin çevirileri üzerinde de durulmuştur. Bölüm içerisinde, bu incelemelere ek olarak, Türkçe ceza istinabe metinlerinin Fransızcaya çevirilerinde karşılaşılan zorluklar ele alınmış ve bu metinleri erek dile aktaracak olan çevirmende bulunması gereken özellikler de tartışılmıştır.

Bu tez çalışmasıyla yabancı ülkelere iletilecek olan istinabe talepleri ve eklerinin çevirilerinin nasıl yapılması gerektiği konusunda tartışılmış ve çeviri kalitesinin artırılması amaçlanmıştır. Bu metinlerin çevirileri uluslararası düzeyde kullanıldığı için, kaliteli çevirilerin ülkemiz hakkında olumlu kanaatin oluşmasınakatki sunacağı düşünülmektedir. Ayrıca bu çalışma istinabe çevirileri konusunda yapılan ilk tez çalışması olduğu için, alana ilgi duyan ve bu konuda çeviri yapacak olan çevirmenlere yol gösterecektir.

KAYNAKÇA

- Akansel Altay, Ayfer: **Hukuk Dili ve Hukuk Çevirisi**,Ankara, Evin Yayınevi, 2002.
- Akcan, Recep: “Hukuk Mahkemelerinde Hukuki Yardım (İstinabe) ve Naip Tayini (Atanması),” **Prof.Dr.Ergun ÖNEN'e Armağan**, İstanbul, 2003, s. 3-81.
- Aksoy, N.Berrin: **Geçmişten Günümüze Yazın Çevirisi**, İmge Kitapevi Yayınları, 2002.
- Altay, Ayfer: “İngilizce ve Türkçe Hukuk Dillerinin Özellikleri: Karşılaştırmalı Bir Çalışma,”**Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi**, C.CXCI, No:3, 2002, s.13-32.
- Arslantaş, Mete: Milletlerarası Özel Hukukta İstinabe, Yüksek Lisans Tezi, Konya, Selçuk Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010.
- Aşçıoğlu, Çetin: “Dil ve Hukuk ya da Türkçe'm Benim Ses Bayrağım,”**Ankara Barosu Dergisi**No:2, 2002,s.45-55.
- Aygül, Musa: “Milletlerarası Ticari Tahkimde Delillerin Milletlerarası İstinabe Yoluyla Elde Edilmesi ve Karşılaşılabilecek Sorunlar,” **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.XVII, No:1-2, 2013, s.261-290.

- Ayverdi, İlhan: **Misalli Büyük Türkçe Sözlük**, İstanbul, Kubbealtı Neşriyatı Yayıncılık, 2016.
- Berk, Özlem: **Kuramlar Işığında Açıklamalı Çeviribilim Terimcesi**, İstanbul, Multilingual, 2005.
- Bocquet, Claude: **La Traduction Juridique Fondement et Méthode**, Bruxelles, Groupe de Boeck, 2008.
- Boşça, Süleyman: Medeni Usul Hukukunda İstinabe, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008.
- Büyüknisan, Emra: “Reiss ve Vermeer’in 'Genel Bir Çeviri Kuramının Temeli' - Çeviribilimde ‘Yapısalcı’ Eğilime Karşı ‘Bütünleyici’ Bir Çözüm mü?,” **Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, C.XVIII, No:1, 2009, s.71-78.
- Dayınlarlı, Kemal: **Türkçe-Fransızca Hukuk Terimleri Sözlüğü**, Ankara, Dayınlarlı Hukuk Yayınları, 2004.
- Deliktaşlı, Nesrin: **Sözlü Dil Yapısı**. İstanbul, Multilingual, 2005.
- Deliktaşlı, Nesrin: “Türk ve Fransız Ceza Kanunları: Dilbilimsel Çözümleme, Çeviribilimsel Çıkarımlar,” **XXI. Ulusal Dilbilim Kurultayı Bildirileri**, Mersin, 2007 s.288-296.

Deliktaşlı, Nesrin:

“Yargılayıcı Metinlerin Söylemsel Özellikleri: İddianameler,” **Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi**, C.IV, No:29, 2016, s.40-53.

Deliktaşlı, Nesrin:

“Hukuk Metinlerinde Kullanılan Kısaltmalar ve Çevirileri,” **Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 2017, s.143-152.

Dönmez, İbrahim Hakan:

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatında Bir İletişim Ortamı Olarak Mahkemeler, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2009.

Ekşi, Nuray:

“Milletlerarası İstinabe,”**Prof.Dr. Baki Kuru Armağanı**, Ankara: Türkiye Barolar Birliği Yayınları, 2004, s.337-384.

Eruz, F. Sâkine:

Çeviride ve Çeviri Eğitiminde Koşut Metinler, İstanbul Üniversitesi Rektörlük Yayınları, İstanbul Basın Yayın Matbaacılık, 2000, No: 4248.

Gémar, Jean-Claude:

“La Traduction Juridique et Son Enseignement,” **Meta**, C.XXIV, No:1, 1979, s.35-43.

- Gémar, Jean-Claude: **Traduire ou L'art d'Interpréter : Langue, Droit et Société :Éléments de Jurilinguistique. Tome 2, Application: Traduire le Texte Juridique**, Québec, Presses de l'Université du Québec, 1995.
- Göktürk, Akşit: **Çeviri: Dillerin Dili**, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, 1998.
- Guinchard, Serge, Debard, Thierry: **Lexique des Termes Juridiques**, Paris, Dalloz, 2017-2018.
- Haldan, Aykut: **Çeviri Eğitiminde Çeviri Edinci Geliştirme Alışkanlıkları, Yayınlanmamış Doktora Tezi**,İstanbul, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2016.
- Kuru, Baki: **Hukuk Muhakemeleri Usulü**, C.I, İstanbul, 2001.
- Lavault-Olléon, Elisabeth: “Le Skopos comme stratégie de déblocage: dialecte et scotticité dans Sunset Song de Lewis Grassie Gibbon,” **Meta**, C.LI, No:3, 2006, s. 504-523.
- Lenzen, Thomas: “Pluralisme des Méthodes en Traduction Judiciaire Vers une Méthodologie Cohérente?,” **MCF à l'Université de Nantes**, 2013, s. 114-132.

- Matthews, Gladys González: L'équivalence En Traduction Juridique : Analyse Des Traductions Au Sein De L'accord De Libre-échange Nord-Américain (Alena). Thèse. Québec, Faculté des Etudes Supérieures de l'Université Laval, 2003.
- Mejri, Salah: "La Traduction des Textes Spécialisés: le Cas des Sciences du Langage," **Colloque du 50e Anniversaire de l'ISTI**, Belgique, Editions du Hazard, Ekim 2008, s.117-144.
- Munday, Jeremy: **Introducing Translation Studies, Theories and Applications**, London and New York :Routledge, 2008
- Odacıoğlu, Cem, Barut, Evren: "Çeviri Usul,Strateji ve Yöntemleri Üzerine Bir Derleme," **Tarih Okulu Dergisi**, C.XI, No:34, 2018, s.1363-1392.
- Odacıoğlu, Cem, Çoban, Fadime: "Methods and Strategies Used in the Translation of Medical Texts," **International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic**, C.XXII, No:12, 2017, s.545-558.
- Raková, Zuzana: "La Traduction Equivalente, Adéquate ou Fonctionnelle – Quelle Doctrine Traductologique Pour le XXIe Siècle," **Études Romanes de BRNO**, C.I, No: 34, 2013, s.55-65.

- Raková, Zuzana: **Les Théories de la Traduction**, Brno, Masarykova Univerzita, 2014.
- Rialle, Anaïs: “La Traduction Spécialisée : Entre Théorie et Pratique. Quels Enjeux?,” *Maîtrise*, Université de Genève, 2013.
- Rivezzi, Giovanna: “Traduction des Actes Judiciaires : Approche du Texte et Choix Terminologique,” **Parquet du Tribunal d'Aoste**, 2000, s.1-5.
- Stolze, Radegundis: **Çeviri Kuramları**, Çev. Emra Durukan, İstanbul, Değişim Yayınları, 2013.
- Şener, Esat: **Açıklamalı Madde Atıflı Hukuk Sözlüğü**, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2001.
- Şenocak, Cengiz: **Maddi Suç Delilleri ve Ateşli Silahlar**, Ankara, 1997.
- Tahir Gürçağlar, Şehnaz: **Çevirinin ABC’si**, İstanbul, Say Yayınları, 2016.
- Terral, Florence: “l’Empreinte Culturelle des Termes Juridiques,” **Meta**, C.IV, No:49, 2004, s.876-890.
- Vermeer, Hans J.: **Çeviride Skopos Kuramı**, Çev. Ayşe Handan Konar, İstanbul, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2007.

Vinay, Jean-Paul, Darbelnet, Jean-Louis:

Stylistique Comparée du Français et de l'Anglais. Méthode de Traduction, Paris, Didier, 1958.

Yalçın, Perihan:

Çeviri Stratejileri Kuram ve Uygulama, Ankara, Grafiker Yayınları, 2015.

Yazıcı, Mine:

Çeviribilimin Temel Kavram ve Kuramları, İstanbul, Multilingual, 2005.

Yazıcı, Mine:

Yazılı Çeviri Edinci, İstanbul, Multilingual, 2007.

Yılmaz, Ejder:

Hukuk Sözlüğü, Ankara, Yetkin Yayınları, 2014.

EKLER

Ek 1: ŞÜPHELİLERİN NÜFUS, ADRES, ADLİ SİCİL KAYITLARINA İLİŞKİN BİLGİLERİN TEMİNİNE YÖNELİK İSTİNABE TALEPNAMEİ¹¹

Soruşturma aşamasında bilgi-belge temini

Türkiye Cumhuriyeti

... / ... / ...

... Cumhuriyet Başsavcılığı

--- Yetkili Adli Makamına

Saygıdeğer meslektaşım,

Sizden aşağıda belirtilen hususlarda adli yardımlaşma talep etmekteyim.

Talebin konusu :

Örn. Şüphelinin adli sicil kaydına ilişkin bilgilerin temini

Soruşturma numarası :

Örn : 2012 / 41975

Suçla İlişkin Bilgiler :

Suç Tarihi

:

Suçun tanımı

: *Dolandırıcılık*

İlgili Ceza Hükümleri

: *Örn. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Madde --*

Suçun işleniş şekli :

Örnek olay :

Müşteki M'nin, G. Bankasının Giresun Şubesinde yatırım hesabı bulunmaktadır. Müştekinin yurt dışında olduğu 12.08.2012 tarihinde anılan banka şubesine müşteki tarafından gönderildiği izlenimi verilen bir e-posta gönderilmiştir. E-posta'da 28.08.2012 tarihinde bir teminat yatırmak üzere 100.000 dolar nakit çekme talebi bulunmaktadır. Ertesi gün kendisini H ismiyle tanıtan şüpheli S bankayı arayarak kendisini müştekinin avukatı olarak tanıtmıştır. S elinde M'ye ait vekaletname olduğunu belirterek bu vekaletname gereğince söz konusu parayı çekeceğini belirtmiştir. S, 16.08.2012 tarihinde banka şubesine gelerek sahte vekaletnameyi ibraz etmiştir. Olaydan şüphelenen

¹¹Bu bilgiler T.C. ADALET BAKANLIĞI, Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü'nün 16/11/2011 Tarihli B.03.0.UİG.0.00.00.06/010.06.02/7-2 Sayılı, Uluslararası Ceza İstinabe İşlemlerinde Adli Makamlarımızca Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar konulu, 69/2 No'lu Genelgesi'nin EK. 1(e)'den temin edilmiştir.

banka sorumlusunun polise haber vermesi üzerine S yakalanmıştır. S, e-postayı müştekinin gönderdiğini ve vekaletnamenin müşteki tarafından kendisine verildiğini ileri sürmüştür.

Talep edilen adli yardımlaşma :

Yukarıda anlatılan suç nedeniyle şüpheli X hakkında Cumhuriyet Başsavcılığımızca soruşturma yapılmaktadır. Soruşturmanın tamamlanabilmesi için lütfen aşağıdaki bilgi veya belgeleri Başsavcılığımıza gönderiniz :

(Talep dilmeyen maddeler silinecek)

Şüphelinin nüfus kaydına ilişkin bilgiler

Şüphelinin adli sicil kaydına ilişkin bilgiler

Şüphelinin adres kaydına ilişkin bilgiler

Adli yardımlaşma talebinin dayanağı :

Bu kısma isteme dayanak teşkil eden sözleşmenin adı yazılmalıdır.

Taraf olduğumuz çok taraflı ve ikili sözleşmelerin metinlerine ve listesine aşağıdaki linkten ulaşılabilir: http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/adli_yardimlasma/adlisirligi_ceza/cz_istinabe.html

Ceza İşlerinde Karşılıklı Adli Yardım Avrupa Sözleşmesi için örnek :

Türkiye ve'nın birlikte taraf oldukları Ceza İşlerinde Karşılıklı Adli Yardım Avrupa Sözleşmesi (ETS 30)

İkili anlaşma için örnek :

(ABD) : Türkiye Cumhuriyeti ile Amerika Birleşik Devletleri Arasında Suçluların Geri Verilmesi ve Ceza İşlerinde Karşılıklı Adli Yardımlaşma Antlaşması

Mütekabiliyet uygulamasına örnek:

(Kanada) : Türkiye Cumhuriyeti ile Kanada arasındaki adli yardımlaşma uygulamasına esas olan mütekabiliyet ilkesi

Garantiler :

Bu talep ceza soruşturması / kovuşturması ile ilgilidir.

Elde edilecek bilgiler yasal sınırlar içinde kullanılacak ilgili kişilerin yasal hakları ihlal edilmeyecektir.

Bu talep; kişiler hakkında politik görüş,din,dil,ırk,cinsiyet,milliyet gibi konularda ayrımcılık yapılmasına ilişkin bir amaç içermez ve bu yönde sonuçlar doğuracak şekilde kullanılmaz.

Sonuç :

Yukarıda belirtilen adli yardım talebinin yerine getirilmesini rica eder ve bu vesileyle yardımlarınız için şimdiden teşekkür eder, en derin saygılarımı sunarım.

(isim, soyadı, sicil no)

(Cumhuriyet Savcısı)

(İmza)

EKLER:

1) İlgili ceza hükümleri

2) Evrakın tercümesi

Ek 2: YABANCILAR İÇİN TAKİPSİZLİK KARARININ TEBLİĞİ ¹²

Yabancılar Takipsizlik Kararının Tebliği

Türkiye Cumhuriyeti
... Cumhuriyet Başsavcılığı

... / ... / ...

--- Yetkili Adli Makamına

Saygıdeğer meslektaşım,
Sizden aşağıda belirtilen hususlarda adli yardımlaşma talep etmekteyim.

Talebin konusu :

Örn. Kovuşturmaya yer olmadığına dair kararın müştekiye tebliği

Takipsizlik kararına ilişkin bilgiler :

Karar tarihi :

Karar no :

Talebin ilgisine ilişkin bilgiler:

Adı-soyadı :

Anne-baba adı :

Doğum yeri / tarihi :

Yurtdışı adresi : (adres bilgileri orijinal haliyle yazılmalı ve posta kodunu içermelidir, yabancıların adres bilgileri Emniyet Gen. Müd. İnterpol Daire Başkanlığından temin edilebilir)

Soruşturmadaki sıfatı : (şüpheli veya müşteki)

Suç İlişkin Bilgiler :

Suç Tarihi :

Suçun tanımı : Örn Kasten yaralama

Talep edilen adli yardımlaşma :

Başsavcılığımız tarafından şüpheli -- hakkında yukarıdaki suç nedeniyle soruşturma yapılmıştır. Soruşturmanın sonucunda kamu davası açılmasına gerek görülünceye kadar kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilmiştir.

Şüpheli --'nin (veya Müşteki --'nin) ülkenizde, yukarıdaki adreste bulunduğu anlaşılmıştır. Verilen kararın kesinleşmesi için lütfen ekte yer alan kovuşturmaya yer olmadığına dair kararı yukarıda bilgileri verilen **şüpheliye / müştekiye** tebliğ ediniz ve tebligatın yapıldığını gösteren belgeyi Başsavcılığımıza gönderiniz.

Adli yardımlaşma talebinin dayanağı :

Bu kısma isteme dayanak teşkil eden sözleşmenin adı yazılmalıdır.

Taraf olduğumuz çok taraflı ve ikili sözleşmelerin metinlerine ve listesine aşağıdaki linkten ulaşılabilir: http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/adli_yardimlasma/adlisbirligi_ceza/cz_istinabe.html

Ceza İşlerinde Karşılıklı Adli Yardım Avrupa Sözleşmesi için örnek :

Türkiye ve'nın birlikte taraf oldukları Ceza İşlerinde Karşılıklı Adli Yardım Avrupa Sözleşmesi (ETS 30)

İkili anlaşma için örnek :

(ABD) : Türkiye Cumhuriyeti ile Amerika Birleşik Devletleri Arasında Suçluların Geri Verilmesi ve Ceza İşlerinde Karşılıklı Adli Yardımlaşma Antlaşması

Mütekabiliyet uygulamasına örnek:

(Kanada) : Türkiye Cumhuriyeti ile Kanada arasındaki adli yardımlaşma uygulamasına esas olan mütekabiliyet ilkesi

¹²Bu bilgiler T.C. ADALET BAKANLIĞI, Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü'nün 16/11/2011 Tarihli B.03.0.UİG.0.00.00.06/010.06.02/7-3 Sayılı, Cezai Konularda Uluslararası Tebligat konulu, 69/3 No'lu Genelgesi'nin EK. 1(a)'dan temin edilmiştir.

Garantiler :

Bu talep ceza soruşturması / kovuşturması ile ilgilidir.

Elde edilecek bilgiler yasal sınırlar içinde kullanılacak ilgili kişilerin yasal hakları ihlal edilmeyecektir.

Bu talep; kişiler hakkında politik görüş,din,dil,ırk,cinsiyet,milliyet gibi konularda ayrımcılık yapılmasına ilişkin bir amaç içermez ve bu yönde sonuçlar doğuracak şekilde kullanılmaz.

Sonuç :

Yukarıda belirtilen adli yardım talebinin yerine getirilmesini rica eder ve bu vesileyle yardımlarınız için şimdiden teşekkür eder, en derin saygılarımı sunarım.

(isim, soyadı, sicil no.)

(Cumhuriyet Savcısı)

(İmza)

EK:

1) Kovuşturmaya yer olmadığına dair karar

Ek 3: MAVİ BÜLTEN FORMU¹³

Sovadı	Adı
Doğum Yeri	Doğum Tarihi
Baba Adı	Ana Adı
Varsa kod adı	Varsa kullandığı sahte kimlik bilgileri
Fotoğraf	Parmakizi
Var ☐ Yok ☐	Var ☐ Yok ☐
Bulunduğu/Bulunabileceği Ülkeler (Örnek: BERLİN/ALMANYA)	
Olayların Tarihi (GG/AA/YYYY)	Olayların Geçtiği Yer (Örnek: MARDİN/TÜRKİYE)
Gerçekleştirmiş olduğu faaliyetlerin/eylemlerin ayrıntılı anlatımı	
Statüsü: Suç Ortağı-Şüpheli-Mağdur-Aranan Şahıs-Tanık (Örnek: Şüpheli)	
Mavi Bülten Çıkarılmasının Amacı/Kimlik Tespiti-Yer Tespiti-Bilgi Talebi (Örnek: Yer Tespiti)	

¹³Bu bilgiler T.C. ADALET BAKANLIĞI, Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü'nün 16/11/2011 Tarihli B.03.0.UİG.0.00.00.06/010.06.02/7-4 Sayılı, Suçluların İadesi ve Hükümlü Nakli Konularında Adli Makamlarımızca Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar konulu, 69/4 No'lu Genelgesi'nin EK. 5'den temin edilmiştir.

Ek 4: KIRMIZI BÜLTEN FORMU (ŞÜPHELİ VEYA SANIKLAR İÇİN)¹⁴

1. Aranan kişinin		Soyadı :	Adı :	Doğum tarihi (gg/aa/yyyy)
1. Olguların özeti (Olaylar, tarih, yer, durumlar, olay özeti, vb.)		Suç tarihi (gg/aa/yyyy)		
		Yer (Şehir, Ülke)		
2. Suç ortakları		Soyadı	Adları	Doğum tarihi (gg/aa/yyyy)
		1-		
		2-		
		Başka Suç Ortakları	Yorumlar	
3.	İsnat olunan suç			
4.	Uygulanması muhtemel kanun(lar) (Madde, bölüm, vb.)			
5.	Muhtemel azamî ceza miktarı			
6.	Dava zamanaşımı tarihi (gg/aa/yyyy)			
7.	Tutuklama kararı (Numara, verilen kararın tarih ve yeri, kararı veren veya yetkili adli makamlar)			

¹⁴Bu bilgiler T.C. ADALET BAKANLIĞI, Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü'nün 16/11/2011 Tarihli B.03.0.UİG.0.00.00.06/010.06.02/7-4 Sayılı, Suçluların İadesi ve Hükümlü Nakli Konularında Adli Makamlarımızca Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar konulu, 69/4 No'lu Genelgesi'nin EK. 3'den temin edilmiştir.

Ek 5: HÜKÜMLÜ İADE TALEPNAMEİ¹⁵

İADE TALEPNAMEİ ÖRNEĞİ
(hükümlü)

T.C.
..... CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞI

....../.../.....
(düzenlendiği yer)

.... YETKİLİ ADLİ MAKAMINA

İADESİ İSTENİLEN HÜKÜMLÜ :

Adı / Soyadı :

T.C. Kimlik No :

Anne / Baba Adı :

Doğum tarihi / yeri :

Uyruğu :

Cinsiyeti :

Bilinen en son adresi:(Yurtdışı adresi biliniyorsa tam adres, bilinmiyorsa ülke/şehir gibi bilinen bilgiler yazılmalıdır.)

YAKALAMA EMRİNE ESAS OLAN HÜKME İLİŞKİN BİLGİLER :

(Bu kısma, talebe konu olan son hükme ilişkin bilgiler yazılacaktır. Son hükmün öncesinde yer alan bozma vb. hükümlere ilişkin bilgiler aşağıda 'Hükmün verilmesinden kesinleşmesine kadar geçen sürece ilişkin açıklamalar' bölümüne yazılacaktır.

Esas ve Karar no :

Karar tarihi :

Kesinleşme tarihi :

Suç : Örn : Kasten Adam Öldürme

İlgili ceza maddeleri : Örn : 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun --. maddeleri

Hükmolunan sonuç ceza türü/miktarı : Örn : 24 yıl hapis cezası

Yakalama emrini çıkaran Adli Makam : ... Cumhuriyet Başsavcılığı

Yakalama emrinin tarih ve sayısı :

Hükmün verilmesinden kesinleşmesine kadar geçen sürece ilişkin açıklamalar:

Örnek :

--- Ağır Ceza Mahkemesi'nin 23.12.2010 tarihli ve 2009/28 Esas 2010/74 Karar sayılı hükmüyle hükümlünün – hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiştir. Bu hüküm Yargıtay tarafından 12.12.2011 tarihinde bozulmuştur.

Bozma işleminden sonra dosya --- Ağır Ceza Mahkemesi'nin 2011 / 6 Esas numarasında kaydedilerek yeniden yargılamaya başlanmıştır. Yargılama sonucunda yukarıda ayrıntıları verilen hüküm kurulmuş ve bu hüküm temyiz edilmeyerek kesinleşmiştir.

SUCUN İŞLENESİNE İLİŞKİN OLGULAR :

Açıklama: Tercümede meydana gelen kayıplar ve anlam kaymaları nedeniyle çok uzun veya devrik cümleler yabancı adli makamlar tarafından anlaşılamamaktadır. Özellikle iddianamelerden kopyalanarak taleplanelere eklenen paragraflarda yer alan sıralı cümle yapısı ve devrik cümleler tercüme sırasında anlam değişikliğine uğramaktadır. Bu nedenle kısa ve düz cümlelerin kullanıldığı bir anlatım tercih edilmeli, taleptamenin Türkçesinden çok tercümesinin alacağı şeklin önemli olduğu dikkate alınmalıdır.

¹⁵Bu bilgiler T.C. ADALET BAKANLIĞI, Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü'nün 16/11/2011 Tarihli B.03.0.UİG.0.00.00.06/010.06.02/7-4 Sayılı, Suçluların İadesi ve Hükümlü Nakli Konularında Adli Makamlarımızca Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar konulu, 69/4 No'lu Genelgesi'nin EK. 2'den temin edilmiştir.

Örnek olay:

Hükümlü M. KAYA ile (bundan sonra KAYA olarak geçecektir) maktul Y. TOPRAK (bundan sonra TOPRAK olarak geçecektir) arasında bir alacak meselesi nedeniyle husumet bulunmaktadır. KAYA 08.11.2009 günü TOPRAK'ı arayarak yüz yüze görüşmek istediğini söylemiştir. KAYA ve TOPRAK Ankara'nın Kayadibi Beldesi yakınında boş bir arazide buluşup tartışmaya başlamışlardır. Bir süre sonra tartışma kavgaya dönüşmüştür. TOPRAK olay yerinde bulduğu bir demir çubukla KAYA'ya saldırmıştır. Kafasına aldığı darbe nedeniyle KAYA yere düşmüştür. 'seni öldüreceğim' diyerek tekrar KAYA'nın üzerine yürüdüğü sırada KAYA üzerinde taşıdığı ruhsatlı tabancası ile TOPRAK'a ateş etmiştir. Mermilerden biri TOPRAK'ın başına, diğeri de göğüs bölgesine isabet etmiştir. KAYA, TOPRAK'ı olay yerinde bırakıp ayrılmıştır. Oradan geçmekte olan tanıklar PH ve FS TOPRAK'ı yaralı halde bularak hastaneye götürmüştür. Hastanede 3 gün yoğun bakımda kalan TOPRAK aldığı yaralar nedeniyle 11.11.2009 tarihinde ölmüştür.

Olay nedeniyle kamu davası açılarak yargılama yapılmış ve yukarıda ayrıntıları belirtilen hüküm kurulmuştur.

HÜKÜMLÜ ALEYHİNDEKİ DELİLLER

Örnek :

1- Tanık PH ve tanık FS 14 Kasım 2009 tarihinde Cumhuriyet Savcısına verdikleri yeminli beyanlarında KAYA'nın TOPRAK'a ateş ettiğini gördüklerini belirtmişlerdir.

2- Adli Tıp Kurumunun balistik inceleme raporunda TOPRAK'ın vücudundan çıkan mermilerin KAYA'nın tabancasından atıldığı belirtilmiştir.

3- Otopsi raporunda TOPRAK'ın ateşli silah yaralanmasına bağlı olarak ölmüş olduğu tespit edilmiştir.

YARGILAMA SÜRECİNDE YAPILAN İŞLEMLER :

Tutukluluk bilgileri :

İadesi istenilen kişi ... tarihinde Mahkemesi tarafından sorgulanmış ve tutuklanmıştır. Soruşturma /yargılama sırasında ... tarihinde tahliye edilmiştir.

(Veya kişinin tutukluluk durumuna ilişkin gerekli görülecek diğer bilgilere yer verilmelidir.)

Savunmaya ilişkin bilgiler :

... tarihli duruşmada iddianame hükümlüye okunmuştur. Hükümlü, Avukat'ın katılımıyla savunmasını yapmıştır.

Hükümün yüze karşı verilip verilmediği :

Hüküm tarihli duruşmada hükümlünün ve avukatının yüzüne karşı verilmiştir.

Veya

Hükümlü, avukatının da hazır bulunduğu ... tarihli duruşmada savunmasını yapmıştır.

Hüküm tarihli duruşmada hükümlünün yokluğunda, avukatının yüzüne karşı verilmiştir.

Savunması alınırken hükümlüye müteakip duruşma günü bildirilmiş, ancak hükümlü mazeret bildirmeksizin son duruşmaya katılmamıştır.

Veya ...

İNFAZDA GEÇECEK SÜRE :

5275 Sayılı İnfaz Kanunu'nun --- maddesi gereğince -- hapis cezası -- yıl olarak infaz edilmektedir.

Veya

Suç tarihinde yürürlükte olan ve hükümlü lehine olduğu için uygulanan 647 Sayılı İnfaz Kanunu'nun - -- maddesi gereğince -- hapis cezası -- yıl olarak infaz edilmektedir.

Hükümlünün gözaltında ve tutuklulukta geçirdiği -- yıl -- gün düşüldüğünde, hükümlü -- yılı -- ayı ceza infaz kurumunda geçirdikten sonra şartlı tahliye olmaya hak kazanacaktır.

ZAMANAŞIMI :

veya

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 68. maddesinin ... fıkrası gereğince hükmedilen ceza için öngörülen zamanaşımı süresiyıldır.

Hükmedilen ceza tarihinde zamanaşımına uğrayacaktır.

(Suç 1 Haziran 2005 tarihinden önce işlenmişse zamanaşımı için aşağıdaki paragraf yazılmalıdır)

765 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 112. maddesinin ... fıkrası gereğince hükmedilen ceza için öngörülen zamanaşımı süresiyıldır.

Bazı yabancı ülkelerde(Fransa ve Belçika gibi) zamanaşımı süresi oldukça kısadır ve her türlü usuli işlem zamanaşımını kesebilmektedir. Bu nedenle iadeye konu hükmün ilgili ülke mevzuatına göre zamanaşımına uğramasını engellemek için bu bölümde, daimi arama yazıları ve infaza ilişkin olarak kollukla yapılan yazışmalar belirtilmelidir.

Örn : C.Başsavcılığımızın – tarihli yazısıyla hükümlünün ülke çapında aranması için kolluğa talimat verilmiştir.

ADLI YARDIMLAŞMA TALEBİNİN DAYANAĞI OLAN SÖZLEŞMELER

Bu kısma isteme dayanak teşkil eden sözleşmenin / sözleşmelerin adı yazılmalıdır.

Taraf olduğumuz çok taraflı sözleşmelerin ve ikili anlaşmaların metinlerine ve listesine aşağıdaki linkten ulaşılabilir: <http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/sozlesmeler/sozlesmeler.html>

SİDAS için örnek :

Suçluların İadesine Dair Avrupa Sözleşmesi (ETS 24)

Suçluların İadesine Dair Avrupa Sözleşmesine Ek 2 Nolu Protokol (ETS 98)

İkili anlaşma için örnek :

(ABD) : Türkiye Cumhuriyeti ile Amerika Birleşik Devletleri Arasında Suçluların Geri Verilmesi ve Ceza İşlerinde Karşılıklı Adli Yardımlaşma Antlaşması

(Arada sözleşme yoksa) Uluslararası teamül hukuku ve Mütakabiliyet ilkesi uygulamasına örnek:

(Kanada) : Türkiye Cumhuriyeti ile Kanada arasındaki suçluların iadesi uygulamasına esas olan ‘uluslararası teamül hukuku ve mütakabiliyet ilkesi’

GARANTİLER :

Şüpheliye atfedilen suç siyasi veya askeri nitelikte değildir.

Şüpheli Türkiye Cumhuriyeti’nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerde ve iç hukukumuzda öngörülen tüm yasal savunma haklarına sahiptir.

Türkiye Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’ne taraftır. Türkiye, anılan Sözleşme’nin 34. maddesi uyarınca kendisi aleyhine bireysel başvuru yapılmasını kabul etmektedir. Bu kapsamda hükümlü infaz aşamasında kendisi hakkında verilecek nihai kararlar aleyhine Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’ne başvurma hakkına sahiptir.

İade işlemi gerçekleştirildikten sonra, Türk ceza yargısının yetkisine giren ve iade tarihinden önce işlenen bir suçun daha bulunduğu ortaya çıkarsa, “Hususilik (Özellik) Kuralı” uyarınca hükümlünün bu suçtan yargılanabilmesi için ülkenizin yetkili makamlarından muvafakat talebinde bulunulacaktır.

Yetkili makamlarınız tarafından muvafakat verilmezse hükümlü iade işlemine konu olan suçu dışında kalan suçlardan yargılanmayacaktır.

SONUC :

Bu itibarla, hükümlü ---’ın işlediği suç nedeniyle hükmedilen cezanın infazı için Türkiye’ye iade edilmesini rica ederim.

İade kararı için ek bilgi veya belgeye ihtiyaç duyarsanız size ulaştırmamız için lütfen uygun bir süre veriniz.

Bu vesileyle en derin saygılarımı sunar, göstereceğiniz işbirliği için şimdiden teşekkür ederim.

(isim, soyadı, sicil no.)

(Cumhuriyet Savcısı)

(İmza)

NOT: Talepnameye aşağıdaki belgeler eklenmelidir. Ancak talepnamenin altına **ek listesi yapılmamalıdır**. Çünkü sonraki aşamada, eklerde yer alan bazı belgelerin gönderilmesinden vazgeçilebilmektedir.

Mahkeme hükmü

Tutuklama müzekkeresi

İlgili kanun maddelerinin metinleri

Kimlik /pasaport fotokopisi

Hükümlünün fotoğrafı

Hükümlünün parmak izi